

VERSLAG VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE GEMEENTE DORDRECHT - DORDTSE DINSDAG D.D. 24 OKTOBER 2023

Vergaderzaal 1

2. Vragenhalftuurtje

Voorzitter: De heer Schalken-den Hartog

Raadsgriffier: Mevrouw Wepster

Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. Gorter (Op Ons Eiland)

Mevr. De Groot (Beter Voor Dordt)

Dhr. Kuhlmann (VVD)

Dhr. Portier (SP)

Dhr. Safranti (DENK)

Mevr. Simon-van Waardhuizen (Fractie van Waardhuizen)

Portefeuillehouders: wethouder R. Van der Linden, wethouder M. Merx.

De voorzitter: Beste mensen, het is zeven uur, ik heet u van harte welkom bij het vragenhalftuurtje van dinsdag 24 oktober. Als het stil mag zijn dan wil ik gaan starten. Ja, we hebben zes vragen. Twee van de vragen zullen we gecombineerd behandelen. De eerste vraag is de vraag van mevrouw Van Waardhuizen over de sluiting van de paardenslagerij. Mevrouw Van Waardhuizen, mag ik u het woord geven? Als we allemaal stil zijn dan gaan we luisteren naar de toelichting op de vraag.

Mevrouw Simon-van Waardhuizen: Ja, dank, voorzitter. Ik hoor al rumoer in de zaal dus het onderwerp spreekt aan. Wij werden vanuit Fractie van Waardhuizen een beetje verdrietig bij het lezen van het artikel in het AD van 14 oktober jongstleden dat de laatste ambachtelijke slagerij van Dordtse paardenworst haar deuren gaat sluiten. Vooropgesteld dat we alle begrip hebben voor de overwegingen van de betreffende ondernemers is deze ontwikkeling voornamelijk vanuit ambachtelijk perspectief toch wel bijzonder jammer te noemen. Want met name met het verdwijnen van de rokerij gaat er toch weer een stukje oude ambacht in onze stad verloren. Zoals wij naar wij begrijpen uit het artikel, wordt dit mede ingegeven door gemeentebestuur omdat, en ik citeer het AD-artikel, de gemeente wil niet meer dat er worst wordt gerookt in de binnenstad, als wij stoppen wordt de vergunning ingetrokken. Überhaupt los van de vraag of er al een overnamekandidaat zou zijn, riep het bij ons wel de vragen op zoals we die in aanloop naar dit vragenhalftuurtje op schrift hebben gesteld. Temeer omdat er in andere steden, zoals bijvoorbeeld Amsterdam, juist een omgekeerd gemeentebestuur gevoerd wordt en men de ambachtelijke zaken of werkzaamheden, vieze en soms ongezonde zaken, werkzaamheden wellicht voor wie dat zo zou willen noemen, juist weer in de belevingswereld van het centrum en wijken terug willen brengen. Dank u wel.

De voorzitter: Dat was de toelichting?

Mevrouw Simon-van Waardhuizen: Dat was de toelichting.

De voorzitter: Dank u wel. Wie van het college mag ik het woord geven? De heer Merx, gaat uw gang.

De heer Merx: Ja, voorzitter. Ja, dank u wel. Nou ja, goed, een hele hoop vragen op basis van welke wet- en regelgeving het college klachten ontvangen en deelt het college de mening dat met dit besluit de zaak onverkoopbaar is? Nou, we hebben één klacht ontvangen in de zomer van 2021. Toen is de Omgevingsdienst daar gaan kijken en hebben geconstateerd dat het rookkanaal misschien wat vervuild was, dat is schoongemaakt en daarna zijn geen klachten meer ontvangen. Voor de rest hebben we in alle hoeken en gaten van het gemeentekantoor en de Omgevingsdienst gezocht naar iets wat zou lijken op het feit dat de gemeente zou hebben gezegd dat als deze zaak dichtgaat, dat er dan nooit meer gerookt mag worden. Wij hebben het niet kunnen vinden dus ik weet niet waar dit vandaan komt. Het zou ook wel misschien ook wel gek zijn want er wordt natuurlijk in de binnenstad heb je diverse restaurants waar ook gekookt en gerookt en gedaan wordt. En zolang jij een luchtinstallatie hebt die de lucht gewoon goed zuivert waardoor de omgeving geen last heeft van alle bakluchtjes dan is er niks aan de hand. Dus ik weet niet waar dit verhaal vandaan komt. Als daar kopers zijn die zeggen, we willen graag verder. Ja, misschien moeten ze een vergunning aanvragen en dan wordt die op haar merites beoordeeld maar er is geen verbod op het roken van paardenvlees of welk vlees dan ook.

De voorzitter: Ik denk een heel duidelijk antwoord. Mevrouw Van Waardhuizen.

Mevrouw Simon-van Waardhuizen: Nou, voorzitter.

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw Simon-van Waardhuizen: Nou, dank, voorzitter en ik ben blij met het antwoord van de wethouder en sorry collega maar ik ben toch wel blij met mijn stukje paardenworst.

De voorzitter: Oké, dank u wel. We blijven bij mevrouw Van Waardhuizen voor vraag nummer twee en dat is een vraag over lijn 4 van Qbuzz. Kunt u de vraag kort toelichten?

Mevrouw Simon-van Waardhuizen: Nou ja, wederom dank, voorzitter. Op 12 september jongstleden zijn we als commissie, raad weer met Qbuzz en de provincie in gesprek geweest over hoe het OV in onze regio georganiseerd is en de huidige staat daarvan. Als mijn actieve geheugen me niet in de steek laat stonden in dat gesprek een aantal punten op de agenda en waarbij de presentatie/inbreng van Qbuzz een drietal zaken betrof, rituitval en punctualiteit, werving nieuw personeel, inzet op reizigersgroei en een ingediende vraag aangaande de inzet materieel. Onze afdrank van het gesprek was in ieder geval niet dat er het voornemen was om nog verder het mes in de dienstregeling in onze regio te zetten.

Specifiek lijn 4 waar het nu om gaat en waar een deel van de collega's uit buurgemeente Papendrecht zich in ieder geval in onze optiek terecht zorgen over maken. Afijn, voor ons de aanleiding om de vragen te stellen die nu voorliggen.

De voorzitter: Dank u wel voor toelichting en volgens mij is dit een vraag voor de heer Van der Linden.

De heer Van der Linden: Dat klopt, dank u wel. Ja, u heeft de vraag niet herhaald. Dat hoeft ook niet want dat was een vrij lange aanloop. Maar kort over de dienstregeling. U begint eigenlijk, er was inderdaad tijdens de presentatie hier geen, er werd in ieder geval geen aanleiding gegeven om verder af te schalen in de dienstverlening. En dat klopt ook en dat gebeurt ook eigenlijk niet. We hebben nog steeds hetzelfde aantal dienstregelingsuren als in het vorige seizoen. We weten wel, dat is ook duidelijk gezegd natuurlijk, dat er ongelooflijk veel druk op het OV in het land staat omdat de beschikbaarheidsvergoeding vanwege corona wordt afgebouwd. Gelukkig is in de Tweede Kamer een beweging op gang om structureel meer middelen beschikbaar te stellen. Dat zou moeten zorgen voor toekomst voor het OV, niet alleen bij ons maar in heel het land. In onze regio is dus niet zozeer een afschaling op het aantal dienstregelingsuren. Er wordt natuurlijk wel iedere keer een aanpassing gedaan in de lijnvoering en dit keer is dat onder andere het geval op lijn 4. Het heeft niet te maken met de haltering als zodanig maar meer met het feit dat de regeling zoals die was niet betrouwbaar kon worden uitgevoerd. Die moet iedere keer over de brug heen en die gaat elf minuten per uur open. Er zitten een paar lussen in die het ook moeilijk maken vanwege de verkeersafwikkeling. Oftewel, eigenlijk was die dienstregeling niet betrouwbaar genoeg. Nou, als ik goed begrepen heb zijn er twee haltes in Papendrecht uitgehaald waardoor de regeling wel betrouwbaar is, waardoor je ook makkelijker je aansluiting kan nemen, kan vinden als je bijvoorbeeld in Dordt door wil rijden naar het station, enzovoorts. Dus de betrouwbaarheid van de dienstregeling wordt hiermee vergroot. Tot zover even, dank u wel.

De voorzitter: Dank voor het antwoord. Mevrouw van Waardhuizen, is het voldoende antwoord op uw vraag?

Mevrouw Simon-van Waardhuizen: Voldoende antwoord. Of ik er blij mee ben dat is een ander verhaal.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Gaan we naar de derde vraag en die is van de heer Kuhlmann van de VVD en die gaat over de fietsfaciliteiten. Dat was een uitgebreide vraag en wellicht kunt u het samenvatten, het kort toelichten?

De heer Kuhlmann: Ja, dank u, voorzitter. De bereikbaarheid van onze stad vraagt om goede voorzieningen, dat geldt natuurlijk voor het OV, de auto, het water en natuurlijk voor de fiets. We hebben er, het college heeft een aantal mooie plannen gepresenteerd maar het gaat natuurlijk ook om de praktijk en de voorzieningen die we nu in de stad hebben. Wat betreft de fiets zijn er een aantal problemen, ik noem er drie. In de eerste plaats de fietspaden in het Weizigtpark. Dat is natuurlijk terecht, er is daar veel geïnvesteerd in veiliger en betere fiets- en wandelpaden.

Maar daar is het nu het geval dat als je daar om zes 's morgens door het park fietst, dan doet de verlichting het niet. Dat is natuurlijk heel onhandig en ook onveilig als je daar met fietsers en wandelaars op hetzelfde pad zit. Het tweede is de defecte lift bij de fietsenstalling op het Achterom. Fietsenstalling van de gemeente en die lift die is al maanden kapot. Daar hangt ook al maanden een briefje met dat de gemeente er zo snel mogelijk naar streeft om de lift weer in gebruik te krijgen. Ja, wij zijn eigenlijk wel benieuwd, heeft dit probleem wel prioriteit voor het college? Want voor oudere mensen die wat slechter ter been zijn heeft die lift gewoon een belangrijke functie. En als we het dan toch over liften hebben, er is natuurlijk de afgelopen tijd ook heel veel malheur met de liften op onze stations. Ik weet, die liften natuurlijk zijn in het beheer van ProRail, niet van de gemeente, maar we hebben daar denk ik, wij en ook andere partijen daarna hebben er eerder aandacht voor gevraagd. Ze vervullen een hele belangrijke rol voor de bereikbaarheid van onze stad en die moeten het gewoon doen, die moeten het altijd doen. Vandaar deze vragen. Dank, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel voor de toelichting. Ik ga wederom naar de heer Van der Linden.

De heer Van der Linden: Ja, dank u wel. Nou, een mooie mix aan vragen. De verlichting in het Weizigtpark, die heeft inderdaad in storing gestaan, dat is te wijten aan een kabelstoring. Maar als ik goed geïnformeerd ben moet de verlichting het nu weer doen. Ik heb het niet gecheckt, ook niet 's ochtends om zes uur, maar het zou weer moeten werken. Want dat is natuurlijk een terechte opmerking. Lift Achterom, daar moet ik nog het antwoord op schuldig blijven. Maar dat vind ik, dat duurt inderdaad al best lang dus daar gaan we even achteraan want dat moet op een gegeven moment natuurlijk gewoon weer klaar zijn dus dat hoort u van mij. En de liften van ProRail, en dan bedoelt u denk ik specifiek nu Dordt Zuid. Nou, het klopt, kijk, Dordt Zuid is meen ik in '73 geopend. Het heeft tientallen jaren zonder lift gedaan maar zeker sinds de renovatie hoop je dat het allemaal een fijner station is en dat doe je onder andere door een goede liftvoorziening. Die is inderdaad heel veel in storing geweest en dat had meer te maken met het borgen van de liftveiligheid dan met de techniek zelf. Maar ondertussen is dit opgelost en moet de lift het weer doen. Dat is natuurlijk, heeft het ambtelijk veel aandacht gevraagd maar ook bestuurlijk heb ik er wel over aan de bel getrokken. Dus die moet het ook weer doen. Tot zover.

De voorzitter: Oké, dank voor het antwoord. De heer Kuhlmann, nog een korte toelichting.

De heer Kuhlmann: Ja, in de eerste plaats even benieuwd, wanneer komt de terugkoppeling voor de lift van de fietsenstalling op het Achterom? Volgende week hoop ik?

De heer Van der Linden: Nou, ik wil eigenlijk ...

De voorzitter: De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden: Ja, dank u wel. Om het briefje te citeren, zo snel mogelijk. Maar ik vind het eigenlijk wel raar dat zoiets al maanden duurt dus ik moet even goed uitzoeken hoe dat komt. En als het een complexe lift is met moeilijk leverbare onderdelen, dan is dat een ander verhaal. Maar laat ik zorgen dat we in ieder geval begin volgende week contact hebben over hoelang het nog duurt en waarom het zo is? Ja?

De voorzitter: Dan is de afspraak dus dat dat voor volgende week is teruggekoppeld aan de raad.

De heer Van der Linden: Ja. En als dat niet is gebeurd dan weet ik vrijwel 100 procent zeker dat volgende week dinsdag rond zeven uur ik nieuwe vragen ga beantwoorden.

De voorzitter: Juist, waarschijnlijk.

De heer Van der Linden: Dat weet ik bijna zeker.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Daarmee ... Mijnheer Kuhlmann?

De heer Kuhlmann: Ja, en dan voor ons om de liften. Ik bedoel ook de liften op het hoofdstation. Commissielid Nick Bootsman stuurt me net nog het bericht dat de liften bij station perron 4 en 5 daar ook een probleem zijn dus ook daar aandacht voor.

De voorzitter: Nou, ik kan me zo voorstellen dat de heer Van der Linden dat allemaal meeneemt.

De heer Van der Linden: Nou, zonder er lacherig over te doen, ja, dat neem ik mee. En de heer Bootsma en ik spreken elkaar vaker over de liftbereikbaarheid of de bereikbaarheid van het station via liften. Kijk, de achterkant van het station, de zuidzijde waar hard gewerkt wordt, snap ik dat die even niet bereikbaar is als er gegraven en geheid wordt maar de lift op het station moet het gewoon doen. Dus dat gaan we even checken, ja.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de volgende twee vragen, vraag vier en vijf die gaan beiden over het bewegend bos. Eén vraag is van Op Ons Eiland en de andere vraag is van mevrouw De Groot van Beter Voor Dordt. Ik wil voorstellen dat u beiden de vraag even kort toelicht en dat we daarna dan naar de wethouder gaan. Ik begin bij de heer Gorter.

De heer Gorter: Dank u wel, voorzitter. Ja, afgelopen week denk ik dat er veel commotie was omtrent bewegend bos aan de Prinsenstraat in het centrum. We hebben inmiddels van de wethouder begrepen dat het om een experiment gaat. Een experiment in relatie tot verkeersremmende maatregelen met als onderwerp het bewegend bos. We hebben sociale media denk ik zien overspoelen met alle reacties van bewoners.

Ik denk veelal de bewoners die daar niet wonen, die met verbazing reageren, en vooral als het gaat om de veiligheid voor de fietsers en de voetgangers. Voorzitter, onze vragen zijn, hoever gaan we hierin, wat kunnen we nog meer verwachten, hoe serieus neemt de wethouder de verkeersveiligheid? En naar ons idee was de intentie van het bos CO2 af te vangen, een broedplaats voor insecten en Dordrecht mooier maken. Ik denk dat dit een oneigenlijk gebruik van het bewegend bos is en ik ben ook bang dat de sympathie voor het bewegend bos hierdoor op de achtergrond komt.

De voorzitter: Dank u wel voor de toelichting. Ik ga naar mevrouw De Groot.

Mevrouw De Groot: Yes, dank u wel, voorzitter. Het project bewegend bos is in volle gang in onze binnenstad en het doel is eigenlijk om de positieve uitstraling van meer groen te testen. Wij vinden dat uiteraard ook belangrijk alleen we merken dat het project op sommige locaties wel wat klachten heeft meegebracht, vooral in combinatie met de gecreëerde verkeershinder. Op de locatie waar ze deze week staan moesten zelfs verkeersregelaars worden ingezet. Naast de irritatie dat dat veroorzaakt, brengt het ook nog extra kosten met zich mee. Wij vragen ons af hoe het college ervoor wil zorgen dat in de toekomstige locaties het project geen klachten zal meebrengen, vooral met betrekking tot onveilige verkeerssituaties en dan de positieve ervaring van meer groen zal krijgen.

De voorzitter: Dank u wel voor de toelichting op de vragen. Ik ga naar de heer Van der Linden.

De heer Van der Linden: Ja, dank. Ja, dank u wel, voorzitter. Dank ook voor de vragen. Ik begin even met een klein stukje over waarom we dit nou doen en dan beantwoord ik de vragen concreet. Waarom we dit doen is niet om te zeggen, weet je wat, hier kan ook wel wat groen. In dit geval gaat het niet om, want het bewegende bos is eigenlijk neergezet op plekken tot nu toe waar we ruimte zoeken. Waar we zien, hé, hier is een parkeerplaats maar beste buurt, kijk eens, je kan hier ook aan groen denken of aan een speelplek of aan loopruimte of aan andere dingen. Dat gesprek wil je daarmee stimuleren en daarom hebben we het bewegende bos in onderdelen her en der laten landen, vooral voor het goede gesprek. Dus eens met wat mevrouw De Groot zegt, dat is ook de positieve vibe zeg maar die om het bewegende bos is gaan hangen. De reacties variëren natuurlijk ook en niet elke plek levert vervolgens in het gesprek op over, o, maar nu kunnen we daar permanent groen neerzetten. Maar dit wil je wel testen om te zorgen dat je meer ruimte in de stad krijgt, in de binnenstad krijgt. In de Prinsenstraat is een heel ander item aan de hand en het gaat over verkeersveiligheid. De bewoners van de Prinsenstraat zijn, we hebben daar natuurlijk de afgelopen jaren in ook wel wat golfbewegingen veel contact mee gehad. De Prinsenstraat is een belangrijke straat om een fors deel van de binnenstad te ontsluiten. Sinds enkele maanden hebben we het gesprek met bewoners, met de bewonersvertegenwoordiging over het feit dat er door veel Dordtenaren keurig op snelheid gereden wordt en geen probleem, maar door een aantal Dordtenaren te hard wordt gereden. Soms ook met te zware voertuigen en ook dat zorgt voor verkeersonveilige situaties, het zorgt voor lawaai, het zorgt ook voor trilling.

Nou, op heel veel plekken in de stad weet u dat we, als we dit soort vragen en klachten krijgen, proefondervindelijk kijken, wat kunnen we hieraan doen? Door bijvoorbeeld drempels aan te leggen. Nou, dat is hier echt lastig want deze huizen zijn niet onderheid. Dan probeer je het ook te doen met wegversmallingen soms. Nou, op veel plekken werkt dat fantastisch maar hier is dat ook echt lastig. We hebben ook plekken waar we met bloembakken werken, op veel plekken werkt dat heel goed. Soms vinden weggebruiker het ook irritant maar het werkt wel. Dat is hier gezien het volume van het verkeer de vraag of het gaat werken. Dus gaandeweg die gesprekken kwamen we op het idee, laten we proberen om de snelheid uit het verkeer te halen door de bocht richting de Leuvensebrug, om die wat scherper te maken. Daarmee haal je voor de gebruiker die echt slordig rijdt de snelheid er wel uit. Als ik nu na een week kijk hoe het gaat, dan zie ik dat effect wel optreden. Ik zie het niet alleen, bewoners geven het ook aan, maar ik zie ook een aantal andere dingen. Heel terecht dat een aantal mensen op sociale media maar ook de heer Gorter geeft het aan, het moet wel veilig zijn voor alle weggebruikers. Daarom hebben we er ook verkeersregelaars even bij gezet en morgen wordt er een lijntje getrokken zodat je zeker weet waar je moet zijn. We hebben ook afgesproken intern dat dit een belangrijke test is om te kijken, kun je het verkeer uit die straat halen? Want dat moet gewoon gebeuren, gezien de klachten die er zijn over trilling. En kun je dat zodanig doen dat je een permanente maatregel neemt. We gaan ook nog nadat deze proef is afgelopen kijken of we het met bloembakken kunnen doen en daarna wil ik tot een definitieve beoordeling komen. Deze inzet van het bewegende bos, dat ben ik met de heer Gorter eens en ook met mevrouw De Groot, is eigenlijk heb je als je kijkt naar de oorspronkelijke inzet van het bewegende bos een beetje oneigenlijk. Dus we hadden het net zo goed alleen met hekken kunnen doen. Daar komt wel één ding bij, ik vind het best een idee om het vaker op deze manier te doen maar voorlopig denk ik dat we het bewegende bos vooral inzetten op plekken waar we dus die ruimtevraag willen uittesten. Nog één opmerking en dan ben ik klaar. Oorspronkelijk was het idee om dit een volle maand te doen. We hebben gisteren wel afgesproken van, nou, als we er nou van overtuigd zijn, dit is ongeveer wat je krijgt aan snelheidsreductie en aan beter weggedrag, dan willen we daar nog wel een meting op doen, een snelheidsmeting. Maar dan is wat dat betreft het resultaat van de proef wel behaald en dan kunnen we kijken of het iets eerder dan na de beoogde vier weken kan worden afgerond. Tot zover iets uitgebreider dan alleen de vraag, deze beantwoording.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Gorter.

De heer Gorter: Dank u, voorzitter. U heeft nog geen antwoord gegeven op mijn laatste vraag, of hiermee de sympathie voor het bewegend bos niet kwijt is?

De heer Van der Linden: Heb ik met zoveel woorden wel gedaan denk ik maar ik kan hem wel explicieter maken. Ik merk dat tot nu toe met die ruimte-experimenten zeg maar, dat die sympathie gegroeid is. En ook dat iedereen snapt, o ja, dit is een goed gesprek, dat moeten we hebben. Daar kan een bewegend bos bij helpen want dan kun je zien wat het kan worden. Nou, dat effect hebben we dus niet willen beogen met deze ingreep want dit is een andere vraag.

Maar ik snap ook wel, ik heb ook wel een paar opmerkingen gehoord ook richting ambtenaren van, ja, zo'n gek kunstzinnig project, waarom moet dat hier? Ja, het gaat dus helemaal niet om een kunstzinnig project. Dus inderdaad, als we die kant opgaan in de reacties, dan missen we het doel. Dus inderdaad, dan loop je het risico dat het zijn sympathie verliest. En sympathie is niet het enige wat we zoeken, we zoeken effectief beleid maar dan schiet het zijn doel voorbij.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mevrouw De Groot.

Mevrouw De Groot: Yes, dank u wel, voorzitter. Nou, wij hadden dan ook als vraag hoe dat dan bij de toekomstige locaties hoe daarnaar wordt gekeken naar dat het dan niet verkeersveiligheid in de weg kan zitten?

De heer Van der Linden: Nou ja, het doel van dit project is dus onder andere om die verkeersveiligheid juist te vergroten. Daar zien we ook effecten op alleen ik zie ook, en ik zie een aantal van u heeft mij ook wel via de mail benaderd van, hé, is dit nou wel slim? Ik zie ook voor een aantal mensen vooral in de eerste dagen dat het best vervelend was en ook wel tot gevaarstelling heeft geleid. Dat willen we niet. Kijk, wat we al jaren doen en wat we natuurlijk blijven doen, voordat je een grotere ingreep gaat doen die veel geld kost wil je kijken wat is beter, een drempel of een hele verbouwing van de straat of een bloembak? Nou, daar wil je een beetje mee kunnen testen. Dat hebben we op tientallen plekken gedaan de afgelopen jaren. Ik denk, dit is een heel belangrijke straat voor een wat grotere ingreep misschien maar ik denk dat we het op deze manier niet meer gaan doen. Nee.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Ik zie de heer Portier.

De heer Portier: Ik was eerder. Een simpele aanvullende vraag hierover. Ik had trouwens ook zaterdag even een wtf-ervaring toen ik hier ineens omheen moest rijden. Maar waarom, als we inderdaad het verkeer door de Prinsenstraat en de andere straten daar willen beperken, niet eerder denken aan uitbreiding van het autoluwe gebied? Want er komen daar een heleboel auto's die gewoon, die je eigenlijk gewoon niet in de binnenstad zou moeten willen hebben.

De voorzitter: Misschien nog een korte reactie.

De heer Van der Linden: Dit is een goede vraag. Ik herinner mij van twee weken geleden dat wij vier uur debat hebben gehad over de uitgangspunten voor het mobiliteitsbeleid. Ik schat zo in dat de voorzitter mij niet toestaat om daar weer een nieuwe slinger aan te geven. Maar het is natuurlijk precies het debat wat je moet voeren. Kijk, eigenlijk gezien hoe de stad erbij ligt helemaal aan de rand van het eiland, een binnenstad, autoluweheid is een thema daar we gaan we de komende jaren mee verder. Ik weet zeker dat de Prinsenstraat van belang blijft voor het in- en uitgaand verkeer in dit deel van de binnenstad. Maar natuurlijk heb je het gesprek over, moeten alle bezoekers ook die kant uit? Ik ken bezoekers die moeten, dat is heel gek, die moeten tot twee meter van een winkel hun auto kwijt maar er zijn ook heel veel bezoekers die hoeven dat niet.

Dus dat gesprek blijven we natuurlijk voeren, ook in het kader van de mobiliteitsvisie. Dat gaan we in dit kader niet doen maar inderdaad het is ook een idee om te zeggen, kan je niet met iets minder verkeer juist door zo'n straat ...

De voorzitter: Dat gesprek gaan we nog vaker voeren waarschijnlijk.

De heer Van der Linden: Dat gaan we nog voeren. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Safranti had ook een korte opmerking.

De heer Safranti: Ja, klopt, voorzitter, dank u wel. Ter aanvulling hierop, hetzelfde onderwerp. 8 oktober hadden wij al onze vragen al klaargelegd rondom dit onderwerp, met name toen over Sint Jorisweg waar de plantenbakken bijna midden op de weg stonden waar de fietsers soms echt moesten afstappen om dus veilig verder te kunnen. Gisteren afgesproken en besproken met Op Ons Eiland dat zij die vraag gingen stellen. Maar ik wil dus niet alleen Prinsenstraat hierbij benoemen maar ook, wat mijn collega net ook aangaf, voor de toekomst dat we dus wel even goed moeten kijken voor de veiligheid. Prima initiatief alleen de ...

De voorzitter: Volgens mij is de oproep duidelijk en helder en heeft de wethouder ook aangegeven dat daarnaar gekeken wordt.

De heer Van der Linden: Ja, heel kort, heel kort, ja. Nou ja, kijk, juist omdat een bloembak makkelijker even neergezet kan worden en weer weggehaald is, is dat natuurlijk juist op die plek wel een goede test. We zien allemaal het belang van bereikbaarheid van de binnenstad, ook voor autoverkeer. Maar we zien ook dat dat veilig moet voor zowel fietsers als voetgangers als andere weggebruikers.

De voorzitter: Oké.

De heer Kuhlmann: Voorzitter?

De voorzitter: Ik ga naar de laatste vraag.

De heer Kuhlmann: Op dit onderwerp?

De voorzitter: Ik ga naar de laatste vraag want anders kan ik die niet meer behandelen. Sorry. Ja. De laatste vraag is ook van de heer Gorter van Op Ons Eiland en die gaat over de fatbikes en de snelheid ervan. De heer Gorter.

De heer Gorter: Dank u wel, voorzitter. De elektrisch aangedreven fietsen met de dikke banden, ofwel de fatbikes, die zijn erg populair onder onze Dordtse jongeren. Deze e-fietsen mogen op de weg als ze niet harder mogen dan 25 kilometer per uur. Echter rijden deze e-fietsen, nou, snelheden tot 45 tot 50 kilometer per uur en veelal de berijder zonder helm. Ze zijn simpel op te voeren door de begrenzing weg te halen. Kan het college aangeven of hier extra controle op mogelijk is? Want het geeft af en toe op de stoep zeer gevaarlijke situaties.

De voorzitter: Een korte heldere vraag, waarschijnlijk ook een kort antwoord van de wethouder.

De heer Van der Linden: Ja, als de burgemeester hier was geweest had die hem beantwoord denk ik. Maar de politie is bekend natuurlijk met het gegeven dat er steeds meer andere fietsen dan regulier bekend op de weg zitten en dat daar soms ook verkeersonveilig gedrag bij hoort, te hard rijden, zonder helm, enzovoorts. Dus dat maakt deel uit van, nou ja, het toezicht- en handhavingsspakket van de politie.

De voorzitter: Dank u wel. Ik denk dat ... Ja?

De heer Gorter: Misschien nog een suggestie. Wat ook nog wel eens wil helpen is publicaties vanuit de gemeente om aan te geven dat er een controle op komst is waarbij deze fatbikes worden gecontroleerd en je de Dordtse jongeren de kans geeft om die fietsen, elektrische fietsen terug te brengen naar de originele staat. Want de boete is volgens mij, maar dat weet misschien mijnheer Merx, 290 of 300 euro, misschien dat ze daar wakker van worden.

De voorzitter: Ik denk een goede suggestie.

De heer Van der Linden: Om u te citeren, die nemen we mee.

De voorzitter: Juist.

De heer Van der Linden: Dank u wel.

De voorzitter: Oké. Dank u wel voor uw aandacht en prettige avond.

3. Vaststellen bestemmingsplan '15e herziening bestemmingsplan Dubbeldam, locatie Prunuslaan 25'

Voorzitter: De heer Groenewege
Raadsgriffier: De heer Den Boer
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:
Dhr. Bootsman (GroenLinks)
Dhr. De Feijter (CU/SGP)
Dhr. Hartmeijer (SP)
Mevr. Van Herwijnen (Partij voor de Dieren)
Dhr. Van der Kruijff (CDA)
Dhr. Kuhlmann (VVD)
Dhr. Noldus (VVD)
Dhr. Roggekamp (Gewoon Dordt)
Dhr. Safranti (DENK)
Dhr. Schalken-den Hartog (Beter Voor Dordt)

Mevr. Stolk (VSP)
Dhr. Tutupoly (Op Ons Eiland)
Dhr. Uysal (GroenLinks)

Insprekers: Dhr. Van der Dissen, mevr. Van Efferen, dhr. Ligmans, dhr. Van der Pol,
dhr. Verkooijen.

Portefeuillehouders: wethouder M. Burggraaf.

De voorzitter: Beste mensen, welkom. Welkom aan de raads- en commissieleden, kijkers thuis, mensen op het publiek. Namens het college is er ook een delegatie aanwezig waaronder wethouder Burggraaf. Insprekers, van harte welkom. We hebben vandaag een commissievergadering maar voor we beginnen vraag ik eerst alle raads- en commissieleden zich voor het verslag voor te stellen en ik begin aan mijn rechterkant.

De heer Schalken-den Hartog: David Schalken, Beter Voor Dordt.

Mevrouw Stolk: Margret Stolk, VSP.

De heer Stolk: Leo Stolk, VSP Dordrecht.

De heer Roggekamp: Erik-Jan Roggekamp, Gewoon Dordt.

De heer Van der Kruijff: Wim Van der Kruijff, CDA.

De heer De Feijter: Bart De Feijter: ChristenUnie/SGP.

De heer Uysal: Abdullah Uysal, GroenLinks Dordrecht.

De heer Hartmeijer: Raymond Hartmeijer, SP.

De heer Tutupoly: Gersom Tutupoly, Op Ons Eiland.

De heer Noldus: Robin Noldus, Dordtse VVD.

De heer Bootsman: Nick Bootsman, GroenLinks Dordrecht.

Mevrouw Van Herwijnen: Irma Van Herwijnen, Partij voor de Dieren.

De heer Van der Dissen: Martijn Van der Dissen, Kromme Zandweg 20.

De heer Ligmans: Ron Ligmans, Kromme Zandweg 22.

Mevrouw Van Efferen: Van Efferen, Kromme Zandweg 40.

De heer Verkooijen: Verkooijen, Kromme Zandweg 34.

De heer Van der Pol: Raoul Van der Pol, Kromme Zandweg 24.

De heer Den Boer: En Mark Den Boer, commissiegriffier.

De voorzitter: Ik ben Pieter Groenewege en ik ben vanavond uw voorzitter. We hebben het over het bestemmingsplan voor de locatie Prunuslaan 25 in Dubbeldam. Daar staat nu een wijkcentrale van de KPN maar van de zomer wordt die buiten gebruik genomen en dan liggen er plannen voor woningbouw. Voor die woningbouw moet het bestemmingsplan gewijzigd worden en op die wijziging zijn zienswijzen ingediend. Ik heb begrepen dat een viertal indieners vanavond hun zienswijzen toelicht, de gelegenheid daarvoor krijgt en van die gelegenheid gebruikmaakt. Het college heeft ook al op de zienswijze gereageerd en op de reacties op die zienswijze kan u als insprekers ook natuurlijk een oordeel geven, daar zijn wij ook zeer benieuwd naar. Alle vier de insprekers krijgen vijf minuten per persoon en als ze alle vier aan het woord zijn geweest dan kan de commissie vragen stellen. Aan het einde bepalen we dan hoe we verder gaan als raad met dit raadsvoorstel. Dan wil ik beginnen met de eerste die op mijn lijstje staat en dat is de heer Verkooijen. Die krijgt vijf minuten spreektijd.

De heer Verkooijen: Het betreft dus het nieuwbouwproject dat ze gaan realiseren aan de Prunuslaan. Ik ben van mening dat het te bouwen project heel kort op onze woningen zit en daardoor zeer veel overlast kan veroorzaken. Dat betreft vooral omdat je in een wijk woont waar veel privacy en ook het dorpsse aanzicht een beetje in stand moet blijven. Dus als daar een appartementencomplex komt in die proporties naar mijn woning toe en ook naar andere woningen toe, dat geeft dan wel een soort benauwdheid, dat soort dingen. En dat vind ik niet, geen fijn idee dat je eigenlijk al meer als 40 jaar daar een gebouw hebt staan dat nooit een bewoning gehad heeft en nu als bestemmingsplan wel woning krijgt. En ja, dat geeft sowieso veel overlast naar mijns inziens. Voornamelijk doordat de mensen met verkeer en dergelijke kort achter je woning doorrijden en al dat normale menselijke dingen die je natuurlijk doet als er bewoners komen. Ja, ik vind het nog steeds een lastig iets. Vooral als je zeker een gebouw zit wat ruim naar de 10 meter gaat en je zelf in een woning zit uit de jaren 30 met veel hout en dergelijke wat ze willen gaan realiseren, dat veel indrukwekkend naar je toe gaat komen. Het geeft je wel een beetje erg veel benauwdheid, laten we het zo zeggen. Tevens bij mijn woning gaat er ook nog de parkeerhelling gerealiseerd worden die uiteindelijk voor mijn gevoel rechtstreeks achter in mijn tuin beland en dat is ook iets wat onrust geeft. Doordat de mensen niet op een, ja, normaal gesproken wel op een normale manier hun appartement willen bereiken, maar tevens ook bij mij naar binnen kunnen rijden. En dat kan mijn niet echt beamen dat ik daar heel erg gelukkig van ga worden. Vooral omdat je met een parkeerhelling auto's die daar omhoog zullen rijden met de verlichting sowieso je woning in zullen schijnen. Het zij dan wel boven maar ja, ik vind het toch prettig als ik niet allemaal ongestoord licht in mijn woning zal krijgen daardoor. Dat is zoiets wat mij zorgen gaat maken. Dus dat was het.

De voorzitter: U heeft nog één minuut. Misschien wilt u nog reageren op de reactie van het college op uw zienswijze, want daar heeft u nu de gelegenheid voor.

De heer Verkooijen: Nou, dat eigenlijk alle reacties afgewezen worden, dat vind ik, op artikelen die dan vooraan aangegeven zijn, dat vind ik persoonlijk niet helemaal, niet overall rechtvaardig omdat mijns inziens het anders is als dat daarin aangegeven wordt.

De voorzitter: Oké, dank u wel voor uw bijdrage. Dan gaan we nu naar de heer Van der Pol, ook vijf minuten spreektijd.

De heer Van der Pol: Dank u wel, dank u wel. Ja, Roel Van der Pol, ik heb me net voorgesteld. Ik zal beginnen met de samenvatting. Misschien wat ongewoon maar dan kan het punt duidelijk zijn. Ik ben niet tegen bouwen, we begrijpen, ja, in deze tijd is bouwen logisch. Want het KPN staat leeg dus je moet daar bouwen. Waar ik wel grote bezwaren tegen heb is dat als we dan bouwen dat we het zo maximaal benutten dat de nadelige gevolgen van de bebouwing niet anders op te lossen zijn, anders dan op de bewoners af te wenden. Want dat is eigenlijk wat er nu gebeurt. Als je kijkt naar wat bedoel ik met maximaal bebouwen, bijvoorbeeld de parkeervergunning, die is dusdanig opgerekt dat je eigenlijk maximaal aan je plekken zit waardoor bijvoorbeeld je geen inpandige vuilopslag kan creëren. Nou, die moet dan aan de zijkant van het perceel waardoor aan de zijkant van het perceel je geen bomen kan creëren om de privacy te waarborgen. Terwijl, en dat zie je ook in eerdere correspondentie over die parkeervergunning van de gemeente, terwijl als je daar bijvoorbeeld één appartementje minder zou doen, nou, dan kan die bijvoorbeeld die vuilopslag waar ik zo op terug zal komen, kan dus wel in de berging gerealiseerd worden. Op de plek waar die dan stond kunnen we bomen zetten en de privacy is gewaarborgd. Dus dat is eigenlijk mijn samenvatting. Ja, dat vind ik onrechtvaardig want dat kan anders. Je kan ook gezamenlijk kijken, hoe kan je het oplossen? En waarbij niet alle gewin bij één partij zit maar waarbij je gezamenlijk kijkt naar hoe kunnen we dat nou oplossen? Als ik dan ga naar de punten ter onderbouwing, dat wil ik onderbouwen met vier punten. Ik zal dit nu niet laten lezen, dat gaat niet. Maar dat zijn eigenlijk vier punten. Dat is, dat gaat over die vuilcontainer, het gaat over de privacy en het gaat over de reducties op de parkeernorm en het geluidsonderzoek. Als je dan begint bij de argumentatie ...

De voorzitter: Kunt u iets dichter bij de microfoon?

De heer Van der Pol: Sorry.

De voorzitter: Ja, dank u.

De heer Van der Pol: Als reactie, wij hebben dus een reactie gegeven dat wij het niet eens zijn met de stankoverlast als gevolg van het bouwen van een vuilopslag achter mijn perceel. Nou, mijn perceel daar heb ik een schuur op gebouwd, een buitenverblijf zeggen wij. Daar hebben wij een buitenkeukentje en daar verblijven wij. Nou, daar wil je geen 32 containers tegenaan gezet hebben, dat vinden wij niet wenselijk. Dus daar geven wij een reactie op. Dan krijg ik als tegenreactie een argument bijvoorbeeld, het is een logische locatie. Nou, dat is geen argument. Het staat architectonisch mooi. Ja, dat is nog steeds geen argument voor mijn overlast. Dan wordt er ook gezegd, het is dus een buffer voor de stankoverlast. Nou, er bestaat geen buffer voor stank en mijn perceel heeft geen buffer, het grenst aan mijn perceel en dat kan je anders oplossen. Er wordt ook een argument gebruikt, het is ondoenlijk om het op een hellingbaan te transporteren. Dat is ook geen argument want technisch is er van alles mogelijk. Het lijkt erop dat er niet gewogen wil worden of gekeken wordt naar andere oplossingen.

Als ik dan het tweede punt heb, het borgen van privacy door het plaats van groenvoorziening. Dan wil ik beginnen met de sfeerimpressie die telkenmale gedeeld wordt en die sfeerimpressies die geeft gewoon een verkeerd beeld. Die wordt consequent verkeerd getekend zodat de bebouwing laag lijkt. Nou, dat is niet zo want de bebouwing begint op 2 meter hoogte, daar is de binnentuin gesitueerd en vanaf daar krijg je twee verdiepingen. En het is vervelend maar ik kan het u zo laten zien, ik zal hem met u delen, je ziet gewoon heel duidelijk dat dat verkeerd wordt weergegeven. Nou, dat is dus het punt. Ik zal hem dadelijk ronddelen, dan kunt u het zien, dit schiet niet op zo. Maar dus één, het is een verkeerde impressie. Twee, er wordt gezegd, we gaan ons best doen om bomen te plaatsen. Dat gaat niet want er staat een vuilvoorziening dus in die zichtlijn is geen boom te plaatsen. Tweede punt is de beoogde groenstrook langs de ...

De voorzitter: U heeft nog één minuut.

De heer Van der Pol: Ja, ik zal snel gaan. De groenstrook langs het hek is een leidingstraat dus daar kan geen groen komen. Als ik het dan heb over de parkeervergunning, die gaat van de gemeente, en nou moet ik snel gaan, de parkeervergunning gaat van 31 naar 28 naar 25. Vervolgens komen we daar niet uit, interne mail van de gemeente, we komen niet ... Dus de gemeente zegt, ja, je hebt er toch echt 28 nodig maar je hebt er maar 24. We besteden hem uit aan een extern bureau en we komen op 20. Daar schiet ik als leek met ondersteuning van een jurist moet ik zeggen, maar ik schiet daar echt allemaal gaten in. Dat heb ik hier opgeschreven, dat kunt u zien. Ik heb daar nu geen tijd voor want dan heb ik nog vijf minuten langer nodig. Maar het geeft dus aan, als het allemaal ietsje minder zou zijn en als je wat meer zou luisteren, '...' minder, klopt je parkeervergunning en kunnen we dus wel bouwen en de omwonenden voorzien van privacy, geluidsbescherming, lichtbescherming en geen stank- en vuiloverlast.

De voorzitter: Dat lijkt me een mooie afsluiting. Dank u wel.

De heer Van der Pol: Wel kort maar goed.

De voorzitter: Ja, dat is de opzet.

De heer Van der Pol: Ik had nog een half uur.

De voorzitter: Dan gaan we naar de derde spreker, dat is de heer Ligmans.

De heer Ligmans: Ja, dank u wel voor de tijd. Ik ben bewoner 22, ik kijk recht op het nieuwe gebouw op de glazen inkijk. Ik heb wel het ontwerp bestemmingsplan inzage was wel heel kort. En waarom kort voor niet-deskundigen zoals wij. Wij moeten googelen, navragen en onderzoek doen naar zaken die niet ons alledaagse activiteiten zijn. En ook ons laten bijstaan hier en daar door een deskundige. Alles vlak voor de grote zomervakantie en je gewone werkzaamheden door dus het was druk. Dit hadden we zomaar ... Gelukkig zijn er toch negen zienswijzen ingediend maar wel allemaal ontvankelijk verklaard.

Dit hadden er zomaar veel meer kunnen zijn daar binnen de omwonenden veel oude mensen zijn die niet zo gewend zijn aan het hedendaagse emailverkeer en het elektronisch fenomeen internet. Dus die mensen die hebben gewoon niks gedaan. Ze hebben wel gevraagd of wij wat voor ze konden doen maar dit moet persoonlijk blijven. Ook heb ik diverse mensen gesproken die al aardappelmoe zijn en geen geloof hebben dat een zienswijze indienen veel nut zal hebben en het dus een waste of time vinden. Zij willen wel andere plannen, inzichten en ondersteuning bieden en een handtekening daaronder zetten, maar spenderen liever zelf geen privétijd. Zij vinden het lastig om onder woorden te brengen of om op papier te zetten. De buurtinformatie van 24 juni, daar waren geen concrete plannen, dat waren alleen maar ideeën van andere projecten en hoe het eruit zou kunnen zien. Geen juiste weergave van de plannen in de huidige staat. Ook was ik verrast dat er een afgevaardigde van de gemeente Dordrecht hier ook aanwezig was voor vragen en geheel op de hoogte was van alle bouwzaken en alle ins en outs van de plannen. Het was wel snel duidelijk dat de hoogte en de privacy, de stank, het parkeren, ongedierte veelvuldig ter sprake kwamen en leefde bij de omwonenden. Omwonenden hadden dan ook het gevoel het allemaal als een onderonsje met de gemeenteafdeling beslecht was en de inspraak een hele moeilijke zaak zou gaan worden. Alle negen opgebrachte zienswijzen bezwaren werden wel heel gemakkelijk van tafel geveegd. Nader onderzoek op bijvoorbeeld olievervuiling was niet nodig maar we hebben wel als bewoners problemen gehad om onze grond af te voeren omdat het vervuild was. Onderzoek door een onafhankelijk bureau voor de stikstof. Dat was gedaan dus dan is het niet meer nodig om een ander onderzoek te doen. Nou, berekeningen laten zien dat er nauwelijks machines nodig zijn. Als het zo zou zijn, zijn we binnen drie tot vijf weken klaar met alles. Ik zeg, dit is zeker geen reële weergave van de werkzaamheden en de CO2-uitstoot die dat met zich mee gaat brengen. Achteruitgang. Een achteruitgang door de brandgang, eigen parkeervoorziening op eigen grond, flut antwoord om de parkeerlast op de Kromme Zandweg tegen te gaan. Als zaken in ontwerp staan mag hier dan geen bezwaar op gemaakt worden of worden deze bezwaren wel heel gemakkelijk van tafel geveegd waar de insprekers van omwonenden het bezwaar maken. Op deze manier, heeft het eigenlijk wel zin? Keukentafelsfeer. Er was respect voor elkaars mening en opvatting in een open gesprek maar daarentegen was er geen informatie beschikbaar, vooraf niet en achteraf ook niet.

De voorzitter: U heeft nog één minuut.

De heer Ligmans: Daar was wel om gevraagd. Ook zijn er geen notulen gemaakt en was de informatie later alsnog niet verzonden. Ook geen e-mails ontvangen dat er een nieuw bestemmingsplan gepubliceerd zou worden. Ik ga een stuk overslaan want ik wil wel dat ... Ik vind het hele project een aantasting van het landelijk uiterlijk en het typische twee onder een kap sfeertje van de Kromme en Rechte Zandweg. Echt een aantasting van het typisch Oud-Dubbeldam en het knusse en historische Dubbeldam centrum. Laat Dubbeldam herleven, herkenbaar blijven en zeker voor de rasoude Dubbeldammers. Wees zo trots op Oud-Dubbeldam als de Oud-Dubbeldam bestuursleden ooit. Geen hoogbouw en een boeren landelijke sfeer en het was leuk en gezellig om daar te wonen met veel rust en ruimte. Ons kent ons zonder hoogbouw en inkijk. Ik hoop echt dat er bezinning komt, dat er ruimte geboden gaat worden voor echte inspraak.

Zomaar alles bagatelliseren is alles ongegrond en alles ongegrond verklaren is zeker niet de oplossing. Gemeenteraad, luister naar de inwoners en maak een weloverwogen beslissing. Het kan toch niet zijn dat alle bezwaren geen houtsnijden? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Van Efferen. Kunt u uw microfoon nog uitzetten?

De heer Ligmans: Sorry.

De voorzitter: Ja.

Mevrouw Van Efferen: Ja. Ik ben Van Efferen van de Kromme Zandweg 40. De inrit en de uitrit, dat komt bij mij achter te liggen. Ik heb een garage staan op de erfgrans en ik begreep eruit dat dat allemaal heel dicht ertegenaan komt. Ik weet niet wat er voor een scheiding in komt verder of wat dan ook. Het is heel zwaar verkeer wat er ook gaat komen. Ik heb al heel veel last van de Prunuslaan. De huizen zijn niet onderbouwt of wat dan ook, het staat op een zandplaat en dat is geen prettig gevoel. Er komen heel veel bussen voorbij en ja, daar heb ik ook al heel veel problemen mee met het huis. Ben ik met de heer Van Ballegooijen mee bezig geweest, daar kom ik ook niet verder mee dus ik ga gewoon hogerop. De mannen hier zitten dicht met bebouwing, ik heb alleen dan het in- en uitrit gebeuren. Ja, ik hou mijn hart vast gewoon van, wat gaat er gebeuren? En dus ook wat de mannen aangaven van heel veel dingen van waar ik het helemaal mee eens ben van het Oude-Dubbeldam, dat is het niet meer, absoluut niet. In de jaren 70 is dat toen overgenomen door Dordrecht en, nou ja, het is gewoon heel erg veranderd, heel erg, het is geen Dubbeldam meer en het wordt alleen maar erger en erger. We hebben zo'n stukje grond, er moet zo'n stuk gebouwd worden en noem maar op. En ik vind het in- en intriest. En ik heb die papieren doorgelezen. Ik ben niet bij die open dag geweest omdat ik ziek was toendertijd maar ik heb vanavond even die ingekeken. Ik denk, er komt heel veel weinig vragen van, of antwoorden op vragen wat er eigenlijk gesteld is toendertijd ook en dat is heel erg jammer. En daar wil ik het even bij laten want de mannen hebben al het een en het ander gezegd. Dus ik weet niet of dat een van de mannen nog wat tijd van mij wil nemen, prima.

De voorzitter: Nou, ik denk dat er nog wat tijd ontstaat als we de commissie wat vragen laten stellen en dan kunnen we ook inzoomen op de vragen die er nog leven. Maar dank u wel voor uw bijdrage.

Mevrouw Van Efferen: Oké.

De voorzitter: Gaan we nu naar de vragen van de commissie. Maar ik wil eerst even inventariseren, wie heeft er allemaal een vraag die die graag wil stellen? Twee mensen. Nou, dan gaan we die gewoon af en dan begin ik bij de heer Uysal van GroenLinks.

De heer Uysal: Ja, dank, voorzitter. Ook dank aan de insprekers dat ze de moeite en de energie hebben genomen om hier in te spreken. Dat is voor ons heel waardevol want wij hechten heel veel waarde aan een degelijk participatieproces dus dank voor het inspreken. Ik heb twee vragen, voorzitter.

Ik hoor dat meerdere malen dat het hele proces als onrechtvaardig is ervaren. Ik vroeg me af, is dat dan inhoudelijk van aard? Dus zijn jullie het oneens met een aantal punten die in het ontwerpbestemmingsplan staan? Of zijn jullie gewoon niet tevreden over hoe het participatieproces is verlopen?

De voorzitter: Dat is misschien een vraag voor de heer Van der Pol want die nam die term in de mond.

De heer Van der Pol: Het is tweeledig, één voor de aanloop, als je het participatieproces zo wil noemen. Wat mijn buurman aangaf, we hebben wel gesprekken gehad, we zijn gehoord maar het lijkt erop dat daar, ja, wij hebben het ervaren dat er te weinig reactie op kwam. Maar als je nu kijkt dat we allemaal hebben een reactie gegeven op het ontwerpbestemmingsplan. En de argumenten die zijn gebruikt om onze reacties van tafel te krijgen, die zijn inhoudelijk, nou, laat ik het dan zo, op heel veel punten gewoon zwak. Of sterker nog, soms snijden ze gewoon geen hout in relatie met het onderwerp wat je aansnijdt. Dat geeft blijk van dat je je te weinig verdiept en te weinig meeleeft met de belangen van de bewoners. Is dat een antwoord op je vraag?

De heer Uysal: Jazeker, dat is zeker een antwoord. Tegelijkertijd zou ik ook, dat is een vraag aan alle insprekers, ook willen weten van, op welke manier zouden jullie dan willen zien dat de inspraak georganiseerd wordt? Dus op welke manier zouden wij dan als gemeente een participatieproces zodanig moeten organiseren dat jullie zeggen van, nou, dit is echt, dit is goed gegaan en onze inbreng is goed gehoord?

De voorzitter: Misschien kunnen we die vraag even specifiek inzoomen op het onderwerp van de vergadering vanavond van, wat is er specifiek misgegaan hier? En dan kan je daar dan lessen uit trekken.

De heer Uysal: Ja. Nou ja, iets concreter want in het raadsvoorstel staat onder het kopje, welke participatie is doorlopen, staat van, nou, er is een informatiebijeenkomst gehouden, er is een website in de lucht gegaan en mensen konden zich aanmelden voor een nieuwsbrief. Maar ik hoor tegelijkertijd dat juist mensen het heel moeilijk hebben om op internet allerlei dingen te gaan uitproberen. Dus ik zou heel graag willen horen van de insprekers, op welke manier zouden we in dit proces bij dit onderwerp de inspraak moeten organiseren?

Mevrouw Stolk: Voorzitter?

De voorzitter: Mag ik eerst iemand laten antwoorden.

Mevrouw Stolk: Nou, ja, ik wil daar gelijk een aanvulling op geven als dat mag.

De voorzitter: O, dat is goed.

Mevrouw Stolk: Want ik sluit me aan bij de woorden van de heer Uysal alleen voor ons is die iets anders. Voelen de bewoners zich serieus genomen en is er ook een goed, want je hebt het over een participatietraject, is er naar jullie gevoel een goed participatietraject geweest? Want dat vind ik eigenlijk nog veel belangrijker, zijn jullie goed gehoord, is alles meegenomen en is het participatieproces ook gegaan zoals jullie het gewild hadden?

De heer Noldus: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Ligmans wilde reageren.

De heer Ligmans: Nee, de participatie was heel slecht, de informatievoorziening was heel slecht. De toezeggingen die gedaan zijn door de bouwcommissie zijn ook niet nagekomen. Er is niet geïnformeerd, zowel niet op de stukken niet, ze zijn niet vooraf beschikbaar gesteld, ook niet achteraf. En ja, het is gewoon, hoe heet het, we hebben ze wel gesproken maar er zijn geen notulen, er zijn geen agenda dus ja zeer slecht. En wat ik heel opvallend vond is dat toen de eerste open dag er was of de bijeenkomst was, dat er gelijk al iemand van de gemeente bouwzaken bij was die volledig op de hoogte was en alles kon ondersteunen van wat de bouwmaatschappij en de projectontwikkelaar wilden. Dus ja, dat was voor mij zoiets van, hé jongens, het is allemaal al achter gesloten deur is het allemaal al beslist, het is allemaal al bestempeld en ja, ik had daar echt een heel zwaar onderbuikgevoel van.

De voorzitter: De heer Noldus van de VVD had ook nog een vervolgvraag.

De heer Noldus: Ja, voorzitter, dank u wel. Ik wilde net ook even in de aanvulling ook van mevrouw Stolk op de vraag van de heer Uysal ook een vervolgvraag stellen eigenlijk. Want eigenlijk precies op dit punt denk ik. Omdat we vaak zien dat juist in die afstemming vooraf met de ontwikkelaars een aantal dingen, nou, toch wel met de omwonenden ingevuld kunnen worden. Ik hoorde een aantal praktische bezwaren ook als bomen en vuilopslag. Is er iets in het voortraject geweest wat vanuit de omwonenden is meegenomen in de plannenmakerij?

De voorzitter: Eerst de heer Van der Pol en dan de heer Ligmans.

De heer Van der Pol: Nou, ongeveer dezelfde punten die we hier, op welke punten we bezwaar hebben gemaakt, hebben we na het tonen van de eerste plannen ingediend bij de bouwer. En daar staan eigenlijk dezelfde punten op, dus de vuilopslag, de privacy, de hoogte. Nou ja, goed, ik kan ze allemaal opnoemen maar die zijn allemaal benoemd, netjes onderbouwd en ingediend. Vervolgens is er op het keukentafelgesprek wel op gereageerd maar niet heel feitelijk en het is ook niet concreet geworden. Want bij het plan zoals het er lag staan dezelfde punten erop op dezelfde manier. Dus het is wel gehoord, ik zal niet zeggen dat het niet gehoord is, alleen er is geen reactie op gekomen.

De voorzitter: Mijnheer Ligmans?

De heer Ligmans: In de keukentafelgesprekken was ook de hoogte en de privacy zeker veelvuldig besproken. De hoogte zou volgens de bouwer 6,40 meter uit mijn hoofd zijn maar het is nooit bevestigd. En nu lees ik allemaal 10 meter, 9 meter, ja, veel hoger. Dus ja, de kou is niet uit de lucht genomen, het is wel opgebracht maar het is ... Ja. En de inkijk en de ramen die zouden dan hooggeplaatst worden en er zouden dan wel een soort markiezen voorkomen en dan dat was goed en dat was voldoende. Dus daar zijn we het absoluut niet mee eens.

De voorzitter: Dan wil ik graag naar de tweede vraag van de heer Uysal. U had nog een tweede vraag begreep ik.

De heer Uysal: Ja, dat ging dus over het participatieproces van op welke manier dat dan volgens de insprekers beter georganiseerd zou kunnen worden?

De voorzitter: Oké. Dan gaan we naar de vraag van de heer Hartmeijer.

De heer Hartmeijer: Ja, dank u, voorzitter. Eerst sluit ik me aan bij mijn buurman, heel goed dat jullie komen inspreken en het er niet laten bij zitten maar opkomen voor jullie eigen buurt, dat is hartstikke mooi. Ik hoor eigenlijk verschillende dingen. Ik hoor de heer Van der Pol zeggen, nou ja, er zijn een paar technische dingen die eigenlijk helemaal niet kunnen in het plan. En met de vuilnis hè, de hygiëne is niet op orde. Als dat niet veranderd zou worden dan, zegt u dan, nou ja, dat appartement wat er nu getekend wordt, daar kan ik wel mee instemmen. Of zegt u van, nou ja, dat hele idee van dat appartement moet eigenlijk van tafel, dat kan helemaal niet. Mijn tweede vraag zou zijn aan iedereen eigenlijk. Jullie zien dit duidelijk niet zitten. Wat is er voor nieuwbouw wel acceptabel voor jullie? Want jullie zaten natuurlijk ook al heel lang tegen dat KPN-gebouw aan te kijken. Was dat al überhaupt een punt van dat je dacht, nou, kan dit gebouw niet naar de vlakte of wat staat het hier te doen? Een beetje, ik wil een beetje, hè, waar jullie staan op dat gebied?

De voorzitter: Laten we beginnen met de heer Van der Pol over de afvalcontainers.

De heer Hartmeijer: Ja, breder zeg maar. U zei van, ja, er zijn wat technische dingen die niet kunnen en we zitten met dat vuilnis, hoe wordt dat georganiseerd? Dat kan eigenlijk nu niet. Maar als dat op orde zou zijn, hoe zou u dan tegen dit plan aankijken?

De heer Van der Pol: Nou, zoals gezegd, ik ben niet tegen bebouwing. Volgens mij, nou, laat ik voor mezelf spreken. Maar ik heb wel veertien punten ingebracht waarvan ik er nu vier benoemd heb. En ik vind als je, er is een mooi gebouw voor mogelijk in dit stukje grond. Ik heb het gekocht in 2014 met een toenmalig bestemmingsplan waar ergens stond, beoogd groen. Toen dacht ik, nou ja, dan accepteer ik dat KPN-gebouw voorlopig want ik heb daar geen last van. Er stond een mooi bosje voor en ik vind het prima dus in die context heb ik het gekocht. Ik snap dat er nu gebouwd mag worden maar we hebben ook gezegd, als je dan bebouwt, ga in overleg met bewoners, wat zou passen, hoe kunnen we daar een mouw ... Dat is ook een manier. En nu is het dan een complex met tweeëneenhalve woonlaag en 9 meter dicht bij je tuin, je zit lekker tegen de flat aan te kijken.

Ja, dat komt wel, dat is heel indrukwekkend. Als je vraagt, zou je iets anders willen? Ja, ik zou wel iets anders willen. Maar ik heb nu de vier belangrijkste punten benoemd die gewoon technisch oplosbaar zijn door in gesprek met elkaar te gaan of door iets minder winst te pakken en je vuilopslag in de kelder te situeren bijvoorbeeld. Dat is een vrij eenvoudige maatregel wat in elk bejaardentehuis eigenlijk normaal goed is. Dus dat is, ja, geeft dat antwoord op de vraag?

De heer Hartmeijer: Ja, dan ben ik ook wel benieuwd naar de andere sprekers, wat zij dan voor mogelijkheden wel zien in bebouwing waar zij dan eventueel wel mee zouden kunnen leven? Want ik merk ook van, u gaf aan van de sfeer en hoe Dubbeldam eruitziet, dat gaat dan ook, daar gaat het ook ten koste van. Dus ik ben benieuwd van, nou ja, als daar gewoon huizen komen die in lijn liggen met wat daar al staat waar jullie zelf wonen, zou dat een optie ... Ik probeer gewoon eventjes te inventariseren van, ja, waar staan jullie?

De voorzitter: De heer Ligmans.

De heer Ligmans: Ja, ik ben niet tegen de bouwplannen. Ik had liever gezien dat er woningen voor jongeren kwamen, dat daar veel meer behoefte aan is denk ik. Ik had gelijk al aangegeven van, ik ben niet tegen bebouwing maar wel één hoog. En zeker niet die uitbreidingen die om het hele gebouw zijn, die zijn megagroot. Die zijn zelfs zo groot dat de vuilniswagen er niet kan komen want die kan niet keren want het is allemaal vol, wordt allemaal volgebouwd. En wordt dus de hele omgeving van het gebouw wordt 9 meter groter rondom. En ja, en als ik dan het CO2-verhaal lees dan denk ik, ja, klopt helemaal niks, het kan echt niet. Maar als het kleiner zou worden en de bebouwing die aan de buitenkant gedaan zou worden weggaat en er ook groen, een groenstrook voor ons zou kunnen komen, dan is het helemaal perfect. Maar die ruimte is er niet en die is, ja, die was ook niet te creëren volgens de planmakers.

De voorzitter: Wil de heer Verkooijen of mevrouw Van Efferen hier nog op reageren? Ja, de heer Verkooijen.

De heer Verkooijen: Ja. Nou, mijns inziens soortgelijke woningen zoals om het gebouw heen staan, dus twee onder een kap lijkt me een stuk mooier uitkomen in de wijk als een hoogbouw. Een hoogbouw staat veel beter langs een rijksweg of iets dergelijks in plaats van midden in een woonwijk. Dat is mijn beleving.

Mevrouw Stolk: Voorzitter?

De voorzitter: Ja, mevrouw Stolk.

Mevrouw Stolk: Nog een aanvullende vraag. Ik hoor eigenlijk alle sprekers, als ik dat even zo samen mag vatten, eigenlijk zeggen van, nou ja, we willen eigenlijk wel dat er gebouwd wordt, dat vinden we oké, alleen het dorpse karakter moet daarbij wel behouden blijven. Het liefst laagbouw of één- of tweelaags maar niet in ieder geval zover de hoogte in. Zeg ik dat dan goed?

De heer Ligmans: Ja, helemaal goed. En het liefst in de landelijke stijl zo de rest al ook is en het behoud van het Dubbeldam centrum zeg maar met ja, hele eigen typische straatjes, Kromme en Rechte Zandweg. Dat zou heel mooi zijn.

De voorzitter: Ik kijk even naar de heer Noldus want die had een vraag aangekondigd in het begin.

De heer Noldus: Ja, voorzitter, dank. Ik was ondertussen even iets anders aan het opzoeken. Nee, duidelijk, ik had net inderdaad de vervolgvraag op de heer Uysal. Ik had nog een tweede vraag en die ging vooral richting de heer Verkooijen. Die gaf aan, de overlast van de totstandkoming van de woningen en ik ben benieuwd of u dan vooral bedoeld zeg maar als de woningen er feitelijk zijn, de overlast van de bewoning of ook van de bouwfase daarnaartoe?

De voorzitter: De heer Verkooijen.

De heer Verkooijen: Eigenlijk beide situaties en vooral het bouwen van woningen geeft veel zwaar verkeer dat kort langs je woning komt. Maar ook de bewoners zelf die uiteindelijk met rijdende auto's de parkeergarage moeten benaderen achter je woning door. Die hoogstwaarschijnlijk moeten stoppen voor een deur die opengaat, op- en aftrekken, tenminste optrekkende auto's en remmende auto's die dan uiteindelijk meer geluidsoverlast geven. Dat is mijn beleving wel.

De voorzitter: Dank u wel. Zeker, de heer Ligmans.

De heer Ligmans: Ja, dat slopen, het is natuurlijk een KPN-gebouw met gigantisch dikke muren, het is geen woonhuis wat er gesloopt gaat worden. Dus er gaat echt wel veel geweld komen om dat gebouw naar beneden te krijgen. Dus het zijn niet een halfsteens muurtje wat je weg moet halen dus er moet echt wel wat gebeuren. En ja, daar vrezen wij ook van, hé, wat mevrouw ook al zei, onze woningen staan nog op koeienhuiden en ja, de scheuren zitten er al in en wij willen niet het tweede Groningen worden.

De voorzitter: Dan kijk ik even de commissie rond of er nog vragen leven? Dat lijkt niet het geval te zijn. Dan wil ik aan de commissie vragen of zij voldoende informatie heeft om tot een oordeel te komen? Wie mag ik daarover het woord geven of wat geknik als dat het geval is, is ook welkom. Nou, vooruit, omdat we nog wat tijd hebben. Ja, mijnheer Van der Pol.

De heer Van der Pol: Ja, we hebben zoveel tijd, daar moet je toch gebruik van maken. We hebben de punten ingediend, er is een reactie op gekomen en dat is het. Maar ik wil toch hetgeen wat ik gemaakt heb bij de griffier indienen zodat het als naslagwerk kan dienen zodat u het op uw gemak kan lezen want ik krijg het hier nooit verteld. Misschien geeft dat, ik ben ervan overtuigd dat dat een beter beeld geeft dan dat ik nu kan schetsen.

De voorzitter: Zeker, dank u. Dan zullen we met de griffier regelen dat dat verspreid wordt. Komt helemaal goed.

De heer Van der Pol: Dat viel mee.

De voorzitter: Dat viel reuze mee. De heer Hartmeijer.

De heer Hartmeijer: Ja, voorzitter, de heer Ligmans had ook nog meer inbreng eigenlijk dan gepland als ik het goed ... Kunnen we, als we die ook kunnen ontvangen helemaal van ... Dat zou ons ook wel helpen bij het informatie verzamelen.

De voorzitter: Ja, goede tip. Dan wil ik de commissie rondkijken of er behoefte is aan een oordeelsvormende vergadering over dit onderwerp. Mevrouw Stolk.

Mevrouw Stolk: Ja, voorzitter, gezien wat er leeft, en ook met name wat voor ons heel belangrijk is, is het participatietraject. Want ik hoor eigenlijk geen een van de insprekers vanavond zeggen van, we willen niet bouwen maar we willen meegenomen worden en we willen serieus genomen worden. Dat is voor ons een heel belangrijk onderwerp en dat zouden wij graag in een oordeelsvormende sessie willen bespreken. Daar zou ik ook graag nog een keer met wat inwoners daarover spreken.

De voorzitter: En dat met inwoners spreken dat doet u dan privé?

Mevrouw Stolk: Ja, doe ik zelf. Ja, dat doe ik zelf.

De voorzitter: Ja, oké, nee maar dan hebben we dat helder. Heeft u ook misschien al een politieke vraag die u wilt inbrengen?

Mevrouw Stolk: Nou ja, dat sowieso hoe het participatieproces is verlopen. Wat vindt de commissie ervan hoe het participatieproces verlopen is? En ik ga nog even erover nadenken nu we zo zitten om misschien nog wel wat meer vragen te stellen. Dat kan misschien ook nog na vanavond komen als ik daar de gelegenheid toe krijg, voorzitter, van u.

De voorzitter: Ik denk dat dat mogelijk is inderdaad. Ja. Dan zag ik eerst volgens mij de hand van de heer Safranti of klopt dat niet? Nee? Dan ga ik naar de heer Schalken.

De heer Schalken-den Hartog: Ja, voorzitter, misschien een aanvulling op de vraag van mevrouw Stolk van, in hoeverre wij als raad en als commissie vinden dat er ook voldoende wordt gedaan met alle inspraakreacties? Dus in hoeverre wij terugzien dat de inspraakreacties ook invloed hebben op het uiteindelijke plan? Want dat is eigenlijk de bedoeling hè, je gaat met elkaar in gesprek en je wil komen tot iets wat voor iedereen acceptabel is. We luisteren wel maar ik krijg van de insprekers niet het gevoel dat ze het idee hebben dat ze worden meegenomen en dat er wat wordt gedaan met wat ze aangeven.

De voorzitter: Ja, en daaruit kan ik opmaken dat ook u behoefte heeft aan een oordeelsvormende commissie. De heer Roggekamp.

De heer Roggekamp: Ja, dank u, voorzitter. Voorzitter, ik sluit me daarbij aan en ik zou ook graag bouwkundig willen weten van wat er kan? En dan niet het neerzetten van het gebouw zelf maar juist inderdaad de fase dat het huidige gebouw gesloopt gaat worden, wetend wat voor woningen er staan, en het zware verkeer wat er dan heen moet voor de nieuwbouw. Ik woon in het Land van Valk, daar hebben we nu hetzelfde. Ik woon op een grotere afstand en ja, bij mij zijn ook scheuren in mijn huis gekomen. Ik kan me voorstellen als je zo dichtbij woont, dat het allemaal nog veel erger is. Dus ik zou daar ook meer technische know-how dan van willen hebben in de beeldvormende sessie want dat hebben we nu niet. Het is een beetje lastig, dan zou je ook een technische sessie moeten hebben. Maar er zijn nu nieuwe technische dingen naar voren gekomen waar lijkt dat dat niet meegenomen is in heel het plan.

De voorzitter: Oké, dus dat is dan eigenlijk nog een stap voor de oordeelsvormende vergadering. Dan kijk ik even rond of daar ook bij andere partijen behoefte aan bestaat, aan een beeldvormende technische sessie? Mevrouw Stolk.

Mevrouw Stolk: Ja, voorzitter, ik kan me daar wel bij aansluiten. Maar ik weet niet of dat, dan kijk ik ook even de griffie aan, of dat mogelijk is? Want ik ben het eens met de heer Roggekamp, je hoort nu dingen die je eigenlijk niet wist. En wij weten ook niet alles wat er op technisch gebied is dus ik zou daar best wel wat meer over willen weten ja.

De voorzitter: En dat wilt u in de vorm van een vergadering of wilt u schriftelijke vragen, technische vragen daarover stellen?

Mevrouw Stolk: Technische vragen zou ook kunnen maar als we volgende week al een oordeelsvormende sessie hebben, dat weet ik niet, dan is dat heel kort dag. We zitten ook voor de begroting, wat ook een belangrijk onderwerp is dus ik zou daar dan wel iets langer de tijd voor willen hebben. Ik weet niet of er een fatale beslistermijn aan vastzit maar dan zou ik het over de begroting heen willen trekken.

De voorzitter: Nou, als er een oordeelsvormende bespreking komt, dan komt die waarschijnlijk op 14 november dus dan heeft u nog drie weken de tijd voor technische vragen. Vindt u dat voldoende?

Mevrouw Stolk: Ja, prima.

De voorzitter: Oké. De heer Van der Kruijff, CDA.

De heer Van der Kruijff: Dank u wel, voorzitter. Ja, ik sluit me inderdaad aan bij om het te hebben over het participatieproces. Maar uiteindelijk ligt er natuurlijk nu een bestemmingsplan voor, een wijziging. Dus ik denk ook goed dat wij als raad ons oordeel uitspreken over de voorgenomen hoogte, hoe groot gedeelte van het perceel dan bebouwd wordt. Want daar hoor je ook wel wat van, dat je zegt, het gaat toch wel erg massief en groot worden.

En ook wel hoe het zit met de vervuiling want daar hebben wij ook nogal een zorg over, dat we ons daar ook over uitspreken dus ook inhoudelijk erop ingaan. Dat klinkt misschien als een open deur maar niemand had het nog genoemd. Ik denk, uiteindelijk moeten we daar wat van vinden ook.

De voorzitter: Zeker, dank u wel. Er is in ieder geval voldoende steun voor een oordeelsvormende commissie. De heer Uysal.

De heer Uysal: Ja, dank, voorzitter. Ik sluit me ook aan bij de woorden van VSP, Beter Voor Dordt en CDA. Ook wij vinden het participatietraject heel erg belangrijk. Als ik zo luister naar de insprekers dan heb ik niet het gevoel dat alles inderdaad is meegenomen in het bestemmingsplan. Wij hebben de antwoorden op de zienswijze en daarbij kan je heel concreet de vraag stellen, de politieke vraag van, in hoeverre is het afdoende de antwoorden van het college, de antwoorden op de zienswijze met betrekking tot het bestemmingsplan? En ook inhoudelijk zou ik inderdaad ook wel op willen ingaan op het dorps karakter van Dubbeldam. We hebben een enorme bouwambitie als stad, we willen heel graag gaan bouwen, dat hoor ik de insprekers ook zeggen. Maar tegelijkertijd hebben we natuurlijk ook wel met een kern te maken, een dorpskern in dit geval en hoe kijkt de commissie daarnaar?

Mevrouw Stolk: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Stolk.

Mevrouw Stolk: Ja, ik ga even aanvullen want hoe verhoudt zich dit ook met het binnenstedelijk bouwen? Als je het hebt over het dorps karakter, hoe verhoudt zich dat nu met het binnenstedelijk bouwen? Die zou ik er ook graag bij willen betrekken.

De voorzitter: Dat kan. Dat kan zeker. Zijn er nog anderen die vragen willen toe ... Ja, de heer Hartmeijer.

De heer Hartmeijer: Nou, een politieke vraag zou kunnen zijn, is dit bestemmingsplan wel passend in dit gebied of zijn er geen alternatieven te bedenken?

De voorzitter: Oké, we hebben nu een hele lijst met politieke vragen voor de oordeelsvormende commissie. Ik denk dat we dat dan op die manier gaan doen. De heer De Boer naast mij heeft driftig zitten mee typen. U heeft drie weken om technische vragen te stellen. Ik wil voorstellen dat u daar geen drie weken mee wacht maar dat zo snel mogelijk doet zodat het college met de beantwoording aan de slag kan. En dan wil ik iedereen bedanken voor zijn of haar aanwezigheid, met name de insprekers. Die zien we vast terug bij de oordeelsvormende commissie op 14 november waarschijnlijk. Dank u wel.

4. Vaststellen Startnotitie Dordrecht Klimaatneutraal 2040

Voorzitter: De heer Klerk
Raadsgriffier: Mevrouw Vermeulen
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. Van Ballegooijen (VVD)
Dhr. Bootsman (GroenLinks)
Dhr. Groenewege (Partij voor de Dieren)
Dhr. Hartmeijer (SP)
Dhr. Den Hartog (GroenLinks)
Dhr. Laban (CU/SGP)
Dhr. Van der Meer (GroenLinks)
Dhr. Van Pelt (FvD)
Mevr. Pichel (FvD)
Dhr. Roggekamp (Gewoon Dordt)
Dhr. Safranti (DENK)
Mevr. Schnabel (PvdA)
Dhr. Wringer (Beter Voor Dordt)

Ambtelijke ondersteuning: dhr. Better, mevr. Van Luijk.

Portefeuillehouders: wethouder C. van Benschop, wethouder T. de Jonge.

De voorzitter: Goedenavond. Ik wilde graag voorstellen om deze vergadering maar te beginnen. Ja, toch wel. Inmiddels is er een quorum dus we mogen. Hartelijk welkom aan alle raads- en commissieleden en aan wethouder De Jonge namens het college en ik begreep dat wethouder Van Benschop ook aanschuift. En de rest, nou ja, dat zal ook binnendruppelen. Voor het verslag stel ik voor dat we eerst een voorstelronde doen en ik begin aan mijn rechterhand.

Mevrouw Schnabel: O, excuus. Marije Schnabel, Partij van de Arbeid.

De heer Den Hartog: Paul Den Hartog, GroenLinks Dordrecht.

De heer Roggekamp: Erik-Jan Roggekamp, Gewoon Dordt.

De heer Safranti: Mehmet Safranti, DENK Dordrecht.

De heer Laban: Vincent Laban, ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Pichel: Ruby Pichel, Forum voor Democratie.

De heer Van Pelt: Dirk Van Pelt, Forum voor Democratie.

De heer Hartmeijer: Raymond Hartmeijer, SP.

De heer Van der Meer: Frans-Bauke Van der Meer, GroenLinks.

De heer Groenewege: Pieter Groenewege, Partij voor de Dieren.

De heer Wringer: Jan-Willem Wringer, Beter Voor Dordt.

De heer Van Ballegooijen: Luca Van Ballegooijen, Dordtse VVD.

De heer Betten: Aart-Jan Betten van de ambtelijke ondersteuning.

Mevrouw Van Luijk: En Loes Van Luijk, ook ambtelijke ondersteuning.

Mevrouw De Jonge: Tanja De Jonge, wethouder.

Mevrouw Vermeulen: Laurette Vermeulen, commissiegriffier.

De voorzitter: Mijn naam is Albert Klerk en ik mag deze vergadering voorzitten. De startnotitie klimaatneutraal, dat is de reden dat wij bij elkaar zijn vanavond. Is in diverse vergaderingen beeldvormend toegelicht en besproken en hierin staan de uitgangspunten en het proces om tot routekaarten te komen. En over de volgende twee politieke vragen wil de raad nog met elkaar in debat. De eerste vraag is, kan de gemeenteraad instemmen met de uitgangspunten zoals geformuleerd in het raadsvoorstel? En de andere tweede vraag is, welke aandachtspunten wil de raad het college nog meegeven voor de uitwerking van deze notitie? Nou, we hebben negentig minuten de tijd en we hebben een eerste termijn en daarna een eerste termijn van de wethouder en dan mogelijk nog een tweede termijn als daar behoefte voor is. Allereerst wil ik even een inventarisatie maken welke raadsleden van een eerste termijn gebruik willen maken überhaupt? Nou, dat is bijna iedereen dus ik stel voor dat ik gewoon, dat we de volgorde met de klok mee is dat, ja. En dat we beginnen bij de heer Van Ballegooijen van de VVD.

Mevrouw Pichel: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Mag ik heel even een puntje van orde maken? Ik wilde in ieder geval een opmerking maken aan het begin van deze oordeelsvormende vergadering dat er nog een technische vraag is gesteld, zowel mondeling als schriftelijk, waar nog geen antwoord op gegeven kon worden. Ja, daar is tijdens deze vergadering wellicht niet zo heel erg veel aan te doen maar ik wilde hier wel even aangeven dat er dus nog een vraag is die niet beantwoord is. Waar waarschijnlijk een expert voor nodig is, waar ik dus nog wel graag een antwoord op zou willen hebben alvorens tot besluitvorming over te kunnen gaan.

De voorzitter: Ja, dank u wel.

De heer Safranti: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Safranti.

De heer Safranti: Dank u wel. Dat geldt ook voor ons, ik onderstreep de woorden van mevrouw Pichel.

De voorzitter: Dank u wel. Nou, nu is het zo dat volgens mij in de vorige commissievergadering zijn we, toen heeft mevrouw Pichel, als ik me goed herinner, ook een opmerking gemaakt over deze vragen. De commissie heeft toen wel deze politieke vragen meegegeven voor deze oordeelsvormende vergadering. En daarom wil ik toch voorstellen dat wij op basis van wat er tot nu toe besproken is wel vandaag de oordeelsvormende vergadering houden. En dan afhankelijk, ja, van eventueel beantwoording van uw technische vragen, nou ja, dat zullen we later bezien hoe dat ... Maar we zijn zo ver in het proces dat het me niet zinvol lijkt om dan nu daarop te wachten, als u begrijpt wat ik bedoel. Als de commissie daarmee instemt dan even de vraag? Oké. Ja.

Mevrouw Vermeulen: Wellicht een toevoeging waar het over gaat. Dus mevrouw Pichel verwijst naar een vraag maar dit is geen artikel 40 vraag maar een technische vraag die is beantwoord.

De voorzitter: Ja, dat is goed. Misschien is het inderdaad wel goed dat mevrouw Pichel toelicht waar de technische vragen over gaan?

Mevrouw Vermeulen: Mijn suggestie was, aangezien volgens mij de rest van de commissie niet goed weet over welke technische vraag het gaat omdat het zich verder buiten iedereens gezichtsveld heeft afgespeeld, dat dat wel even verhelderd wordt.

Mevrouw Pichel: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Even een aanvulling op wat de griffier zegt. Klopt, er is een mondelinge vraag gesteld tijdens de beeldvormende sessie. Er kon geen antwoord op gegeven worden en toen is dezelfde vraag schriftelijk gesteld. Er is inderdaad een beantwoording gekomen alleen de beantwoording was dat er geen antwoord kon worden gegeven op de vraag en dat de expertise er niet was. Dus ja, er is een mail teruggestuurd heel netjes binnen een gestelde termijn alleen er werd gezegd dat er geen antwoord kon worden gegeven, dus vandaar dat daardoor de vraag nog steeds niet beantwoord is.

De voorzitter: Dank u wel. Nou, dat nemen we even voor nu voor kennisgeving aan en ik stel voor dat we de vergadering vervolgen aan de hand van in ieder geval de politieke vragen die hier nu voorliggen. Ja? Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Ballegooijen.

De heer Van Ballegooijen: Dank u wel, voorzitter. Ik mag het vandaag overnemen van mijn collega mevrouw Boom. Ga ik zo goed mogelijk doen. De Dordtse VVD kan instemmen met de uitgangspunten en bijbehorende doelen in de startnotitie

klimaatneutraal. Voor de duidelijkheid willen we graag benadrukken dat het dan gaat over de doelen, niet noodzakelijkerwijs over de bouwstenen. Want hoe die doelen behaald worden is voor ons belangrijk om wel goed uit te werken. Bij de uitwerking worden we als raad graag goed meegenomen gedurende het traject om te voorkomen dat er routekaarten voorgelegd worden waarmee de raad misschien moeilijk kan leven. Liever meteen goed meegenomen in het opstellende traject dan achteraf dingen zouden moeten amenderen. In de beeldvormende sessies is duidelijk naar voren gekomen dat er veel op Dordrecht afkomt om alle doelen te behalen in 2040, zoals netwerkcapaciteit, personele capaciteit, tijd überhaupt en beschikbare middelen. Daarom willen we graag snel van start gaan met het uitwerken van de doelen en de afweging van de bijbehorende keuzes op mobiliteit, economie, bouwen en energie. Er komen dus twee vragen nog eigenlijk op vanuit ook deze woordvoering. Wij hebben verondersteld dat de bouwstenen nog niet worden vastgesteld, alleen de doelstellingen. Kan de wethouder dat bevestigen voor ons? En wordt bij het opstellen van de bouwstenen richting begin volgend jaar ook de raad meegenomen als een van de consultatiepartners? Als dat niet het geval is zouden wij hopen dat het wel mogelijk is om dat te doen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Wringer, Beter Voor Dordt.

De heer Wringer: Ja, dank, voorzitter. Nou, anderhalf jaar na de start van de raadsperiode zijn we nog niet verder dan een startnotitie. Een beetje jammer, we hadden wel wat meer vaart willen zien van dit college. Omdat dit een startnotitie is staat er nog niet heel veel concreets in dus we kijken uit naar het uitvoeringsprogramma. Verder twijfelen we aan de genoemde cijfers die er in de startnotitie staan. Zeker op het vlak van procent hernieuwbare van het totaal energieverbruik. Want we hebben inmiddels vier windturbines, meerdere zonneparken, een forse toename van zonnepanelen bij particulieren en bedrijven, vele aansluitingen op het warmtenet en energiebesparing sinds de coronaperiode is dit percentage nauwelijks gestegen in vijf jaar tijd dus misschien moet er hier nog even naar gekeken worden. Nou, het zijn vier thema's. Het thema energie wordt natuurlijk gecovered door de inspanningen vanuit de regionale energietransitie. Over het thema mobiliteit zeg ik, het college gaat door met het STOMP-principe in Dordrecht maar de grote besparing moet natuurlijk komen van vermindering van verkeer of ander verkeer op de A16 en de N3. Dan heb ik het natuurlijk voornamelijk over elektrisch rijden. Maar dat is overheids- en Rijkswaterstaatbeleid. Op het thema economie zal het bedrijfsleven toch zelf in actie moeten komen om nog verder te verduurzamen. Als laatste op het thema bouwen, ja, ga door met het isoleren want dat is toch de grootste winst die we in Dordrecht kunnen bereiken van woningen met lage energielabels. Verder kunnen we instemmen met de startnotitie. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Groenewege van de Partij voor de Dieren.

De heer Groenewege: Dank u wel, voorzitter. 2040 is te traag. De gevolgen van het trage tempo waarop de overheid verduurzaamt zijn heel triest.

Koraal sterft uit, de zeespiegel stijgt waardoor kwetsbare kustgebieden, bijvoorbeeld die in Zuidoost-Azië en eilandengroepen in de Stille Oceaan nog kwetsbaarder worden, drinkwater wordt schaarser en er zullen meer voedseltekorten ontstaan in de armste gebieden op deze aardbol. We zijn het aan al die kwetsbare mensen en dieren verplicht om de klimaatcrisis die we zelf als rijk Europees land voor een groot deel hebben veroorzaakt, zo snel mogelijk te bezweren. Een paar dagen geleden nog verstuurden twaalf Nederlandse IPCC-auteurs een brandbrief aan de regering over de traagheid waarmee Nederland verduurzaamt. De Partij voor de Dieren wil dan ook dat het college gaat onderzoeken op welke subonderdelen Dordrecht sneller kan verduurzamen. Waar we sneller kunnen gaan hebben we ook de plicht om sneller te gaan. We overwegen een motie op dit punt. Voorzitter, voor de Partij voor de Dieren is het ook heel belangrijk dat de energietransitie niet ten koste gaat van de natuur. We zitten middenin een uitstervingsgolf die we zelf hebben veroorzaakt. Het gaat ontzettend slecht met de biodiversiteit in Nederland en in ons klimaatbeleid moeten we daar rekening mee houden. Bijvoorbeeld als we huizen isoleren, moeten we rekening houden met de leefruimte van vlemmingen die we daarmee vernietigen. Als we windmolens neerzetten, moeten we rekening houden met de impact op vogelpopulaties. Enzovoort, enzovoort. Het lijkt de Partij voor de Dieren nuttig als dit aspect integraal mee wordt genomen in het opstellen van het klimaatbeleid. Als we inzetten dus op een natuurinclusieve energietransitie. De Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland maakte dit punt ook in een eerdere vergadering. Helaas lezen we hier niets over in de startnotitie en ook op dit punt overwegen we daarom een motie. Dan mijn laatste punt. Externe monitoring, het college had er de mond vol van bij de behandeling van ons initiatiefvoorstel over de CO2-prestatieladder. Dat zou wel goed komen en met die gedachte heeft de meerderheid tegen ons initiatiefvoorstel gestemd. Maar in deze startnotitie lezen we niets over externe monitoring, alleen over interne monitoring die de gemeente ook nog eens zelf ontwikkelt. Maar we zeiden het een paar maanden geleden al, vreemde ogen kijken strenger. Daarom overwegen we ook een motie over externe monitoring. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Van der Meer, GroenLinks.

De heer Van der Meer: Dank u wel, voorzitter. De ambitie om in 2040 klimaatneutraal te zijn, echt klimaatneutraal, is hoog gegrepen maar tegelijkertijd absoluut noodzakelijk. We zijn daarom heel blij met de startnotitie die een duidelijk urgentiebesef en prima doelstellingen verwoordt. We wensen de wethouder, het college en de stad heel veel succes bij de uitwerking en de uitvoering daarvan want er moet nog heel veel gebeuren. Ik wil drie punten noemen die daarbij van groot belang zijn bij de uitwerking. Ten eerste de duurzame opwekking. 0,19 terawattuur in 2026 betekent dat we de komende drie jaar minstens vier keer zo snel grootschalig zon en wind moeten realiseren dan de afgelopen drie jaar. Bovendien is die 0,19 nog geënt op klimaatneutraal of energieneutraal in 2050 en we willen het sneller dus het moet eigenlijk nog meer zijn. Ten tweede de energiebesparing, 30 procent minder energieverbruik in 2030 dan in 2020 is een gigantische opgave. E-, F-, G-labels beter isoleren helpt daarbij maar is bij lange na niet genoeg. Vraag, wat gaat er verder gebeuren? Dat zou ook in de uitwerking nadrukkelijk naar voren moeten komen.

Drie, de industrie is verantwoordelijk voor 51 procent van de CO2-uitstoot. Dat gaat niet alleen om verwarming en verlichting, dat gaat ook om bedrijfsprocessen. Daar lijkt veel meer inspanning en ontzorging, dat is ook in rondetafelbesprekingen aan de orde geweest van het bedrijfsleven, hartstikke hard nodig. Ook dat zou in de uitwerking naar voren moeten komen. Dan de vraag, hoe krijgen we dat allemaal gedaan? Ik wil daar twee punten over noemen, voldoende middelen en maatschappelijke participatie. Middelen, in het voorstel staat dat in dit stadium nog niet goed is te onderbouwen welk budget er nodig is. Dat moet in de eerste helft van volgend jaar duidelijk worden. Dan hebben we dus in deze raadsperiode nog krap twee jaar te gaan. Wat als het geld wat nodig blijkt te zijn dan niet beschikbaar is? Wij vinden dat daar nu al op voorgesorteerd moet worden en de vraag zou moeten worden beantwoord hoe binnen onze reserves of met externe financiering of wat dan ook extra middelen op tafel zouden kunnen komen? Want het is noodzakelijk. Ten tweede ...

De voorzitter: De heer Hartmeijer. Of o, sorry, de heer Groenewege.

De heer Groenewege: Dank u wel. Ja, de heer Van der Meer stelt een terechte vraag over het budget wat nodig is voor de energietransitie. Maar wat ik wel interessant vind is dat de heer Van der Meer het ook bij een vraag laat. Hij vraagt, hoeveel budget is er nodig? Maar had de heer ... Wat gaat de heer Van der Meer hiermee doen uiteindelijk met dit voorstel? Wil hij bijvoorbeeld de begroting aanpassen op dit punt of gaat hij niet instemmen met de begroting als er geen geld wordt gereserveerd voor de energietransitie? Het zijn maar wat ideetjes.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ja, goede ideetjes, gaan we over nadenken lijkt mij. We praten nu niet over de begroting voor het volgend jaar, we praten nu over de uitgangspunten van de energienotitie en de punten die we willen meegeven aan de wethouder of aan het college voor de uitwerking daarvan. Daar hoort dit verhaal over budget bij. Het is best denkbaar dat we daarbij in het kader van de begroting ook nog een aardige discussie over hebben. Het tweede punt is de maatschappelijke participatie. Beter omgaan met klimaat, het is in talloze besprekingen de afgelopen weken benadrukt, is voor een belangrijk deel een sociaal vraagstuk. Gedrag van mensen, hun draagkracht en hun steun is hard nodig. Daarnaast zijn ook de ideeën, de initiatieven en de werkkraft vanuit de samenleving onontbeerlijk om de doelen te bereiken. Daarom lijkt ons bij de uitwerking heel erg belangrijk intensivering van de informatievoorziening, stimulering en ondersteuning van burgers en het stimuleren en faciliteren van coöperaties, lokale energiegemeenschappen, circulaire bedrijfsterreinen, enzovoort. Tenslotte, in de notitie staat dat volgende week Klimaatweek met relevante partners wordt overlegd. Ik zou graag informatie krijgen over met welke partners, wanneer en waar wordt overlegd en of raadsleden daar ook kennis van kunnen nemen, bij aanwezig kunnen zijn of dat soort dingen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Hartmeijer van de SP.

De heer Hartmeijer: Ja, dank, voorzitter. Een zeer belangrijk onderwerp en heel goed dat het college met dit stuk de aanzet geeft om tot één breed programma te komen op het gebied van duurzaamheid en energie. De gemeente met zoveel mogelijk betrokkenen rond de tafel gaat en waar al die verschillende elementen zoals in de bouwstenen vermeld staan in opgenomen worden. Voor het grootste deel vinden wij die elementen logisch. Een breed plan met draagvlak is nodig, gezien de urgentie. De opwarming van de aarde gaat nog sneller dan eerder door experts werd ingeschat. De tijd van een beetje van dit en een beetje van dat is echt wel voorbij, het is nu de tijd geworden waarin we als samenleving zeggen, dit is een grote omslag naar een nieuwe manier van energieopwekking, weg van fossiel en dat maakt ook dat de overheid hier een grote rol heeft te vervullen. Naast het grote verhaal vinden wij het tegelijkertijd ook wenselijk dat er een plan van aanpak komt op wijkniveau om ook die omslag voor alle belanghebbenden op behapbare schaal mee te kunnen maken. Er zullen bindende afspraken moeten worden gemaakt met bijvoorbeeld corporaties of andere vastgoedeigenaren. Het zou goed zijn als we dat voor al onze wijken zo'n plan opstellen. De vrijblijvendheid moet er wel af als we dit programma een succes willen maken. Verhuurders zullen een deel van hun gelden moeten inzetten om te renoveren en woningen te isoleren waar dat op dit moment nog niet gerealiseerd is. Iets waar de SP zich al langer hard voor maakt. De meest beroerde energielabels moeten al verplicht weg zijn gewerkt in 2028 dus prima om dat hierin op te nemen. Maar liever hadden wij ook de C- en D-labels genoemd zien worden in een plan wat tot 2040 zich uitstrekt. Natuurlijk is elk doel afhankelijk van de vraag of er voldoende vakmensen beschikbaar zijn want we kunnen het budget hebben maar zonder deze vakmensen zijn we natuurlijk ook nergens om dit allemaal uit te voeren. Dan de politieke vraag, wat willen we nog meegeven? Nou ja, naast die labels, de Dordtse Kil en zon-op-dak is iets waar wij ook aandacht voor vragen. Stedin is bezig met een nieuw transportstation, gereed in 2025. Dan komt er extra capaciteit op het net. Bedrijven willen natuurlijk hun extra opgewekte stroom terug verkopen aan het net maar heel veel daken zijn nu nog onbenut. En de vraag is, wat kan de gemeente hierin betekenen? Veel bedrijven willen best naar zonnepanelen toe maar we vragen ons af, wat kan de gemeente nog doen om nog meer bedrijven te verleiden die keuze te maken? Windturbines zouden wat ons betreft zoveel mogelijk langs de snelweg en spoor kunnen worden gerealiseerd want daar wordt het land al doorkruist door infrastructuur dus dat lijkt ons logisch. Tenslotte wensen wij alle betrokkenen veel succes met de gesprekken. Wij kijken erg uit naar de routekaart schuine streep uitvoering. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Dank u wel, voorzitter. Om te beginnen wil ik aangeven dat Forum voor Democratie groot ontzag heeft voor de aarde, de creatie van een universele macht die tijd, ruimte en materie overstijgt. In het begin, dat is tijd, schiep God, de overstijgende macht, de hemel, dat is ruimte, en de aarde, dat is materie. Ons lichaam is een geschenk van de aarde dus zoals we met deze aarde omgaan, gaan we met onszelf om. Handelen vanuit bewustzijn ligt hieraan ten grondslag. Het is mij meer dan duidelijk dat klimaatneutraal beleid bedoeld is om beter om te gaan met de planeet waar wij tijdelijk op mogen verblijven en het spreekt voor zich dat we daar met respect mee omgaan.

We zijn dan ook een voorstander van deze visie. Ik zie echter een drietal contradicties. De eerste is dat in de beantwoording van artikel 40 vragen die wij hebben gesteld inzake Chemours Dordrecht het college erkent dat voor de producten ter bevordering van de energietransitie chemische stoffen vervaardigd dienen te worden en dat de emissie van die stoffen nooit in het geheel voorkomen kunnen worden. Chemours maar uiteraard ook andere bedrijven uit de chemische industrie maakt grondstoffen voor onder andere kabels, microchips en batterijen voor elektrische auto's en warmtepompen. En gelet op de vier thema's van klimaatneutraliteit zijn dit net de producten die gestimuleerd en gesubsidieerd worden vanuit dit beleid. De tweede contradictie. Een van de vier thema's is economie, industrie, afval en water en daarbij wil men uitstoot verminderen door het grondstof- en waterverbruik terug te brengen van de industriële bedrijven. Mijn vraag is dan, hoe gaan we het grondstoffen- en waterverbruik terugbrengen als de overige thema's juist de productie van de industrie stimuleren? Dan de derde contradictie, daar zie ik een fundamentele tegenstelling in de aanleiding van deze startnotitie. Zuivere wetenschap is gebaseerd op waarnemen zonder oordelen. De waarneming dat de temperatuur op aarde is gestegen en nog een beetje zal stijgen is puur informatie en de veronderstelling dat het slecht is, is een oordeel. Oordelen zetten ons vast in conclusies waardoor we niet meer voorbij die conclusies kunnen kijken. Wanneer we de oordelen loslaten zijn we in staat om de waarneming te zien voor wat het is. Op basis hiervan heb ik de vraag gesteld of de temperatuurstijging mogelijk een gevolg zou kunnen zijn van het vrijkomen van warmte door snelle bewegende moleculen omdat er een verschuiving gaande is van een lage frequentie op aarde naar een hogere frequentie door de evolutie van bewustzijn? Ik weet niet of u zich ooit heeft afgevraagd wat we hier op aarde komen doen maar dit spel wat wij leven op aarde noemen is een cyclus die zich continu herhaalt met de opdracht om bij te dragen aan de evolutie van menselijk bewustzijn op aarde. Angst, boosheid en schuld zijn voorbeelden van lage frequenties tot maximaal 100 Hz en reden, liefde, vreugde en vrede bevinden zich op hogere frequenties van 400 tot 600 Hz. En even voor de leken onder ons, hertz is de eenheid die gebruikt wordt om frequentie uit te drukken met een aantal trillingen per seconde. En niet onbelangrijk is om te vermelden dat er een spirituele oorlog gaande is tussen het licht en duisternis en wetenschappelijk is het ook niet moeilijk aan te tonen dat er een lagere temperatuur wordt gemeten in de schaduw. Dus als er een kans is dat de veronderstelling dat de temperatuur stijgt slecht is niet klopt, moeten we dan wel blindvaren op een beleid wat tegen wil houden wat we hier eigenlijk komen doen en dat is bewustzijn verhogen. Ons niet bewustzijn van wat de aanleiding inhoudt en niet weten wat we willen bereiken, dat is uitgangspunt één, lijkt het mij bestuursmatig niet de slimste keuze. Ter afsluiting, voorzitter, natuurlijk ben ik benieuwd hoe de wethouder, die erom bekend staat om toch bewuste keuzes te maken, hier tegenaan kijkt? Maar ook hoor ik graag van de commissie of zij deze contradicties ook zien en in hoeverre zij bereid zijn de verantwoordelijkheid te nemen voor keuzes waar zij op een later moment in tijd mee geconfronteerd worden? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Laban van ChristenUnie/SGP.

De heer Laban: Ja, dank u wel, voorzitter. Klimaat is inderdaad een heel erg belangrijk onderwerp waar we met elkaar over spreken. Er zijn al een aantal sprekers voor mij geweest, waaronder GroenLinks, mijnheer Van der Meer, die juist de dingen heeft gezegd waar ik helemaal achter kan staan, waar onze partij helemaal achter kan staan. De aandacht die ik eigenlijk wil vragen vanuit de tweede vraag die voorgelegd is, wat in de vorige ronde ook voorbijkwam is vooral kijken naar bottom-up, naar de kennis die al in de stad aanwezig is en die vooral inzetten voor de plannen die we met elkaar willen maken.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Safranti van DENK.

De heer Safranti: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, wat ons betreft is het een prima stuk. We hadden drie punten, wat ook al eerder ook door mijnheer Van der Meer is genoemd. Ik sluit me ook trouwens aan bij grotendeels de woordvoering van mijnheer Van der Meer. Met name als het gaat om de duurzame opwekking, beter omgaan met klimaat. Toch wil ik dit trage proces toch wel benoemen, dat dat wat sneller kan of had moeten. Dus ja, ik wil niet in detail gaan. Dat was het, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Roggekamp van Gewoon Dordt.

De heer Roggekamp: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik wilde eerst het college en de ambtenaren bedanken voor al het werk wat er al verzet is want er is al best veel gedaan. Heeft u de vraag van de uitgangspunten en de aandachtspunten. Nou, de uitgangspunten, ja, ik denk dat we daar allemaal niet omheen kunnen en dat is helemaal niet zo slecht. Dan vraagt u aandachtspunten. En dan kijken wij, dan missen we eigenlijk wat samenhang en er moeten ook keuzes gemaakt worden en zijn dit de juiste keuzes? Als ik naar mijn EHBO-lessen van vroeger kijk dan heb ik altijd geleerd van, pak eerst aan wat het meeste bedreigt en dat mis ik eigenlijk. Op het moment dat ik bijvoorbeeld naar de CO2 kijk dan wordt er gezegd van, 43 procent van de CO2-uitstoot, of nee, de grootste uitstoot is bij mobiliteit, 43 procent ervan komt vanaf de rijkswegen. Vervolgens is de oplossing dat wij STOMP gaan toepassen maar dat is voor, dat gebruik je in de bebouwde kom waar het slechts om 22 procent gaat. Dus we gaan echt op de kleine dingen stellen we voor om aanpassingen te doen zonder naar het grote plaatje te kijken. Bij het broeikasgas hebben we hetzelfde, 51 procent van de uitstoot komt van de grote industrie en vervolgens pakken we dat niet echt heel erg aan. Had dan bijvoorbeeld het lef getoond door te zeggen van, joh, wij willen dat al die industrie niks meer gaan uitstoten. O ja, en daarvoor in de plaats zetten we bijvoorbeeld een kerncentrale neer ergens op het eiland zodat die uitstoot niet nodig is. Dus van één kant zouden we eigenlijk graag het grotere plaatje willen zien maar ook graag dat de grote problemen als eerste aangepakt worden. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie een interruptie van de heer Groenewege.

De heer Groenewege: Ja, ik ben wel benieuwd welke uitstoot voorkomen kan worden door een kerncentrale op het eiland van Dordrecht neer te zetten? Want er zijn toch helemaal geen energieopwekkingscentrales voor elektriciteit die door een kerncentrale vervangen kunnen worden op het eiland van Dordrecht?

De voorzitter: Dank u wel. De heer Roggekamp.

De heer Roggekamp: Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, uitstoot is altijd een proces wat er gedaan wordt. Het gaat hier om de broeikasgassen en broeikasgassen zijn bijna allemaal te vervangen door een elektrisch equivalent. Dus er wordt een proces gemaakt, daarvoor wordt warmte gemaakt, daarvoor wordt gas verstoekt, daar wordt andere dingen voor verstoekt en dat kan je altijd vervangen door elektriciteit. Ja, je hebt genoeg nodig en dat hebben we op dit moment niet maar denk op een andere manier. Denk na hoe je de grote dingen kan aanpakken in plaats van blijven zitten in de manier van denken van, o, ja, we kunnen nu dit autootje ergens anders neerzetten. O, dat heeft 0,0001 procent effect. We moeten naar het grote plaatje kijken en dan moet je ook soms naar dingen kijken wat misschien uiteindelijk niet lukt maar wat wel mogelijk is en waardoor je op een andere manier naar dingen gaat kijken. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Pichel: Voorzitter, mag ik ...

De voorzitter: Mevrouw Pichel, een interruptie.

Mevrouw Pichel: Ja, ik wilde aan de heer Roggekamp vragen, hij heeft het over het grotere plaatje. Mag ik aan hem vragen hoe hij dan dat grotere plaatje voor zich ziet?

De voorzitter: De heer Roggekamp.

De heer Roggekamp: Nou, dank u wel, voorzitter. Nou, volgens mij heb ik dat net uitgelegd. Als wij bijvoorbeeld kijken naar het STOMP-principe voor de voertuigen terwijl dat om 22 procent van de vervoersbewegingen gaat binnen de bebouwde kom, terwijl 42 of 43 procent zelfs over de rijkswegen gaat en we pakken de rijkswegen niet aan. Heeft het dan zoveel effect om dat kleine gedeelte binnen de bebouwde kom aan te pakken? Hetzelfde is het dan voor de industrie, daar kijken we ook naar andere dingen dan de industrie zelf en dat moeten we aanpakken en niet de dingen waar het maar om 10, 15 procent gaat. Natuurlijk werkt het allemaal mee maar wat ik al zei, bij de EHBO leer je, handel eerst naar wat het meest bedreigt en dat moeten we hier ook doen.

De voorzitter: Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Een kleine vervolgvraag aan de heer Roggekamp omdat hij gaf even ook een antwoord met betrekking tot de industrie die dus ook het een en ander, die dan ook wordt aangepakt. Maar dan heb ik daar toch een vraag over aan de heer Roggekamp want we zien dat ook terug in andere commissievergaderingen en andere stukken die zijn geschreven en andere discussies die zijn geweest. Is dat deze industrie ook vooral nodig is om dus de grondstoffen te leveren voor bepaalde producten die nodig zijn voor de energietransitie, denk aan kabels, microchips, warmtepompen en dergelijke. Hoe ziet u die tegenstrijdigheid dan?

De voorzitter: De heer Roggekamp.

De heer Roggekamp: Nou, ik zie geen tegenstrijdigheid want die industrie moet nog steeds die dingen maken. Zeker, alleen zullen we een proces moeten aanpassen op een manier dat bijvoorbeeld door maken van elektriciteit, die op een andere manier opwekken, dat ze hun proces kunnen doen zonder bijvoorbeeld gas te moeten stoken om die dingen te maken maar dat ze dat elektrisch kunnen doen van, nou, voor mijn part zo'n kerncentrale.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nog een interruptie van de heer Laban.

De heer Laban: Ja, dank u wel, voorzitter. Mijnheer Roggekamp had het over vooral de snelwegen die veel uitstoot geven. Heeft mijnheer Roggekamp ook ideeën over hoe we daar als Dordrecht invloed op kunnen uitoefenen dat de uitstoot op die snelwegen minder wordt?

De voorzitter: Dank u wel. De heer Roggekamp.

De heer Roggekamp: Voorzitter, we zijn nu bezig met een startnotitie dus we gaan eerst kijken welke lijnen we opgaan. En ja, er zal onderhandeld moeten worden met andere partijen als Rijkswaterstaat, als de provincie, als het Rijk. Maar op dit moment staat daar niks voor in en gaan we alleen naar onszelf. Ja, er wordt dan gezegd, ja, de auto's worden elektrisch maar dan zijn we er nog niet. Wij willen graag dat er gekeken wordt als eerste naar de grootste vervuilers en dan op een gegeven moment de energie en anderen. En natuurlijk, als er winst gehaald kan worden of heel makkelijk laaghangend fruit is, natuurlijk doen. Maar wel de aandacht hebben voor de grote dingen want daar lossen we het meeste mee op.

De voorzitter: Dank u wel. Verder geen interrupties meer op de heer Roggekamp? Nee. Dan geef ik het woord aan de heer Den Hartog, sorry, mevrouw Schnabel van de Partij van de Arbeid. Sorry.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel, voorzitter. Er zijn al heel veel dingen gezegd. We sluiten ons graag aan inderdaad bij wat de heer Van der Meer maar ook de heer Hartmeijer eerder heeft gezegd. Wat al een paar keer naar voren is gekomen en wat we ook nog graag zouden benoemen, we vonden de vorige sessie heel fijn. Er kwam heel veel input waarvan we denken dat die heel waardevol is. We zijn het heel erg eens met wat afgelopen sessie gezegd is over het feit dat we een implementatieplan nodig hebben en dat het echt duidelijk moet ... Dat daar echt duidelijk in moet staan, hoe gaan we die opgaven aanpakken, wie doet wat, wanneer gaat wat gebeuren en wat gaat het kosten? Daarbij vinden we dat we ook een dashboard nodig hebben met meetbare indicatoren. We lezen bijvoorbeeld dat vanaf 2023 per jaar 2,1 miljoen gaat naar het maken van beleid en dat alleen al voor de bouwsteen energie. Dat is bij elkaar als dat over drie jaren gaat 6,3 miljoen. Nou, als dat alleen al gaat naar beleid denken we dat we daar gewoon heel duidelijk met elkaar over moeten zijn, zeker als we de ambitie nastreven om in 2040 energieneutraal of klimaatneutraal te zijn. Dat we daar dan in het implementatieplan ook heel duidelijk moeten zijn over wat dat dan gaat kosten. Wat betreft de wijken, we hoorden dat er huishoudens zijn, bijvoorbeeld in Dordt-West waar een kapotte koelkast staat en mensen op matrassen leven.

Daar moet natuurlijk ook in verduurzaamd worden. Die mensen die hebben natuurlijk meer zorgen dan alleen de verduurzaming van hun huis dus daarvoor is het belangrijk om een duidelijke uitwerking te hebben. Dus we zouden graag zien dat er deskundig advies van ingenieurs en bouwkundigen wordt ingezet om langs de deuren eigenlijk te gaan, dus in straten te beginnen en eventueel op wijkniveau om advies te geven voor de langere termijn. Want in het verleden is dat ook gebeurd met de paalrot en de stadsvernieuwing, dat heeft goed geholpen. Dus in die zin zien we veel mogelijkheden voor het heden zodat we ook zo snel mogelijk aan de slag kunnen met die ambitie.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van de heer Safranti van DENK.

De heer Safranti: Ja, dank u wel, voorzitter. Wat goed dat ik hoor over de witgoedregeling voor de burgers van Dordrecht. Zoals u weet hebben wij een paar maanden terug, nou, gekker nog, dat was tijdens de Kadernota, een motie ingediend over de witgoedregeling. Die hebben we toen ingetrokken omdat de wethouder natuurlijk de toezegging had gedaan om daarmee aan de slag te gaan. Een van de wethouders zit ook aan tafel. We hebben begrepen dat inmiddels het geld op is, voor de koelkasten dan. Maar zou u dan straks dit verder willen stimuleren? Als ik u zo hoor dan denk ik, daar word ik echt enthousiast over, dat mensen die dus het juist nodig hebben ook hard kunnen gebruiken.

De voorzitter: Ja, dank u wel, de heer Safranti. Ik wil wel even wijzen dat het misschien niet helemaal het onderwerp van dit debat raakt maar mevrouw Schnabel mag daar kort op reageren.

De heer Safranti: Het ging over die witgoedregeling waar mevrouw Schnabel het over had.

Mevrouw Schnabel: Nou, dank u wel, voorzitter. Het was deels ter illustratie gebruikt om aan te geven dat er mensen zijn bij wie de zorgen zo groot zijn dat ze niet per direct denken aan de verduurzaming van hun huis en dat deze mensen geholpen moeten worden. Dus dat was wat ik bedoelde. Wat betreft de witgoedregeling, nou, wat ik begrepen heb is de energiecoach nog steeds heel erg hard aan het werk om gewoon voor de huishoudens in Dordrecht te zorgen dat er ook koelkasten zijn. Maar dat is wat ik begrepen heb. En ja, dat is iets, dat is een project dat inderdaad gewoon door moet blijven gaan.

De voorzitter: Dank u wel. Dan stel ik vast dat de eerste termijn van de commissie voorbij is en dan geef ik graag het woord aan mevrouw De Jonge namens het college.

Mevrouw De Jonge: Ja, dank u wel, voorzitter. Inderdaad namens het college, ik zei net al even, meerdere collega's om mij heen. Het is een opgave van het hele college, iedereen heeft zo zijn eigen deel en verantwoordelijkheid en aan mij de taak om coördinerend en voor energie de trekker te zijn. Dus ik zal ook in eerste instantie de vragen die echt op klimaatneutraal, de startnotitie betrekking hebben en mogelijk willen collega's nog aanvullen vanuit hun eigen thema.

Allereerst dank voor degenen ook die de complimenten heeft gegeven zeker ook aan onze organisatie, medewerkers die hier hard aan hebben gewerkt. En ja, mijnheer Hartmeijer, u zei het wel heel mooi want dit is ook wat we wilden, we wilden één breed programma hebben om echt die klimaatneutraliteit bij elkaar te brengen om de samenhang te hebben, de gezamenlijkheid erin en daarin weer aan de slag te kunnen. Dat is ook inderdaad wat u vandaag vaststelt, uitgangspunten om aan de slag te kunnen, nog niet de bouwstenen. Dat is het proces wat we ingaan. U heeft wel gezien, voor energie en mobiliteit is het al aardig ingevuld maar ja, dat kon, daar zijn we al langer mee bezig, daar liggen al andere startnotities die zijn vastgesteld. Maar zeker voor de componenten waar we nu echt ook heel intensief mee aan de slag gaan, daar gaan we de komende tijd die bouwstenen, die routekaarten bouwen met elkaar en die komen ook bij u als raad langs. Ja, er werd even getwijfeld aan de cijfers, dat is altijd jammer want die halen wij natuurlijk uit een zeer betrouwbare bron. Maar ik begrijp wel waar uw vraag zit en volgens mij hebben we het er ook al eens eerder over gehad. We lopen sowieso twee jaar achter met cijfers dus dan is dat enigszins vertroebeld omdat niet alle nieuwe in werking getreden grote opwek erin zit. Tegelijkertijd, we hebben die cijfers ook geanalyseerd en er is volgens mij ook een technische vraag bij de begroting gesteld. We zien ook gewoon dat het energieverbruik nog steeds toeneemt. Dus ja, dan kan je aan de bovenkant wel steeds meer opwekken maar als we aan de onderkant van het rekensommetje als gezamenlijkheid meer energie verbruiken, ja, dan lijkt het net of dat het niet toeneemt. Maar als je het puur kijkt in de kilowatts dan zijn we echt wel al goed op weg. Als je het vergelijkt met Nederland, die zit gemiddeld rond de 10 procent en Dordrecht zit op 14 procent. Dus daar haal ik dan ook altijd wel mijn hoop in, dat we echt wel al goede stappen aan het maken zijn. Ja, er zijn meerdere vragen gesteld over het tempo. De één zegt, ik maak me zorgen, de andere zegt, het moet sneller. Ja, kijk, deze keuze is gemaakt in het politiek akkoord dat we gezegd hebben, Dordrecht, we nemen afscheid van 2050, wat eigenlijk voor de meeste gemeenten en voor landelijk de einddatum is. Wij zien urgentie, wij zien snelheid, we zien een gemeente, een stad die omringt is door water, wij snappen wel waar we aan willen werken. Vandaar dat wij naar 2040 zijn gegaan. Kijk je in gemeenteland, ja, het verschilt, 2030, 2035, 2050. Ik denk dat wij op een mooi gemiddelde zitten. Uiteraard kijken we juist naar die gemeenten die de norm of de lat hoger hebben gelegd van, goh, wat kunnen we daarvan leren wat we mee kunnen pakken? Dat zullen we in de routekaarten en de uitwerking moeten verwerken. Ja, dat is denk ik een algemene opmerking over het tempo.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van de heer Groenewege.

De heer Groenewege: Ja, ik ben wel benieuwd want het risico bestaat natuurlijk dat we ons blindstaren op één getal, 2040, terwijl het hier natuurlijk talloze ontwikkelingen moet doormaken binnen de gemeente om uiteindelijk klimaatneutraal te worden op allerlei onderdelen en subonderdelen. Wellicht zou je op een aantal subonderdelen wel veel eerder dan 2040 al helemaal duurzaam of geëlektrificeerd of noem maar op kunnen zijn. Wordt daarnaar gekeken en wordt het snelste tempo gehanteerd dat haalbaar is op ieder subonderdeel?

Mevrouw De Jonge: Ja, een hele goede vraag. Uiteraard kijken we daarnaar en bij sommige, mobiliteit heeft volgens mij ook al een opgave om in 2035 al een deel al

neutraal te hebben. Dus er zitten in de verschillende paden ook verschillende tempo's op verschillende onderdelen, dat zie je in de individuele uitwerking in de notities energietransitie mobiliteit. En de op te leveren routekaarten die gaan inzichtelijk maken van ook de tussenstappen, 26 en 30. 26 kunnen we heel concreet zijn, we kunnen een doorkijk geven naar 30 en naar 40. Daar kunnen we met u echt dat gesprek over hebben als we zeggen van, nou, sommigen gaan we misschien toch al voor 2030 halen en sommigen niet. Nou, dan hebben we daar denk ik met elkaar debat over, ja, waarom haal je die andere niet al eerder dan 2040? Dus denk ik dat dat het mooie moment is om daar gezamenlijk naar te kijken. Maar we zullen eerst eens even de routekaarten goed in beeld moeten hebben van, wat moeten we nou eigenlijk allemaal doen om überhaupt het hele programma op 2040 in beeld te krijgen? Dat is waar deze startnotitie uiteraard voor is. Nou, u had het ook even over niet ten koste van de natuur. Nou, dat vind ik inderdaad wel een heel mooi punt maar er wordt natuurlijk wel al door heel veel wet- en regelgeving erop geattendeerd dat je er rekening mee moet houden. We moeten nu een SMP hebben anders mogen we überhaupt isolatie niet meer toestaan of de inwoner moet toch voor flink wat duizenden euro's een onderzoek aanvragen. Daar proberen we ook weer proactief op in te steken dat we met de provincie heel snel tot een pre-SMP gaan komen zodat de isolatie wel door kan gaan. Want dat is eigenlijk wat iedereen hier ook zegt van, zorg er nou voor dat de eerste stap, dat energie besparen gewoon goed en stevig erin gaat. Dat onderschrijven wij ook. Op dit moment ligt het plan van aanpak energiebesparing waaruit blijkt hoe we die 30 procent gaan halen, zit in de besluitvorming. Hij gaat naar het college dus hopelijk ook binnen een maand bij u op de agendacommissie. Daar hopen we dan ook u alvast weer dat inzicht te kunnen geven hoe we daarmee omgaan. En zo zie je dus ook wel, ja, we zeggen altijd, we beginnen niet bij nul, er speelt veel, er loopt veel en dat gaat allemaal komen. Tegelijkertijd, ja, de bedrijvenkant, de industrietkant, de economiekant, ja, daar zijn we nu juist heel erg mee bezig van, hoe kunnen we dat ook gaan integreren? Het is heel moeilijk om te zeggen, daar kun je echt een opgave maken. We zeggen wel van, hoe kun je nou met de bedrijven aan de slag gaan om samen te gaan kijken van, wat kunnen zij doen? We hebben daar niet zo heel veel invloed. Daar moeten we ook altijd heel eerlijk in zijn hè, er zijn dingen die kunnen wij als gemeente heel erg beïnvloeden en er zijn onderdelen waar we iedereen bij nodig hebben, de inwoners, de bedrijven en waar we ook heel graag gebruikmaken van de partners. Nou, ik zie onze trouwe partners hier op de tribune zitten.

De heer Safranti: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Safranti bij interruptie.

De heer Safranti: Ja, dank u wel. Ik las vanmorgen in de krant dat Kijfhoek straks eventueel klaargestoomd kon worden voor zonnepanelen. In hoeverre kunnen wij vanuit Dordrecht daar gebruik van maken of mogen we daar gebruik van maken of is het echt voor Zwijndrecht?

De voorzitter: Mevrouw De Jonge.

Mevrouw De Jong: Ja, dat antwoord is in die zin gecompliceerd want stroom gaat het net in en is weg. We hebben met de Regionale Energiestrategie hebben we met elkaar afgesproken met de zeven Drechtsteden dat wij een opgave hebben omarmd. Dat is 0,37 terawatt gaan wij leveren aan de totale Nederlandse opgave. Dat hebben we verdeeld over de gemeenten, iedereen heeft zo zijn gebieden gekregen om te kijken, kun je daar grootschalig zon of kun je wind kwijt. Ja, het park van Zwijndrecht draagt bij aan de totale opgave van onze regio en draagt in eerste instantie natuurlijk bij aan de opgave van Zwijndrecht. Want ook zij hebben net als ons dezelfde uitdaging, hoe gaan we überhaupt alle elektriciteit die we nodig hebben voor eigen gemeente al ergens vandaan halen? Zo zijn wij zelf ook bezig met ons zoekgebied om daar het zonnepark langs de A16 te gaan starten. We hebben ook toegezegd, u krijgt voor het eind van het jaar als de planning nog helemaal goed loopt, krijgen we de herijking van de Structuurvisie Wind. Waardoor we ook meer inzicht kunnen gaan krijgen, wat zijn nou de potenties van eigen opwek op ons eigen eiland en hoeveel is dat dan realistisch en kunnen we ook gaan realiseren en die bijdragen aan de totale opgave? Dus nee, het is niet één op één van, goh, daar kunnen wij een stukje van. Misschien kan wel via Drechtse Energie geparticipeerd worden maar dat laat ik via de coöperatie lopen. Even kijken, ik ga er een beetje doorheen. Er is ook heel vaak gevraagd naar wijkniveau, buurtniveau.

De heer Groenewege: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Groenewege.

De heer Groenewege: Ja, toch nog even terug op dat punt over de natuurinclusieve energietransitie. Het nadeel als je een voorbeeld noemt, zoals ik deed in mijn bijdrage, is dat er uitsluitend op dat voorbeeld wordt ingezoomd en dat het bredere punt een beetje verwatert en dat gebeurt nu. Want ja, we horen de wethouder reageren over het soortenmanagementplan maar mijn vraag of de vraag van de Partij voor de Dieren was specifiek, gaan we dat element van de natuurinclusieve energietransitie, wat veel breder is dan alleen het soortenmanagementplan, dat veel breder is dan alleen spouwmuurisolatie, gaan we dat integraal terugzien in dit document voor klimaatneutraal 2040? Wordt dat aspect meegenomen bij al die elementen van, ja, de energietransitie?

De voorzitter: Mevrouw De Jonge.

Mevrouw De Jonge: Ja, dank u wel. Ja, nogmaals, ik vind het een heel mooi punt. Ja, wij houden ons aan alle wet- en regelgeving, flora en fauna wetten die van toepassing zijn. Als er ontwikkelingen zijn, we gaan natuurinclusief bouwen ook echt vaststellen als kader voor bouwontwikkelingen dus daar zit die ook in. Ik geloof het voorbeeld van isoleren, maar kijk naar windenergie, nou, daar geldt hetzelfde voor, dat je gaat kijken van, is er een trekroute van bijzondere soorten, dan moet je daar rekening mee houden dat de windmolens stilgezet kunnen worden. Dus ik denk dat ik uw vraag kan beantwoorden, ja, zo goed mogelijk. Maar hou ons daar scherp op als u zegt van, nou, volgens mij mist u in uw totale beleid daar onderdelen van.

Maar kijk, de startnotitie klimaatneutraal, nogmaals, waar u naar vraagt is een stuk dat in de energietransitie uitgewerkt is, waar de kaders liggen. Bij bouwen ligt het kader natuurinclusief straks als uitgangspunt aan de voorkant om te toetsen, kunnen plannen doorgaan? Ja, daar zit de inbedding van het natuurinclusieve.

De voorzitter: Vervolg uw betoog.

Mevrouw De Jonge: Ga ik verder met wijk- en buurtniveau. Ja, dat omarmen wij als college enorm. Wij zien daar ook zeker de voordelen van. We hebben ook gezegd, we gaan juist naar buurtgericht werken met betrekken. Dat is die sociale energietransitie, dat is iedereen de kans geven om mee te doen. Wij zien ook daar naar corporaties, met netbeheerders, daar spreken we nu al over om die aanpak uit te gaan rollen, daar zien wij ook de kansen. Dat maakt het voor ons ook superinteressant nu we die middelen krijgen van het Rijk om in dat soort wijken ook gelijk mee aan de slag te gaan. Dus ook daar hebben we gezegd, we gaan een wijkgerichte aan en we blijven doelgroepenbenadering doen voor de groepen die nu nog niet mee kunnen in de wijken maar die we wel willen helpen om de stappen te maken.

Mevrouw Schnabel: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel. Heel fijn wat de wethouder vertelt en tegelijkertijd vraag ik me ook af, worden er dan in het implementatieplan of binnen de bouwstenen ook voorwaarden meegegeven waardoor dat deze mensen ofwel ondernemers, ofwel mensen op huishoudniveau mee kunnen komen?

De voorzitter: Mevrouw De Jonge.

Mevrouw De Jonge: Nou, dat gaan we niet in de routekaarten vastleggen, dit zijn nou echt de onderdelen die je met de mensen uit die wijk gaat doen. Want je maakt een plan van aanpak samen met de wijk, daarvoor ga je ook echt de participatie aan. En in gezamenlijkheid ga je bepalen van, hoe gaan we in deze buurt, in deze wijk en met wie gaan we die transitie doormaken? Wat hebben we daarvoor nodig, wie hebben we erbij nodig en hoe gaan we het organiseren? Dus wat u vraagt komt eigenlijk pas in de latere fase als we gezegd hebben, dit is de wijk en dan starten we daar met het team wat allemaal nodig is, met de arbeidskant, met de sociale kant. Daar komt een team uit, samen met de inwoners, die zeggen van, nou, dit is de oplossing voor onze wijk en we gaan daar samen voor om dat voor elkaar te krijgen.

De voorzitter: Mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel. Nog één korte aanvullende vraag. Misschien is dat ook te concreet hoor. Maar is er bijvoorbeeld dan ook onderdeel van dat je een lening zou kunnen aanvragen tegen hele lage rentebedrag?

De voorzitter: Mevrouw De Jonge.

Mevrouw De Jonge: Zeker. Ja, kijk, dat is nou juist allemaal wat de vraag is van de particulier of van de huurder, van wie het ook betreft, om samen te kijken, wat is hier nou het maatwerkpakket wat we nodig hebben? We hebben al een heel breed aanbod vanuit de gemeente en dan kunnen we ook heel erg gericht zeggen van, nou, het is voor deze mensen in deze wijk het beste om ze op die manier te helpen. Soms is dat door de expertise, zoals u ook zegt, beschikbaar te stellen van, laat mensen langsgaan om ze te helpen met inventariseren, wat is er nodig? Soms zijn die mensen al heel ver dat er offertes liggen, dat je de financiële middelen misschien kunt helpen om ze vooruit te helpen. Ja.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ja, dank u wel, voorzitter. De wethouder heeft het over extra inzetten op de wijk voor wijk of blok voor blok benadering. Prima. Is er al enig zicht op wat daar aan menskracht voor nodig is en deskundigheid voor nodig is en hoe die te mobiliseren is? Of komt dat ook in de uitwerking?

De voorzitter: Mevrouw De Jonge.

Mevrouw De Jonge: Nou, de vraag is in die zin tweeledig. Nogmaals, in de energietransitie zijn we al heel ver op weg, in de route, in dat thema. Dus daar verwijs ik ook graag naar, vandaar zijn we de stappen aan het nemen. We zitten met Drechtse Stroom aan tafel, waar ook expertise zit. Dat kunnen we verbreden naargelang wat we nodig hebben. Heel algemene opmerking, u heeft ook gevraagd naar de middelen. Capaciteit is ook gewoon een reëel vraagstuk op dit moment. We willen graag in dit tempo aan de slag. Wij staan te popelen bij wijze van spreken. Ja, we moeten reëel zijn, ook de menskracht moeten we wel kunnen vinden. Vandaar dat we blij zijn met Drechtse Stroom die aanbieden van, wij kunnen voor jullie een rol betekenen. En vanuit de gemeente zullen wij ervoor moeten zorgen dat we de partners in de teams krijgen die met hun capaciteit de kennis en expertise inbrengen die nodig is om zo'n buurtaanpak te kunnen, ja, in gang te gaan zetten.

De voorzitter: De heer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ja, een kleine vervolgvraag want ik snap dat er beperkingen zijn. Daarom stel ik de vraag ook juist van, wat zou er nodig zijn als je in voldoende tempo die van blok tot blok benadering noem ik het maar even zou willen realiseren? Hoeveel menskracht is daar nu eigenlijk voor nodig en in welk tempo kan het dan?

De voorzitter: Mevrouw De Jonge.

Mevrouw De Jonge: Ja, ik noem het liever een buurtaanpak want een blok voor blok is echt op conto van Drechtse Stroom. Dat zou ik niet af willen pakken, dat blijft daar ook. Wij doen een buurtaanpak wat natuurlijk ook gericht is op collectiviteit zoeken en samen op pad gaan. Uw antwoord, ja, dat moet ik schuldig blijven want dat kunnen we gewoon niet op dit moment al zeggen. We zullen ook al aan de eerste projecten gaan we ook leren van, wat komt er überhaupt allemaal bij kijken?

En ook in het kader van de routekaarten zullen we daar inzicht in gaan krijgen van, ja, wat moeten we eigenlijk allemaal gaan doen? Dus de combinatie is van, ja, soms is het al wat in het uitvoeringsniveau dat we pas de antwoorden kunnen geven op dat soort concrete vragen. We proberen wel in de routekaarten daar een zo goed mogelijk beeld van te gaan krijgen in totaliteit zodat we ook weten waar we op moeten gaan sturen. Even kijken hoor, er was nog gevraagd naar bedrijventerreinen. Nou, in het algemeen kan ik daarover vertellen en straks zal collega Van Benschop nog aanvullen wat er al allemaal gebeurt. Daar hoort echt het lokale energiesysteem bij dus eigenlijk een buurtaanpak voor de bedrijvenkant om het zo maar te noemen. We hebben ook als Dordrecht een stap gemaakt dat we zeggen, ja, we zien gewoon de hele netcongestie vraagstukken, we zien hoe snel elektriciteit zich ontwikkelt. We zien dat bedrijven willen maar soms tegengehouden worden door inderdaad het tegen hun eigen tarieven terug moeten leveren of op de verkeerde tijdstippen het nodig hebben. Nou, we hebben gezegd, dat is echt voor ons speerpunt als je het hebt over bedrijventerreinen van, hoe kunnen we er nou voor gaan zorgen dat het lokale energiesysteem op de bedrijventerreinen gaan worden waarbij ze elkaar ook gaan helpen met leveren aan elkaar. Nou, daar zijn we echt nog wel een robbertje aan het vechten. Wet- en regelgeving is helemaal nog niet klaar daarvoor. We hebben wel gezegd van, ja, wij moeten wel die stap samen met de bedrijven gaan nemen. Hendrik-Ido-Ambacht draait al een pilot waarvan we kunnen zeggen in onze regio van, hé, dat is interessant. En ja, we hebben ons oog al laten vallen op twee bedrijventerreinen in Dordrecht waarvan we zeggen, nou, dat is interessant voor ons om ook echt aan de slag te gaan om daar het systeem in kaart te gaan brengen. Even kijken, ChristenUnie/SGP vraagt aandacht voor de bottom-up. Ja, dank daarvoor. Wij waren zelf ook over die sessie echt heel positief. We hebben die handschoen ook gelijk opgepakt en laten weten aan partijen van, dat willen wij ook. Dus we zijn nu ook aan het kijken van, hoe kunnen we echt brede tafels, gesprekstafels met vele partijen om op te halen van wat daar ook leeft? Dus dat hebben wij ook zeker ter harte genomen. Wij geloven ook in ook een stukje participatie van, nogmaals, ja, wij lopen in de stad, u loopt in de stad maar er lopen heel veel mensen in de stad met dit vraagstuk van, laten we dat bij elkaar brengen en daar met elkaar de goede dingen gaan doen. Het is een enorme opgave en ja, net in een andere commissie werd ook al gezegd over energieopwekking, we hebben alles nodig dus dat geldt ook hiervoor. Iedereen die mee wil doen is welkom en laten we ook vooral kijken dat iedereen mee kan doen, ook vanuit de sociale energie kant. Dat brengt me gelijk bij een heel concrete vraag waar ik wel even op in wil gaan om eventuele zorgen weg te halen. De witgoedregeling. Mijnheer Safranti, hallo. Ik kan u geruststellen, de regeling loopt, is inderdaad in die zin goed benut. Maar er ligt nu een vervolgplan van aanpak en dat is volgens mij vandaag in uw agendacommissie geweest waarin we de middelen weer beschikbaar gaan stellen. Omdat wij ook zien van dat dit echt naast energie besparen echt voor de huishoudens die echt met hun energierekening omhoogzit echt een heel welkome maatregel is om het zo maar te zeggen. Het loopt ook erg goed met de oude eruit en de nieuwe erin. Ja, dat willen wij dus ook gewoon gaan voortzetten. Ja.

De heer Safranti: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Safranti.

De heer Safranti: Ja, ik moet de wethouder natuurlijk wel gaan bedanken natuurlijk. Alleen wij hebben de laatste tijd natuurlijk veel vragen gekregen dat het budget op was en dat mensen een brief kregen, ja, dat ze dus niet in aanmerking komen omdat het budget op is. Maar ik hoor dat er een vervolg komt dus dat is wel fijn.

Mevrouw De Jonge: Zeker, ja. Ja, dat gaan wij voortzetten. Net als de energiehulp en trouwens dus met de koude winter die dan toch blijkbaar toch nog gaat komen kunnen we die ook weer goed inzetten komende tijd. Ja, Gewoon Dordt vraagt, pak aan wat het als eerste dreigt. Ja, dat is natuurlijk een hele goede oproep want ik ben het ook helemaal met u eens, de grootste veroorzakers, als je daarmee kan beginnen hebben we een grote slag te pakken. Wat ik wel wil aangeven hier vandaag is dat je ook reëel moet zijn wat het gebied is, wat de invloed is die een gemeente heeft. Zeker, u kwam met een voorbeeld over mobiliteit. Nou, weet dat de heer Van der Linden en ik vanuit schoon klimaat, hoe heet het, akkoord? Ja, ik moest even nadenken. Dat wij echt overal op alle tafels aandacht vragen voor daar waar wij zelf niet de invloed hebben. Wij kunnen niks doen aan rijkswegen en aan snelwegen, wij kunnen alleen maar aan de bevoegd gezagen van dat soort infrastructuur vragen van, doe alsjeblieft ook in jullie tempo, een hoog tempo graag, doe ook iets aan dat soort zaken. Neemt niet weg dat we ook die kleine dingen, zoals u het noemt, die ik vrij groot vind hoor, in onze stad moeten doen. Want ook in onze stad is het misschien een klein autootje maar alle uitstoot die daarvan is gaat bijdragen allereerst in het kader van klimaatneutraal aan het uitstoten van de broeikasgassen, ja, voorkomen. Maar nog veel belangrijker, het effect daarvan op de gezondheid. En dat wil ik ook hier wel benadrukken, dit is er ook echt één van, ja, laten we wel kijken waar het laaghangend fruit staat waar we grote stappen mee kunnen nemen. Maar we zullen ook echt op ons eigen postzegelniveau zoals u het een beetje schetst echt de dingen moeten doen die ook echt nodig zijn om de stad op dit gebied ook verder te brengen.

De heer Roggekamp: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Roggekamp.

De heer Roggekamp: Dank u wel, voorzitter. Ik begrijp helemaal wat de wethouder zegt en ik weet ook dat we lang niet overal over kunnen gaan. Maar ook die gesprekken die er gevoerd worden is wel mooi om op de routekaart te zetten omdat het degelijk aangeeft hoe we ermee bezig zijn. Dus voor een routekaart zoals we nu bezig zijn zou ik hem er graag op willen zien staan.

De voorzitter: Mevrouw De Jonge.

Mevrouw De Jonge: Ja, voorzitter, nee, dat vind ik sowieso goed. Wat mij betreft is de routekaart waar je heel duidelijk maakt van, wat moet er allemaal gebeuren en wie heeft welke rol? En dan kun je denk ik ook heel transparant zijn als gemeente dat je ene keer echt kan zeggen van, ja, hier heb ik de invloed of hier kan ik ervoor zorgen dat er tempo in gaat komen en dat mensen mee gaan doen. En soms ook heel reëel moet zijn van, nou, daar is mijn rol misschien beperkt maar ik ga er wel voor zorgen wat ik dan kan doen. Dus die nemen we op die manier mee. Ja, dank u wel.

Nou, bij industrie is hetzelfde. We weten inderdaad wat grote bijdragers zijn. Nou, dat is meegegeven aan de tak economie. Ik hoop ook binnenkort zelf onder andere met de zorginstellingen van Dordrecht samen met ook onze andere Drechtsteden gemeenten een convenant te kunnen tekenen waar we samen met hen voor minstens drie jaar op pad gaan om ook daar hele grote stappen te gaan nemen in verduurzaming van hun gebouwen, bedrijfsvoering. Dus daar zetten we ook echt wel op in. We kijken ook echt wel daar, nou, ik denk dat Albert Schweitzer gewoon in Dordrecht ook wel echt een van de grootste energieverbruikers is. Dus dat is mooi dat die daar zich daarbij aansluit en ook mee gaat doen om ook weer in de sector een mooi voorbeeld te kunnen zijn. Partij van de Arbeid, ja, u vraagt, het geld gaat allemaal naar beleid? Nou, dan kan ik u gelijk geruststellen, nee, dat gaan we absoluut niet doen. We zijn op heel veel terreinen zelfs al door heel veel beleid heen, mobiliteit, energietransitie, we zijn echt toe aan die uitvoering. Dus een groot deel van de middelen die wij beschikbaar hebben gekregen, dat is inderdaad drie jaar ongeveer 2 miljoen uit een pot van de minister Jetten nog. Mobiliteit heeft ook nog eigen inkomsten maar dat gaat echt voor een groot deel ook nu echt naar uitvoering, naar die projecten. We hopen inderdaad, het lukt al aardig om personeel binnen te krijgen maar we hopen nog wat versterking te krijgen komende tijd zodat we echt goed uit die startblokken gaan komen.

Mevrouw Schnabel: Voorzitter?

Mevrouw De Jonge: Dus daar kan ik u geruststellen.

De voorzitter: Mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel. Nou, ontzettend fijn wat de wethouder zegt. Ik was nog benieuwd, gisteren was in het nieuws dat er arbeidsmigranten die bijvoorbeeld elektriciteitsbekabeling leggen en ook dat daar heel veel incidenten plaatsvinden en ongelukken. Ik weet niet, is daar ook een beeld van omdat al die menskracht die natuurlijk dan nu ook ingezet wordt ter verduurzaming, is daar een zicht op in Dordrecht of is dat onbekend?

De voorzitter: Mevrouw De Jonge.

Mevrouw De Jonge: Ja, dank voor de vraag. Ik heb het item ook gezien, het ging om glasvezelnetwerken die uitgerold werden. Het was niet de energietransitie gelukkig. Want dit is inderdaad een praktijk die je natuurlijk niet wil horen als je daarmee bezig bent. Dat betekent ook dat waar je als gemeente kunt kijken, met welke partners ga je contracten aan, dat je dit natuurlijk uitvraagt. Nou, vorige keer heb ik ook al verteld, we zijn gecommitteerd aan maatschappelijk verantwoord opdrachtgevende inkopen. Nou, daar hoort dit bij. Dus in die zin, maar ja, ik hoorde daar ook wel in dat verhaal van de opdrachtnemer heeft een onderopdrachtnemer en die heeft dat soms ook weer. Toen dacht ik, ja, ja, dit is wel iets wat wel complex wordt als het zo werkt. Maar het houdt ons wel scherp dat we ook in de energietransitie goed moeten kijken van, hoe organiseren we, met wie gaan we relaties aan, met wie gaan we opdrachten aan? Terecht punt. Ja, dank u daarvoor.

De voorzitter: Dan mevrouw De Jonge. En ik wil u ook vragen om naar een afronding te gaan met het oog op de tijd.

Mevrouw De Jonge: Ja, dank u wel. Volgens mij ben ik er ook heel erg doorheen. Ik heb al verteld sociale energietransitie. Plan van aanpak energiebesparing is onderweg dus daar gaat u heel veel over de 30 procent lezen. De laatste vraag waar ik volgens mij een beetje overheen ben gegaan is de Klimaatweek, met welke partners? Nou, volgens mij is er een link naar een programma wat er allemaal in de pijler staat. Waarbij ik wel zeg, de kennis van het schrijven van een startnotitie in het voorjaar van 2023 waar wij inderdaad de ambitie hadden om alles in een Klimaatweek te stoppen, die, nou, met de kennis van nu, om het zo maar te zeggen. Er gebeurt heel veel op dit moment, vind ik echt helemaal tof. We hebben een hele goede KlimaatTop gehad twee weken geleden. Er worden ook activiteiten gedaan. Drechtse Stroom heeft een café. We hebben vanuit voor uw raden hebben we een café georganiseerd om bij te praten. Volgens mij is er een bijeenkomst van installateurs en bouw, ja, die gaan op 30 oktober. Misschien niet allemaal openbaar, dat realiseer ik me ook terwijl ik dit zeg van, ja, dat is weer op uitnodiging dus dat ziet u misschien dan niet overal. En het gaat ook nog verder, de Duurzame Bedrijven Route, ja, die valt dan weer net buiten de Klimaatweek maar die staat wel gepland. Dus er wordt wel heel veel toch om de Klimaatweek heen en in de Klimaatweek wordt er toch aandacht gegeven aan het onderwerp. Dat proberen we ook en dat vind ik eigenlijk wel leuk. Als je kijkt van, eigenlijk wordt het juist door heel veel partners van ons uitgevoerd en niet door de gemeente. En dat vind ik echt nog leuker eigenlijk, dat zij ons helpen om dat draagvlak en de communicatie en de boodschap te spreiden. Ik ben vast iets vergeten maar ...

De heer Van der Meer: Voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Nou ja, mijn vraag is gewoon simpel, of het mogelijk is daar een overzichtje van te geven van al die bijeenkomsten? Gewoon om een beeld te hebben van hoe die participatie vorm krijgt.

De voorzitter: Mevrouw De Jonge.

Mevrouw De Jonge: Nou, er is sowieso een link. Dat stond ook in de energiekraant toch? Nee, dan geef ik even het woord inderdaad aan de buurvrouw.

Mevrouw ...: Ja, dus er is een link naar alle openbare bijeenkomsten maar eigenlijk vraagt u naar wat er allemaal nog meer wordt georganiseerd ook rondom de ...

De heer Van der Meer: En ook waar ik die link kan vinden?

Mevrouw ...: Ah. Ja, die staat in de fysieke klimaatkraant die verspreid is rond 17 oktober moet die op ... En het staat gewoon op duurzaamordt.nl.

De voorzitter: Wellicht wil de griffie die link ook nog verspreiden. Was u aan het einde van uw betoog?

Mevrouw De Jonge: Ja, waarbij ik inderdaad economie nog niet helemaal heb gedaan omdat mijn collega volgens mij daar best wel iets over kan vertellen.

De voorzitter: Ik ga heel even een klein beetje samenvatten. Ik heb gehoord ...

Mevrouw Pichel: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Ja. Ja, het zal waarschijnlijk volledig onbewust zijn gegaan maar ik heb van de wethouder eigenlijk nog geen reactie gekregen op de vragen die ik had gesteld in mijn betoog.

De voorzitter: Mevrouw De Jonge.

Mevrouw De Jonge: Ik pak mijn aantekeningen erbij. U heeft een drietal contradicties genoemd. Twee daarvan hebben we volgens mij al besproken met elkaar en ja, mijn antwoord blijft daarop hetzelfde. Met de chemische stoffen, ja, we weten dat we ook in de energietransitie er gebruik van maken. U weet ook hoe hard we inzetten als gemeente op het proberen echt uit te faseren van alle schadelijke stoffen die er maar kunnen zijn in welk proces dan ook, dus dat geldt ook voor de producten die in de energietransitie worden gebruikt. De andere contradictie. Ja, uw vraag over de kwantumfysica moleculen. Daar hebben we ook aangegeven, ons antwoord was niet voldoende vond u. Ja, schakel een expert in als u zegt, ik zou dat heel graag met deze raad toch een keer willen bespreken. En uw laatste vraag was, en die hangt eigenlijk ook samen met de chemische stoffen, grondstoffen, energie gebruiken terwijl je ook zegt van, ja, dat moet hartstikke naar beneden. Ja, een klimaatneutraal is niet zonder dilemma's. Wil niet zeggen dat we stil moeten gaan zitten maar we moeten wel heel goed nadenken, als we gaan investeren over waar die investeringen vandaan komen, hoe ze tot stand zijn gekomen? En dat je daar ook heel kritisch op gaat zijn van, ja, wat gebruiken ze aan grondstoffen, energie? Vind ik dat de afweging waard of ga ik naar een alternatief voor de energietransitie op zoek? Ja, dat is de afweging die we wel steeds moeten maken in deze hele transitie.

De voorzitter: Dank u wel. Nog een interruptie bij mevrouw Pichel?

Mevrouw Pichel: Ja, eigenlijk ook wel even een vervolgvraag. Ik snap wat de wethouder zegt en dit antwoord is inderdaad ook vaker gekomen. Waar het ook voornamelijk om gaat is, natuurlijk kunnen we kijken naar die grondstoffen en dat dat het milieuvriendelijk wordt vervaardigd. Dat is natuurlijk nog niet volledig het geval en dat weten we natuurlijk ook nog niet hè dus daar kunnen we ook nog niet heel veel zekerheid over geven. Daarnaast zien we natuurlijk wel dat er gewoon, ja, een push is of een duw is. Want uiteindelijk de voorkant is niet zozeer het vervaardigen van de grondstoffen maar de voorkant is de creatie van de vraag.

Als er geen vraag is hoeft er ook niet geproduceerd te worden. Dus dat is uiteindelijk ook de contradictie waar het om gaat. De andere contradictie die ging inderdaad meer over, de contradictie tussen de vier thema's. Dat is inderdaad, dat zijn de dilemma's waar we het inderdaad ook over hebben. Ik kan me ook wel voorstellen dat het verder in de uitwerking wellicht nog meer in balans kan worden gebracht. Ja, en het laatste punt inderdaad over met betrekking tot de kwantumfysische vraag. Dat is één ding. Het is een technische vraag waar ik inderdaad nog steeds wel een antwoord op wil hebben en dat heeft te maken met dat het het fundamentele punt is voor deze startnotitie. Het wordt genoemd als een aanleiding en als de aanleiding uitgaat van een oordeel dat iets niet de goede kant op gaat terwijl het mogelijk juist wel de bedoeling is in de evolutie van bewustzijn, dan zijn we dus allerlei maatregelen aan het treffen ...

De voorzitter: Wilt u tot uw vraag komen? Het is nog niet de tweede termijn.

Mevrouw Pichel: Ja. Oké. Het is inderdaad een goede toelichting. Nou ja, mijn vraag is inderdaad daarover, nou ja, goed, die is denk ik al beantwoord, hoe kijkt u daar tegenaan? En, nou ja, op zich heb ik hem niet echt want ik heb niet gekregen, hoe kijkt u ertegenaan maar ik heb een antwoord gekregen, we hebben er geen antwoord op. Ja, dat is niet een antwoord op de vraag van, hoe kijkt u daar tegenaan?

De voorzitter: Mevrouw De Jonge.

Mevrouw De Jonge: Ja, heel korte reactie. Wij hebben volgens mij duidelijk aangegeven dat wij het IPCC-rapport wat via het landelijke Klimaatakkoord is omarmd, dat wij dat ook hebben omarmd. Dat is ons uitgangspunt en daar zit wat ons betreft ook de opdracht om klimaatneutraal te willen worden. U zet daar iets anders tegenover en dat is uw goed recht en dat kunt u ook in de raad bespreken maar het uitgangspunt waar deze startnotitie op gebaseerd is, is het IPCC.

De voorzitter: Dank u wel. Dan noteer ik als samenvatting een toezegging aan de heer Roggekamp over, ja, ten aanzien van de uitstoot van grote bedrijven, dat de inspanningen richting andere gemeenten worden geconcretiseerd. Zeg ik dat goed? Ik zie u bedenkelijk kijken.

Mevrouw De Jonge: Volgens mij spraken wij af dat we in de routekaarten ook opnemen daar waar het niet per se ons eigen bevoegdheid is om iets te kunnen, dat we dan opnemen en dat we ook alles inzetten om bij andere partijen de urgentie en de snelheid erin te krijgen.

De voorzitter: Oké, dank u wel. En dan heb ik nog genoteerd twee vragen waar niet op in is gegaan. Dat is een punt over externe monitoring van de Partij voor de Dieren en een punt over het meenemen van C- en D-labels van de SP. Heeft u dat ...

Mevrouw De Jonge: Ja. De labels, ja, het wordt een beetje een langspeelplaat maar ik verwijs u naar het plan van aanpak energiebesparing dat onderweg naar u is. Daar leggen we ook uit hoe we dat gaan doen, hoe we dat ook met de buurtgerichte aanpak gaan doen. Hoeveel huizen we al denken de komende jaren mee te kunnen nemen.

Dus ik hoop dat daar voor u het antwoord komt hoe we de eerste slag daar gaan maken. En daar zijn we ook echt met de woningcoöperaties echt ook echt flink mee bezig. De monitoring. Ja, de monitoring hebben we het ook al eerder over gehad. Er wordt op dit moment een dashboard gebouwd en de routekaarten gaan ons ook verder helpen met welke indicatoren daarin terecht gaan komen. Ja, is dat interne monitoring? Ja, in principe wel. De gegevens komen wel van buiten dus die zijn al geverifieerd die we gebruiken. Het zijn ook onze eigen data uiteraard. Maar in dit, ja, externe monitoring hebben we niet in die zin geregeld maar met onze externe accountant hebben we het hier ook al over gehad, die zijn hartstikke nieuwsgierig van, hoe gaan wij dat doen, we kijken mee. Ze hebben ook recent nog een heel artikel erover geschreven dat zij ook met de minister willen gaan praten hoe we gewoon, net als bij de bedrijven waar nu de CSRD-verslaggeving verplicht wordt, is het best een grote kans dat we dat ook binnen de komende jaren gaan krijgen. Dus ja, wij willen het gewoon goed op orde hebben dat ons eigen dashboard vooral goed op orde is, dat we daarop kunnen sturen. Dat zijn externe en interne data die we samenbrengen. En nee, dat is nog geen externe monitoring. Dat heb ik toen ook uitgelegd van, wij zien daar niet de toegevoegde waarde van op dit moment.

De voorzitter: Dank u wel. Dan mevrouw Van Benschop zou ook nog even het woord voeren begreep ik?

Mevrouw Van Benschop: Ja, dank u wel. Ja, dat doe ik echt in drie minuten hoop ik. Nee, zoals wethouder De Jonge net al aangaf heeft zij ons gevraagd bestuurlijk trekker te zijn van een pijler of van een thema. Nou, in mijn geval is dat dan economie. Ik vond het wel leuk om te horen dat er gezegd werd, ja, we moeten vaart maken. En er werd ook al aangegeven, we zijn op energie en mobiliteit al wat verder. Nou, ik kan u geruststellen, op economie zijn bedrijven al een heel stuk verder. Wij maken nu echt gebruik van de energie die er in de stad zit. Leuke woordspeling. Maar ook wat er al gebeurt en hoe kunnen wij dat nou faciliteren, versterken en ook verbinden aan bedrijven die daar misschien nog niet mee bezig zijn? Dus het is misschien goed om een paar kleine voorbeelden te noemen. We zetten heel erg in op innovatie, dat is bijvoorbeeld PPS skill in energietransitie die we op het Leerpark hebben met allerlei bedrijven, kennispartners, organisaties die zich bezighouden met de energietransitie. Daar gaat het over innovatie, daar gaat het over opleiden van mensen om de banen te kunnen doen binnen de energietransitie. Dus daar zit een heel cluster. We sturen op duurzaamheid, zowel op de bouw van het bedrijf maar ook op de bedrijfsvoering door middel van onze uitgiftencriteria. Daar hebben we u vaker over geconsulteerd, ook via het programma ruimte voor banen. Hoe kunnen we nou zo duurzaam mogelijk bedrijven naar onze regio halen, niet alleen in de bouw van het pand zelf maar ook in hun eigen bedrijfsvoering? Daar hebben we, zijn we echt al, nou, hebben we flinke stappen in gezet, gaan we ook weer over rapporteren. Daarnaast zijn we in gesprek met verschillende bedrijven die toe willen werken naar een circulaire hub. Dat is een initiatief van de ondernemers zelf, dat hebben wij niet bedacht. Tenminste, we hebben het ook wel bedacht maar zij zijn ermee gekomen. Om vooral in de bouw, hoe zij gebruik kunnen maken van materialen die overblijven bij de ander of die weer op een andere manier ingezet kunnen worden.

We zijn bezig met een onderzoek naar zero emissie op Dordtse Kil IV. Alleen maar om even aan te geven dat we met bedrijven op een heleboel onderdelen al ontzettend veel stappen zetten, maar dat deze opgave ons wel gaat helpen om dat ook meer te richten. En via die routekaart ook echt in beeld te brengen, waar zetten we nou op in, doen we dan de goede dingen en hebben we daar de juiste partners bij betrokken? Dus ik wil er niet mee zeggen dat we nu met deze opgave iets gaan doen aan klimaatneutraal met het bedrijfsleven want dat doen we al, maar de opgave gaat ons wel helpen om het nog beter te richten en daar overzicht in te bewaren. Nog één dingetje, daar ging het over de grote verbruikers of de bedrijven die veel uitstoot hebben. Het zijn over het algemeen ook relatief grote bedrijven dus we hebben nu een integrale werkgeversbenadering klaarliggen waarbij we met vijftien grote bedrijven en dus ook grote uitstoters in gesprek gaan over verschillende thema's, het gaat over arbeidsmarkt maar ook over duurzaamheid, ook over energietransitie. Omdat we denken dat we juist, nou ja, ook weer door kennisdeling en het verbinden van bedrijven aan elkaar zowel een voorbeeld kunnen zijn naar andere bedrijven toe als ook leren in dit kringetje, nou, van elkaar om het nog beter te gaan doen. Dus zijn we er? Nee. Maar we zijn al zeker onderweg.

De voorzitter: Dank u wel. En dank u wel voor het gestand doen van uw toezegging dat het maximaal drie maanden, drie minuten zou duren. Kan ik ook het woord nog geven aan de heer Van der Linden en kan die dat ook in drie minuten?

De heer Van der Linden: Hoor nou eens even, als u mij uitnodigt om het woord te nemen, ga ik dat altijd doen. Maar ik ga het heel kort houden. Nou, weet ik niet eigenlijk. Nee, ik wil wel even kort reageren op wat de heer Roggekamp inbrengt. Het is natuurlijk zo dat ook de mobiliteitsopgave heel groot is als het gaat om de klimaatopgave. En ja, ik denk dat we in deze ruimte we allemaal ons ook realiseren dat de klimaatopgave niet alleen van de gemeente is of van de overheid, maar die is van de samenleving, die is van ons allemaal. We maken elke dag, als het om mobiliteit gaat, zelf de keuze hoe we ons van A naar B en weer terug gaan verplaatsen. Maakt dat ik ook best wel zie dat we natuurlijk ook op de snelwegen en op de waterwegen rond Dordt heel erg veel uitstoot hebben. Maar ik kan u verzekeren, en als u de krant leest ziet u dat ook, dat het alleen al het beetpakken van de mobiliteitstransitie in Dordt, dat wat we allemaal doen, want dat doen we ook niet alleen maar vanuit het stadskantoor, dat doen we juist met zijn allen, dat het dan een hele grote opgave is. Dus ik ben heel content dat we daar de stappen maken die nodig zijn. Net zoals ik weet dat er ook op nationaal niveau daar de nodige stappen worden gemaakt. Waarbij ik ook constateer dat al die bouwopgaves die we hebben in het westen van het land, dat we die uitdijende steden bereikbaar houden met zoveel mogelijk inzet op OV. En dat is ook een keuze. Tot zover even. Tachtig seconden.

De voorzitter: Dank u wel. Ja, ik ben trots. Dan nog de vraag ...

De heer Van der Linden: Sorry, stom.

De voorzitter: De vraag of er nog behoefte, we hebben nog acht minuten, is er nog behoefte aan een tweede termijn van de commissie? Alleen de heer Van Ballegooijen.

De heer Van Ballegooijen: Dank u wel, voorzitter. Ik wilde eerder niet interrumpen omdat we het over andere onderwerpen hadden maar ik bedacht me dat een van mijn vragen nog niet helemaal naar mijn voldoening was beantwoord. Namelijk, de wethouder gaf aan dat de bouwstenen nog langskomen bij de raad. Super. Maar de vraag was eigenlijk nog wat dieper, wordt de raad ook betrokken in het opstelproces? Aan de voorkant betrokken, niet aan de achterkant. Bij ons in de fractie was er nog best wel wat zorgen om statements in de huidige bouwstenen die dan nog niet definitief zijn. Ga ik even vanuit over bijvoorbeeld een beperking van parkeerplaatsen in een groeiende stad. Dus ik vroeg me af of de raad ook betrokken wordt in het opstelproces en niet alleen aan de achterkant?

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw De Jonge, kan u daar kort antwoord op geven?

Mevrouw De Jonge: Ja, heel kort. U geeft een voorbeeld wat al in het proces zit. Er is namelijk al een vastgestelde startnotitie mobiliteit. U heeft helaas net niet helemaal de stemronde overleefd om ook de uitgangspunten vast te stellen maar dat gaat hopelijk volgende ... Dus daar zijn ze al vastgelegd. En waar u zeker nog mee kunt spreken zijn de routekaarten waar nog geen vastgestelde documenten zijn. Ik neem wel even van u mee van uw opmerking, maak alsjeblieft in die routekaart even duidelijk van wat is al vastgesteld beleid en wat zijn de bouwstenen die worden opgehaald nu in de gesprekken met alle partners in de stad. Waar nog een keuze te maken valt of waar we van zeggen, wat zijn echt de prioriteiten voor de komende tijd in klimaatneutraal. Dat neem ik in ieder geval wel mee van uw vraag.

De heer Van Ballegooijen: Eén aanvullende ...

De voorzitter: Een interruptie van de heer Van Ballegooijen.

De heer Van Ballegooijen: Dank u wel, voorzitter. Als u zegt bij de delen die nog niet vastgesteld staan, de partners in de stad worden meegenomen, is de raad een van de partners dat die geconsulteerd wordt?

De voorzitter: Mevrouw De Jonge.

Mevrouw De Jonge: Nou, zoals we het bij participatie doen bent u niet gelijk de eerste die aan tafel zit, zo hebben we het ook met elkaar afgesproken. We gaan eerst met de partners in de stad om op te halen, wat willen we allemaal mee gaan nemen voordat we naar een raad gaan. Ik hoor duidelijk de oproep en ik denk dat de anderen dat helemaal niet zullen afkeuren als ik zeg, we kunnen natuurlijk altijd voordat wij een beeldvormende sessie gaan inplannen consulterend bij u langskomen om u terug te geven, wat halen wij op. En daarmee nog de slag kunnen maken om richting beeldvormend een goed voorstel neer te leggen.

De voorzitter: Dank u wel. Nou, dan stel ik vast dat er verder geen behoefte was aan een tweede termijn. Nu ineens wel. Mijnheer Van Ballegooijen maakt wat los. Mevrouw Pichel en mevrouw Schnabel nog en dan moeten we ook echt naar de afronding gaan met het oog op de tijd. Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Dank u wel, voorzitter. Ja, vanuit mijn betoog had ik natuurlijk inderdaad wel een vraag aan de wethouder maar de vraag was inderdaad ook aan de commissieleden met betrekking tot de kijk op de contradicties. Vorige raad, laatste raadsvergadering hebben Partij voor de Dieren en onze partij natuurlijk ook een motie ingediend om te letten op het inkoopbeleid ten aanzien van bepaalde producten waar PFAS in zit. De vraag is er natuurlijk ook weer over gegaan dat ook voor de productie van producten voor de energietransitie, dat daar fluorpolymeren voor nodig zijn hè, dat komt ook voor in verschillende documentatie. Even voor de duidelijkheid, ik zie ook goede elementen in het plan hè. Ik zeg, ik heb een aantal contradicties gezien en voor die contradicties heb ik een beetje het gevoel dat het wordt weggewuifd. Terwijl ik denk, nou ja, ik zie hier een duidelijke contradictie waarin we bevestigd krijgen van de industrie en van de wethouder dat er fluorpolymeren vervaardigd door Chemours Dordrecht terecht komen in de producten voor de energietransitie en ik heb daar gewoon daadwerkelijk mijn zorgen over uitgesproken. En ik kan me zo voorstellen dat er wellicht mensen in deze commissie zitten die ook hun zorgen daarover uitspreken. Dat wil niet zeggen dat ik voor deze startnotitie ga liggen maar dat wil wel zeggen dat ik gewoon serieus wil worden genomen in die zorgen die worden uitgesproken. Ik vraag me af of er mensen zijn in deze commissie die wellicht die zorgen delen zodat we daar beter met elkaar op kunnen letten.

De voorzitter: De heer Van der Meer wil in ieder geval reageren.

De heer Van der Meer: Ja, mevrouw Pichel, voorzitter, stelt de vraag aan de commissie en ik zou willen zeggen dat ik de contradicties niet herken. Ik zie wel een aantal dilemma's die erin zitten. Voor sommigen problemen moet je in de tijd waarin we zitten keuzes maken die ook nadelen hebben. Ja, je gebruikt grondstoffen die je liever niet zou willen gebruiken bijvoorbeeld. Dus er zitten spanningen in, daar moeten goede afwegingen in worden gemaakt maar een contradictie vind ik te sterk.

De voorzitter: Dank u wel. Ik stel met het oog op de tijd voor, wellicht kunt u die vraag ook in de raad voorleggen via een motie dat iedereen zich daarop uit kan spreken want we gaan dat in deze commissie niet meer redden dat iedereen zich daar nog over uitspreekt.

Mevrouw Pichel: Dank u wel, voorzitter. Ja ik voel er niet zoveel voor om een motie in te dienen. Het enige wat ik wel nog eigenlijk in reactie op de heer Van der Meer, dat volgens mij ook zijn partij vooral riep, nul uit de pijp. Ik kan me heel goed voorstellen dat er natuurlijk risico's zijn of afwegingen die we moeten maken, dat is ook eigenlijk wat wij altijd hebben gezegd. Maar als nul uit de pijp moet of vergunning moet worden ingetrokken, dan bieden we daar juist geen ruimte voor.

De voorzitter: De heer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Voorzitter, dat is nu niet aan de orde. Wij zijn voor nul uit de pijp.

De voorzitter: Duidelijk. Dan mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Ik had een minivraag. Ik was ... Ik ben gewoon, ik benieuwd wanneer kunnen we het uitvoeringsplan verwachten?

De voorzitter: Mevrouw De Jonge.

Mevrouw De Jonge: Ja, dat hebben we ook in de startnotitie aangegeven. We gaan nu op pad met alle betrokkenen in de routekaarten. Dat betekent dat we rond, ja, januari, februari die gesprekken hebben afgerond. Dat betekent dat in het eerste halfjaar, dus een paar maanden nadat we de gesprekken hebben gehad en met u consultatie hebben gehad, dat is zeg maar even het eerste, ja, ik ga echt uit van april, mei. Zeg ik effetjes met een kleine slag hoor want we moeten hier ook niet te gehaast doorheen dat je zegt van, dan ligt er wat. We moeten met participatie dit goed doen en ondertussen, zoals u gehoord heeft, we zijn al ondertussen gewoon goed bezig. Hou ons daar ook vooral tijdens het proces scherp op.

De voorzitter: Dank u wel. April, mei, met een slag. Met het oog op de tijd wil ik de commissie vragen hoe nu verder? Kan het raadsvoorstel doorgestuurd worden naar de gemeenteraad en zo ja, op welke manier? Ik heb het idee als ik de commissie goed beluister dat dat wel als bespreekstuk zal zijn. De heer Groenewege.

De heer Groenewege: Dat idee klopt wat de Partij voor de Dieren betreft.

De heer Safranti: Voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Safranti.

De heer Safranti: Wat ons betreft hamerstuk.

De voorzitter: Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Ja, wat ons betreft bespreekstuk, toch ook wel met de politieke vragen zoals ik ze net heb genoemd. Ik ben nog steeds geïnteresseerd in wat reacties van raadsleden.

De heer Groenewege: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Hartmeijer.

De heer Hartmeijer: Het mag wat ons betreft ook als hamerstuk. Maar als de heer Groenewege ergens mee komt, dan moeten we het bespreken natuurlijk.

De voorzitter: Oké, ik stel voor dat we even stemmen. Wie wenst het als bespreekstuk op de volgende raad te zien?

De heer Groenewege: Voorzitter, we kunnen ook gewoon, want als Partij voor de Dieren zijn we van plan met moties te komen, we kunnen ook de bespreking beperken tot de moties lijkt mij.

De heer Van der Meer: Voorzitter, de uitgangspunten zijn door de meeste partijen onderschreven, het gaat om aanscherpingen die in de vorm van moties of wat dan ook aan de orde kunnen komen maar dan zou het alleen daarover moeten gaan.

De voorzitter: Oké. Kan de rest van de commissie zich daarbij aansluiten, een bespreking aan de hand van de in te dienen moties? Ik zie ja knikken en de spreektijd? Twee minuten. O, nou, het wordt dus een besprekstuk met spreektijd?

Mevrouw Vermeulen: Een hamerstuk en er wordt dus alleen gesproken over eventuele moties en amendementen en er zijn er drie aangekondigd door partijen. Misschien wil iemand een andere motie of amendement ...?.

De voorzitter: Dat klopt. Dan gaat het stuk formeel als hamerstuk naar de raad en wordt er gesproken over eventueel in te dienen moties, waarvan er drie zijn aangekondigd door de Partij voor de Dieren. En dan is dat de conclusie. Dan beëindig ik voor nu deze vergadering. Dan dank ik jullie hartelijk.

5. RV Begroting 2024 i.c.m. RV Vaststellen Meicirculaire 2023 en de begroting 2023 dienovereenkomstig te wijzigen (technische briefing)

Voorzitter: De heer Struijk
Raadsgriffier: Mevrouw Vermeulen
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Mevr. Boom-Vos (VVD)
Dhr. De Heer (CU/SGP)
Dhr. In 't Veld (VSP)
Dhr. Katif (Beter Voor Dordt)
Dhr. Kolkiliç (DENK)
Mevr. Nieuwland-van den Bosse (CU/SGP)
Mevr. Pichel (FvD)
Dhr. Portier (SP)
Dhr. Van der Meer (GroenLinks)
Dhr. Roggekamp (Gewoon Dordt)
Mevr. Schnabel (PvdA)
Dhr. Venderbos-Lambinon (Partij voor de Dieren)

Ambtelijke ondersteuning: dhr. Brouwer, dhr. Karsten, mevr. Weistra.

Portefeuillehouders: wethouder P. Heijkoop

De voorzitter: Ja, dat komt Clark doen denk ik. Moeten we daarop wachten? Niet? Oké.

De heer ...: Clark zou komen.

De voorzitter: Ja, als het goed is wel en nou, dan kunnen we in ieder geval vast met het rondje beginnen. Goed, beste mensen, ik heet u allemaal hartelijk welkom en onder u versta ik de raads- en commissieleden, versta ik de griffier, mijnheer Heijkoop van het college en enige medewerkers die hier vanavond ook een rol gaan vervullen en die zichzelf zo meteen zullen voorstellen, dan kan ik me in ieder geval ook niet meer vergissen in de namen. Ik ga beginnen met het voorstellingsrondje en ik ga gewoon met de wijzer van de klok mee dus ik begin links van mij.

Mevrouw Vermeulen: Laurette Vermeulen, commissiegriffier.

De heer Heijkoop: Peter Heijkoop namens het college.

De heer Brouwer: Stefan Brouwer, ambtelijke ondersteuning.

De heer De Heer: Robert De Heer, ChristenUnie/SGP.

De heer Venderbos-Lambinon: Cees Venderbos, Partij voor de Dieren.

De heer In 't Veld: Richard In 't Veld, VSP.

De heer Katif: Jacques Katif, Beter Voor Dordt.

De heer Van der Meer: Frans-Bauke Van der Meer, GroenLinks.

De heer Portier: Ronald Portier, SP.

Mevrouw Boom: Karin Boom, Dordtse VVD.

Mevrouw Pichel: Ruby Pichel, Forum voor Democratie.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Eline Nieuwland, ChristenUnie/SGP.

De heer Roggekamp: Erik-Jan Roggekamp, Gewoon Dordt.

De heer Kolkiliç: Masum Kolkiliç, DENK.

Mevrouw Schnabel: Marije Schnabel, Partij van de Arbeid.

De heer Karsten: Chris Karsten, ambtelijke ondersteuning.

Mevrouw Weistra: En Anne-Marie Weistra, ambtelijke ondersteuning.

De voorzitter: En ik ben Leen Struijk en ik mag vanavond uw voorzitter zijn. Goed, een korte toelichting op deze vergadering. Het college heeft een begroting opgesteld, dat weten we ongetwijfeld allemaal. Het is aan ons als raad om daarover te beslissen. We hebben hierover al de behandelwijze vastgelegd. Het schemaatje heeft u allemaal gehad en gezien en goedgekeurd en daarna is besloten de meicirculaire te laten toelichten in combinatie met de begroting en dat gaat dus nu gebeuren.

U heeft al een beantwoording gekregen van een eerste vragenronde waarbij drie fracties gebruikgemaakt hebben, een aantal vragen gesteld hebben. Een deel daarvan is beantwoord, een deel wordt in de tweede ronde meegenomen heb ik gezien. Blijkbaar waren die antwoorden nog niet helemaal te vinden. Maar voor zover ze er wel zijn staan de antwoorden in het RIS. De auditcommissie heeft eerder vandaag zich een oordeel gevormd over de begroting en u ontvangt van hen nog een advies over de verdere beraadslaging. Over de begroting verder niets in te leiden, over de meicirculaire wel. Die is dit jaar als raadsvoorstel aangeboden doordat de motie van de vorige raad hiertoe heeft opgeroepen. Hierdoor komen wij meer in positie dan in het verleden. Ik laat achtereenvolgens de wethouder inleiden. Dat gaat mijnheer Heijkoop dus doen. Daarna komt de dame rechts van mij, Anne-Marie Weistra, die gaat de begroting presenteren, vervolgens Chris Karsten de meicirculaire. U mag uiteraard vragen stellen maar hou wel in uw achterhoofd dat er een tweede technische vragenronde komt en veel van uw vragen kunt u dus bewaren en dan krijgt u schriftelijk antwoord. Want als we het allemaal vanavond zouden moeten doen dan vrees ik dat we hier morgenochtend nog zitten. Mocht u overigens nu een vraag stellen en hij wordt nu niet beantwoord, dan wordt die wel meegenomen in de schriftelijke vragenronde denk ik. Wethouder Heijkoop, mag ik u vragen heel kort een inleiding te schetsen. Mijnheer Katif, niet zo brutaal.

De heer Heijkoop: Zeker, voorzitter. Heel kort zoals u van mij gewend bent. Ja, voorzitter, het is bijna tien over tien en al op voorhand heel veel respect en waardering dat u hier allemaal zit want u gaat het komende uur ongelofelijk veel informatie over u heen gestort krijgen. Er zijn twee presentaties voorbereid die echt heel inhoudelijk zijn. De voorzitter noemde net de twee klasbakken al op, Anne-Marie en Chris gaan u daardoorheen leiden. Ik maakte bij de voorbereiding ambtelijk al de opmerking van, nou, al deze informatie, er zijn congressen waar je gewoon acht-, negenhonderd euro voor moet betalen om dit allemaal deze kennis aangereikt te krijgen. Dus wat een cadeautje krijgt u, wat een cadeautje krijgt u. En daar is de voorzitter van de auditcommissie het vast en zeker mee eens. De begroting is aan u, nou, die heeft u ontvangen. U heeft technische vragen gesteld. Enig clementie en begrip voor de ambtelijke organisatie die heel erg hard werkt om al die vragen tijdig te beantwoorden. Vorige week zat de herfstvakantie ertussen en er moet ook hier en daar nog wat afstemming plaatsvinden met collegeleden dus we doen dat met gezwinde spoed maar ook zo snel als mogelijk. De antwoorden komen in de tweede ronde nog naar u toe maar bij voorbaat enig begrip dat dat misschien iets langer duurt dan u van ons gewend bent.

De voorzitter: Dank u wel, wethouder Heijkoop. Ik had vroeger altijd het idee, de begroting, dat is echt een hele serieuze zaak. Maar zo langzamerhand begin ik een beetje te twifelen aan hoe serieus het allemaal wel niet is. Maar goed, dan gaan we nu aan het serieuze deel beginnen. Mag ik u het woord geven voor de presentatie? Ik wil proberen dat die in twintig minuten ongeveer afgerond is.

Mevrouw Weistra: Oké, ik ga mijn best doen om dat te halen. Als er weinig vragen zijn dan gaat dat denk ik wel lukken. Dus u weet wat u te doen staat. Maar vragen, dat mag.

Technische briefing over de begroting 2024. Jullie hebben twee weken geleden ongeveer de webversie ontvangen en de pdf en die is ook zeg maar in de presentatie zoals die rond is gestuurd vermeld. Er is nu zeg maar gekozen om in deze inleiding over de begroting naar jullie toe met het doel om u zoveel mogelijk voor te bereiden op de besluitvorming over de begroting en wat u daar zeg maar kunt bepalen, om u daardoorheen te helpen. Daarom inleidend, nou ja, de begroting 2024, als we naar de volgende slide gaan kunt u dat zien. Hier staat dan de eerste webpagina van de begroting waar ik het net over had. Met daarboven, zal ik nog heel even uitleggen, de inleiding, de programma's met daarin de zes beleidsprogramma's, de financiën van Dordrecht, de paragrafen, dat is een andere doorsnede eigenlijk, een andere doorkijk in de financiën van onze gemeente, de financiële begroting met daarin zeg maar met name mutaties, autonome ontwikkelingen en indexering, en alle financiële bijlagen. Wat ga ik u nu vertellen vandaag? Ik ga u iets vertellen over waar zeg maar de begroting past in de P&C-cyclus, over de Gemeentewet, dat de begroting structureel en reëel in evenwicht moet zijn. Ik ga u ook vertellen over de saldo's en de mutaties meerjarig. Het financiële beeld, waar gaan we naartoe. Exploitatie en vermogenspositie. Ik heb extra aandacht voor de ratio's en de risico's dus in hoeverre de gemeente ook bestendig is tegen risico's die zich in de toekomst kunnen voordoen. En aandacht voor inflatie en de op ons afkomende tekorten na 2025. Een stukje over de begrotingsprogramma's, doelen, activiteiten die daaronder hangen, beleidsindicatoren en daarnaast het dashboard. Nou, dat in twintig minuten. Ik ga me best doen. Dus als eerste, de begroting past in het proces, ja, de planning- en controlcyclus van de gemeente. Dat is wettelijk bepaald daar, we moeten een begroting opleveren, we moeten een jaarrekening opleveren. Tussenrapportages hebben we zelf afgesproken in de financiële verordening twee keer per jaar. Dit jaar voor het eerst, daarvoor was het één keer. Net ook een tweede bestuursrapportage opgeleverd en de eerste die is gelijktijdig met de Kadernota. Dat is even in het kort de planning en dat daar zijn wij als Planning en Control team zeg maar het hele jaar mee bezig, onder andere. Op welke basis moeten wij een begroting opleveren en wat heeft de raad daarin te betekenen? De raad die heeft een kaderstellende en een controlerende taak dus zij stelt de begroting vast, het college bereidt die voor. Vandaar dat die nu voorligt voor 2024. De raad bepaalt ook alleen het jaar 2024 en het meerjarige beeld wat daarin te zien is, dat is eigenlijk ter informatie. En natuurlijk ook al wel voor de organisatie en het college om aan de voorkant zeg maar te kunnen zorgen voor sturing, meerjarige sturing. De begroting die moet reëel en structureel in evenwicht zijn dus meerjarig betekent dat we een begroting met minimaal het saldo 0 moeten hebben. Dat is in 2024 het geval, kan ik u vertellen. Als u hem gelezen heeft, heeft u dat ook kunnen zien. Dat zien we dan ook hier terug. Ik weet niet of u het allemaal kunt lezen. Bovenaan staat het saldo onder de streep in het bovenste stukje van de Kadernota. Dus dat is eigenlijk het uitgangspunt van waaruit we weer zijn gaan doorrekenen met alle plussen en minnen naar de huidige begroting zoals die nu voorligt voor 2024. Dat saldo was bij de Kadernota 146.000 euro. Daar is, dat is iets hoger geworden en nog steeds niet dat je zegt, we hebben heel veel zeg maar onder de streep waar nog iets mee zou kunnen. Dat is nu een saldo van 678.000 euro, zoals dat voorligt. En meerjarig kunt u ook zien dat het saldo wat meerjarig, nou, behoorlijk slecht is hè, dat gaat van bijna 0 naar in 2027 30 miljoen tekort. Dat is ietsje verbeterd naar, nou ja, van 0 in 2024 olopend naar, wat is het, 29 miljoen.

Ja. Een stukje over wat er dan uit de tweede bestuursrapportage is gekomen. Daar is natuurlijk ook nog een saldo uitgekomen, een saldo van 770.000 euro. Dus ook niet dat je zegt, we houden al in de loop van dit jaar heel veel over wat we kunnen toevoegen aan de reserves en kunnen uitgeven in de volgende jaren. Meerjarig is er ook geen sluitende begroting. En dat is ook zeg maar op advies van de VNG heeft alle gemeenten in Nederland geadviseerd om niet alvast oplossingen te gaan zoeken voor het gat waar we invallen. Want het heeft ook te maken met de rijksmiddelen die we als gemeente ontvangen, dat daar dus in de komende jaren flink op wordt bekort. En daar, nou ja, gezien de val van het kabinet en geen besluitvorming over wat gemeenten ontvangen de komende jaren, is ervoor gekozen om dat advies van de VNG te volgen en een niet sluitende meerjarenbegroting te presenteren. Nou ja, volgende onderwerp. Ja, u heeft een vraag? Ja, zeker.

De voorzitter: Ja, stelt u uw vraag, mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ja, en ook over die vorige sheet nog even. Ik heb daar in de auditcommissie ook al even naar gevraagd. Als je kijkt naar het geraamde resultaat saldo baten en lasten, dan is dat saldo eigenlijk overal in alle jaren negatief. Het geraamde resultaat is in een aantal jaren positief als gevolg van mutaties reserves. Ik wil graag nog een toelichting hebben op hoe nou bepaald wordt hoe groot die mutaties in de reserves zijn? Want dat maakt dus het verschil uit.

De voorzitter: Mevrouw Weistra.

Mevrouw Weistra: Ja, er zit in een van de bijlagen in de begroting is een overzicht in ieder geval op totaal niveau wat het saldo is van alle mutaties reserves. En daarnaast, ja, dat zit in de bijlagen, daar kunt u dat terugvinden, en ook de incidentele baten en lasten. Mochten daar nog verdere vragen over zijn, er is gisteren een overzicht gedeeld met daarin zeg maar de herkomst van al die incidentele lasten. Of ja, dat is gedeeld, nee, niet gedeeld met, sorry, nee, nog niet gedeeld met de raad. Nee. Dus dat is eventueel, nou ja, als daar een vraag over is en ...

De voorzitter: Dat is moeilijk als we hem niet hebben.

Mevrouw Weistra: Nee, nee, dan kan dat ... Nee, sorry, nee. Dat is een mogelijkheid dan natuurlijk om dat ... Ja.

De voorzitter: Mevrouw Boom die heeft ook nog een vraag. Mevrouw Boom.

Mevrouw Boom: O, al gelijk. U laat hier nu de begroting zien zoals we hem gepubliceerd hebben. We hebben vandaag of ook nog de tweede bestuursrapportage gekregen. Die heeft gevolgen voor '23 maar ook voor '24. Gaat u dat dadelijk nog bespreken? Ben ik te vroeg als ik vraag wat de gevolgen zijn?

Mevrouw Weistra: Ja, ik heb net al heel kort even aangegeven, als ik het woord mag hebben?

De voorzitter: Ja, hij wordt zometeen volgens mij besproken bij de tweede burap.

Mevrouw Boom: Dan wacht ik even, dank.

Mevrouw Weistra: Ja. Ik heb wel het saldo natuurlijk net aangegeven dat daar een saldo uit is gekomen van 770.000 dus dat heeft in die zin effect op de reserve hè, de algemene reserve. Dat dat toegevoegd zou worden in theorie want we zijn nog niet aan het eind van het jaar natuurlijk. In werkelijkheid gebeurt dat pas natuurlijk na de jaarrekening vaststelling. Maar wat wel invloed heeft op het bepalen van de algemene reserve, dus de hoogte van de algemene reserve en vervolgens ook op de weerstandsratio. Oké, geen vragen verder? Dan ga ik verder. Ik had het net al over dat gat waar de gemeente zeg maar landelijk gezien ook de komende jaren mee te maken gaan hebben. Het grootste deel van de gemeenten in Nederland in ieder geval laat een meerjarig tekort zien. Net als gemeente Dordrecht. Dat betekent dat we nu op dit moment zeg maar als organisatie ook daar alvast mee bezig moeten zijn en moeten bekijken welke ombuigingen er mogelijk zijn als het Rijk niet in de toekomst of nabije toekomst met extra middelen gaat komen om die tekorten zeg maar te dichten. Dat zou ook kunnen betekenen dat we meer opbrengsten zouden kunnen genereren maar aan de andere kant ook lasten die verlaagd moeten worden. Dus daar komt de komende periode een lijst uit vanuit de organisatie zodat bij de Kadernota 2025 daar dat meegenomen kan worden. In het voorjaar zal ook het Rijk wellicht een besluit nemen. Maar, nou ja, regeringsvorming, et cetera, daar hangt het ook mee samen en wie daarin komt. Maar in principe is nu vorige week vanuit het Rijk zeg maar een afspraak gemaakt om dat in de Voorjaarsnota voor gemeenten te regelen. En wellicht ook dat er iets gedaan wordt aan het verlagen van het tekort voor de gemeente en verhogen dus van de algemene, van gemeentefonds voor gemeenten. Oké. Hier nog een overzicht over het structurele evenwicht wat uitgangspunt is voor de gemeentelijke begroting. Betekent dat als wij zeg maar onze structurele baten, als die hoger zijn dan onze structurele lasten, dus stel de structurele baten zijn 100 en de structurele lasten zijn 80, dan is het prima, dan zitten we boven 0 met die exploitatieruimte. Als de baten lager zijn dan de lasten dan is het niet goed. De provincie gaat daar ook iets van vinden en dat betekent ook dat wij, ja, dat we dus orde op zaken moeten gaan stellen als dat niet het geval is. We kunnen niet incidentele, nee, we kunnen niet structurele lasten, dus bijvoorbeeld die jaar in jaar uit in de begroting zitten, die kunnen we niet met een reservepot gaan dekken, dat mag gewoon niet. Ja.

De voorzitter: Mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ja, als vervolg op mijn vorige vraag want die reservemutaties die in het vorige schema stonden, die moeten als ik het goed heb begrepen worden aangewend voor incidentele uitgaven. Nu staat hier in deze, in de tabel die u net liet zien, bedragen voor correctie voor incidentele baten en lasten die veel en veel lager zijn dan die reservemutaties. Hoe verhoudt zich dat nou tot elkaar? Misschien is het een hele domme vraag, misschien moet ik hem technisch stellen, maar ik snap het gewoon niet.

Mevrouw Weistra: Het is eigenlijk hetzelfde want die correctie incidentele baten en lasten, daar zitten ook die reservemutaties in verwerkt want dat zijn ook incidentele ...

De heer Karsten: Dat is het saldo.

Mevrouw Weistra: Ja, en het is het saldo hiervan. Het saldo van die twee eigenlijk wat hier staat. Correctie, incidentele baten.

De heer Van der Meer: Oké.

De voorzitter: Van der Meer, als u het nog niet helemaal begrijpt moet u hem gewoon schriftelijk nog een keer stellen.

De heer Van der Meer: Zeker. Voorzitter, voor deze wijze raad.

Mevrouw Weistra: Wou jij aanvullen?

De heer Karsten: Ja, als dat mag.

De voorzitter: Ja hoor.

De heer Karsten: Nee, u zag een vrij groot bedrag voor reserves, ik heb de sheet nu niet voor, 40 miljoen of zo. Maar er zit dus aan de andere kant ongeveer een gelijk bedrag aan lasten in wat incidenteel is maar niet precies dat bedrag van die reserves en dat verschil is die 1718.

Mevrouw Weistra: Ja.

De voorzitter: Ga maar verder.

Mevrouw Weistra: Oké. Even kijken hoor, o ja. Dan wou ik doorgaan naar de hoofdtabel van in ieder geval het financiële hoofdoverzicht met het financiële perspectief voor de begroting. Ik heb net ook al aangegeven, en het was ook in het hele grote overzicht met alle programma's te zien hè wat ik net presenteerde, het eindsaldo van de Kadernota ziet u hier terug, 2024, 146.000. Wat is er daarna vervolgens gebeurd? Ten eerste hebben we daarna de autonome ontwikkelingen, zo noemen we dat dan. Een mooi woord voor bijvoorbeeld alle raadsvoorstellen die daarna geweest zijn en bijvoorbeeld de meicirculaire. Daarnaast hebben we als tweede zeg maar de indexeringen. Er is bij de Kadernota ook geïndexeerd voor lonen en een stukje voor andere materiële indexatie. In deze begroting zit daarnaast dan nog, daarbovenop nog 1,5 miljoen voor indexatie opgenomen. Als derde punt de mutaties en mutaties dat kan eigenlijk van alles zijn. U ziet ook in 2024 is het ook niet zo'n groot bedrag. Het kan ook te maken hebben met bijvoorbeeld kapitaallasten of wijzigingen in de planning. Dan kunt u zich voorstellen dat dan ook de rente en de afschrijvingen daarmee wijzigen, dat soort wijzigingen praat je hier dan over bij die mutaties. Daarmee komen we tot een saldo voor de begroting van 678.000 in 2024 en daarvan af gaan dan, om tot een structureel saldo te komen, de incidentele baten en lasten en de reservemutaties. Dan zie je dat dat een verbetering geeft in 2024 naar een bedrag van 2,4 miljoen positief. En dat dan ook zeg maar een positieve structurele exploitatieruimte ontstaat van 0,4 procent.

De voorzitter: Mijnheer, gaat u maar.

De heer Van der Meer: Ja, autonome ontwikkeling en indexering en mutaties sinds de Kadernota neem ik aan?

Mevrouw Weistra: Ja, klopt. Ja.

De heer Van der Meer: Waarom zit indexeren daarin? Zit dat niet in de Kadernota?

Mevrouw Weistra: In de Kadernota zat ook een stukje indexering maar dat was eigenlijk wist, ja, was het te weinig gezien de prijsverhogingen waar we mee te maken hebben. Daarom is ervoor gekozen om bij de begroting alsnog extra te indexeren.

De voorzitter: Mijnheer Portier.

De heer Portier: Ja, ben ik wel ook benieuwd naar die autonome ontwikkeling want ik kan me niet herinneren dat we ergens 2 miljoen op bezuinigd hebben. Wat zijn dat dan voor ontwikkelingen?

De voorzitter: Ik moet heel eerlijk zeggen, mijnheer ...

Mevrouw Weistra: Dat is met name ...

De voorzitter: Mag ik heel even? Is dat nou niet echt bij uitstek een technische vraag die u kunt stellen schriftelijk?

De heer Portier: Hij kan ook heel kort beantwoord worden.

De voorzitter: Ja, het probleem is alleen dat we gruwelijk uit de tijd gaan lopen op deze manier.

De heer ...: Eén woord, meicirculaire.

Mevrouw Weistra: Ja, voornamelijk meicirculaire en een paar kleine raadsvoorstellen. Ja. Dan de volgende sheet over het weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen, ja, wat is dat eigenlijk? Dat is zeg maar, gaf ik net ook al heel kort even aan, het is het vermogen van de gemeente om de risico's die we in de komende tijd hebben, om die te kunnen opvangen met onze reservepot zeg maar, algemene reservemiddelen. Hoe wordt die nu berekend? Die wordt eigenlijk ook op basis van die twee elementen zeg maar berekend dus we hebben als organisatie de risico's geïnventariseerd die we nu inschatten voor de komende tijd en we hebben zeg maar een hoogte van de algemene reserve en de reserve grondbedrijf en een stukje post onvoorzien, niet zoveel. Dat komt tot een totaal van 31,5 miljoen en de risico's die zijn 29,1 miljoen tot die hoogte geïnventariseerd. Als je die twee op elkaar deelt dan kom je tot een ratio van 1,1. De raad, u heeft eerder met de notavaststelling, nota weerstandsvermogen en risicobeheersing, een minimum afgesproken van 1 dus we blijven daar net boven. De ontwikkeling die is eigenlijk ongeveer gelijk aan die van de Kadernota 2024 en de jaarrekening 2022 dus we blijven rondom die 1, 1,1 schommelen. Die staat onder druk en dan met name omdat die risico's schatten wij nu in hoger gaan worden.

Dat zijn met name dan de algemene risico's als gevolg van de economische groeiverwachtingen en de risico's als gevolg van lagere grondopbrengsten en renteverliezen door vertragingen. Daarnaast ook het openen van nieuwe verlieslatende grondexploitaties bijvoorbeeld Spuiboulevard.

De voorzitter: Mevrouw Boom.

Mevrouw Boom: Kunt u mij het verschil vertellen? De grond exceptie snap ik maar wat is het grondbedrijf? Is dat het bedrijf die alle grondexploitaties bij elkaar houdt of zijn het twee verschillende dingen?

Mevrouw Weistra: Wil jij?

De heer Karsten: Zal ik die doen.

Mevrouw Weistra: Ja.

De heer Karsten: Ja, dat grondbedrijf is de afdeling die alle grondexploitaties beheert maar dat is eigenlijk een ambtelijke term.

De voorzitter: Mijnheer Katif.

De heer Katif: Dank je wel. Een verhelderende vraag oftewel een nieuwsgierigheidsvraag. Zit bij de risico's die wij lopen als gemeente ook de bankgaranties die wij afgeven? Sommige banken hebben we nu, zitten die risico's er ook in verdisconteerd of ...

Mevrouw Weistra: Ja, ik ben niet degene die de risico's heeft geïnventariseerd, dat is een collega van mij. Maar ik denk dat dat wel het geval, eigenlijk alle risico's die binnen de organisatie worden geïnventariseerd die zijn meegenomen. Dus als deze daaronder valt dan is die meegenomen maar ik kan niet concreet zeggen of dat het geval is. Ik weet niet of een van de andere collega's dat kan?

De heer Karsten: Nou, in principe, alle risico's moeten erin zitten. Het is wel voor debiteuren bijvoorbeeld, dan vorm je een voorziening. Dus als er dubieuze debiteuren tussen zitten of slechte leningen, dan wordt het ...

De voorzitter: Ja, vul hem nog maar even aan, mijnheer Katif. Voor deze keer.

De heer Katif: Ja, dank je wel. Nee, maar anders stel ik hem technisch. Het gaat mij namelijk om, valt een bankgarantie namelijk ook onder de risico's die de gemeente Dordrecht loopt? Dat is mijn vraag. Dat is heel specifiek ja of nee.

Mevrouw Weistra: Ja, in het algemeen zal die eronder vallen. Ja, als daar een risico aan vastzit dan zal die mee worden genomen in de inventarisatie.

De voorzitter: Vervolgt u uw verhaal.

Mevrouw Weistra: Ja, volgende onderwerp, inflatie. Daarvoor is al eerder, wat ik al aangaf via de Kadernota, voor lonen, cao's, die gaan omhoog. Dat is verwerkt in de begroting. Nu zeg maar is er 1,5 miljoen naast de bij de Kadernota opgenomen 8 ton voor overige prijsindexaties opgenomen. Die is in eerste instantie nu op een stelpost gezet en niet verdeeld over allerlei producten in de begroting. Dan hier nog het overzicht van alle programma's in de begroting, de zes programma's. Hoe u die kunt lezen, dat staat in de leeswijzer op pagina 16 in de begroting. Die zes programma's die zijn opgebouwd langs de zogenaamde W-vragen en dat zal ik hier laten zien. Daar kunt u rechts op het, nee sorry, links op het scherm zien. Dat is de eerste, wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen, wat willen we bereiken, wat zijn de doelstellingen, welke verbonden partijen zijn er en dragen bij aan het programma, wat zijn de indicatoren en wat mag het kosten? We hebben zes nieuwe indicatoren, één per programma opgenomen in deze begroting. En er volgt nog een traject voor de indicatoren of eventueel ook aan KPI's die toegevoegd gaan worden aan eventuele volgende begrotingen, afhankelijk van wat er besloten wordt daarover. Dan nog verder over de beleidsindicatoren in de begroting. Er zijn BBV-indicatoren opgenomen, dat zijn de zogenaamde verplichte indicatoren. Die staan ergens achterin de begroting op pagina 177. We hebben aanvullende indicatoren, en dat gaf ik net al aan, één nieuwe per programma. Dan is er het dashboard voor de derde keer in de begroting opgenomen dus ook niet nieuw. Dat kunt u op deze pagina rechtsonder, kunt u daarop doorklikken en daar doorheen navigeren en allerlei cijfers en zaken zien, nieuwe kengetallen. En dan als laatste de planning. Daarnet werd al gesproken over de technische vragen. Vandaag behandelen we natuurlijk nu de begroting en de vragen kunnen we mondeling beantwoorden. Eventueel andere technische vragen kunnen we van u ontvangen tot volgende week 31 oktober en dan zullen wij die week daarop maandag de beantwoording uw kant op laten komen. Daarnaast is er tot volgende week tijd, volgende week maandag, om moties en amendementen in te dienen. En daarop zeg maar, die week daarop de oordeelsvormende sessies en die week daarop de behandeling van de begroting. Heeft u nog vragen?

De voorzitter: Ik zie geen vraag. Even een kleine correctie op de datum die u noemt van 31 oktober, dat moet zijn 30 oktober om tien uur. Dan moeten op maandagochtend de vragen binnen zijn. O, de technische mogen wel tot 31. Nou ja, er staat op mijn blad, op mijn blad stond het anders. Maar goed, dank u. Prima. Ik ga het woord geven aan uw buurman en ik denk om een klein beetje de tijd te bewaken dat het verstandigste is als u de presentatie in één keer geeft. Als u vragen heeft spaar ze even op en dan kijken we of daar nog tijd voor is en anders moet u ze na afloop gewoon maar schriftelijk stellen.

De heer Karsten: Is goed. Dank u wel, voorzitter. Ja, meicirculaire, u weet al de eerste keer dat we dit als apart raadsvoorstel aan de raad aanbieden dus het leek ons ook goed om wat uitleg te geven. Vooral op de vraag, wat kan de raad ermee? Ja, er verschijnt drie keer per jaar een circulaire van het Rijk dus dit was de eerste van dit jaar en ook de eerste na de financiële verordening. September hebben we inmiddels binnen, zijn we druk mee bezig, die zal sneller uw kant op komen dan de meicirculaire. Wij moesten ook even oefenen maar inmiddels hebben we het kunstje door.

Er komt nog een decembercirculaire, ja, die kunt u niet meer in de raad van 2023 behandelen maar die zullen wij wel gewoon maken en daar kunnen ook gevolgen in zitten voor '24. Ja, het plaatje van de circulaire opgenomen. Wij krijgen 108 pagina's van het Rijk met tekst en cijfers. Daar staan allemaal cijfers in op landelijk niveau en dat is dan de kunst om dat terug te rekenen naar, wat betekent dat voor de gemeente Dordrecht? Nou, dat is best wel wat werk. Er is ook een systeem voor maar dat is ook mede de reden waarom het iets langer heeft geduurd. Ik had drie blokjes in de presentatie opgenomen. Het eerste blokje ga ik behandelen, wat kan de raad met het voorstel? Het tweede en derde blokje, daar kunt u gewoon zelf kennis van nemen, daar hebben we nu geen tijd voor. Daar zit een beetje de techniek in, hoe werkt het gemeentefonds? En ook een beetje uitleg van, wat hebben we nou vanuit de organisatie verbeterd als het gaat om het beheer van het gemeentefonds? Maar daar nodig ik ook met name de auditcommissie ook uit om daar dingen aan toe te voegen van, waar kan het beter? Want het is ook de eerste keer dat we het zo doen. Ja, wat kan de raad met het voorstel? Nou, in eerste instantie heeft u zicht op de grootste dekkingsbron van de gemeente Dordrecht. Het gaat toch om 360 miljoen euro, dat is toch meer dan de helft van de begroting die daarmee gefinancierd wordt. En u krijgt ook een beetje inzicht in de risico's. Er is al een paar keer gesproken over het ravijn. Dus als u het gemeentefonds ziet, dan ziet u straks ook gewoon de beweging in de getallen, dat zijn risico's. Maar er zitten ook risico's in de manier waarop het college omgaat zal ik maar zeggen met zo'n circulaire. Ik zei al, er zit heel veel rekenwerk in. Er zitten 35 maatstaven die bepalen hoeveel geld je uiteindelijk krijgt. Die maatstaven, dat gaat over inwoners, woningen, nou, is in de raad ook wel eens debat over geweest. Daar kan je terugkijken naar gewoon bekende CBS-cijfers. Dat is ook wat we nu bij de meicirculaire hebben gedaan. Maar je zou daar ook in kunnen voorspellen. We zijn aan het bouwen dus als wij meer woningen bouwen, ja, dan kunnen wij ook meer geld verwachten en daar kan je dus ook iets meer risicovol begroten. Dat is niet wat we nu doen dus wij hebben nu in de meicirculaire gewoon gerekend met de cijfers die van het CBS bekend zijn. Die lopen iets achter dus daarmee is eigenlijk de verwachting ook dat het naar de toekomst toe eigenlijk alleen maar nog iets mee kan vallen. Nou, over de risico's kom ik zo nog even kort terug. Dit zijn tabelletjes uit het voorstel. U ziet, wij hebben die bedragen dus uitgerekend waar de gemeente Dordrecht dan ongeveer aanspraak op kan gaan maken. Het Rijk werkt met lopende prijzen, dat betekent dat bedragen in het jaar 2025 gebaseerd zijn op prijspeil '25, '26 op '26 dus daar zit inflatie in. Het eerste wat wij doen is die inflatie eruit trekken omdat de gemeente Dordrecht had een begroting op constante prijzen. Dus in de meerjarenbegroting ziet u alle prijzen gebaseerd op de prijzen van '24. En dat is eigenlijk, dat geeft ook het mooiste beeld dat onderste rijtje in termen van koopkracht. Want hiermee ziet u dus, wat kunt u als gemeente nog betalen vanuit het gemeentefonds? En dan wordt ook mooi zichtbaar dat ravijn, dat het fonds van 359 miljoen naar 334 miljoen zakt in 2026. We hebben één ding veranderd. We hebben, daar is ook een technische vraag bij de begroting over gesteld, wij hebben nu de algemene uitkerende begroting op die reeks lopende prijzen begroot. Dus de inkomstenkant is daarmee in de gemeentelijke begroting ook de investering meegenomen. En dat bedrag wat u bij inflatiecorrectie ziet, dat hebben wij bij de stelpost ondergebracht. Dus in de begroting is nu zichtbaar hoeveel geld er straks bij de Kadernota '25 beschikbaar is om budgetten te indexeren, loonkosten van ambtenaren.

Dat is die 11 miljoen, 20 miljoen, 28 miljoen. Dat zijn voorspellingen op basis van het CPB wat zeg maar de toekomstige loonontwikkeling en inflatie zal gaan zijn. Ja, dit kan nog elke keer veranderen voor dat bedrag van 28 miljoen want we krijgen nog drie jaar lang drie circulaire en nog twee dit jaar. Dus bij elke circulaire gaan die getallen bewegen, als het Planbureau weer andere voorspellingen doet over inflatie. Maar dit is dus wel een trendbreuk maar wij denken dat dat beter inzicht geeft in de situatie en ook minder kans op fouten. Ik heb in die blauwe lijn heb ik het ook grafisch laten zien. Dat zit niet in het voorstel maar dat zijn we wel van plan om dat in het volgende voorstel te noemen. Want dan ziet u nog beter het beeld van het ravijn, dat is die dalende lijn naar beneden. De meicirculaire is het eerste voorstel wat we zouden doen en eigenlijk alle andere voorstellen die nu gaan volgen zullen wij elke keer reflecteren op het voorgaande. Dus ik heb stiekem alvast de septembercirculaire erin gezet dus dan weet u alvast dat in het raadsvoorstel de boodschap van de septembercirculaire wordt, het valt mee want de lijn gaat omhoog. Dat betekent dat het Rijk meer geld gaat geven. Het kan in de toekomst natuurlijk ook dat weer de decembercirculaire bijvoorbeeld de lijn weer omlaaggaat. Maar zo krijgt u dus inzicht in, groeit dat fonds of daalt dat fonds? En wat hier wel aardig is om te verklappen is dat vanaf 2026 het Rijk nu heeft besloten het fonds aan het bruto binnenlands product te koppelen. Daar worden ook voorspellingen van gemaakt, die voorspellen groei. En dan betekent dat de gemeente-uitkering meegroeit met de groei van het binnenlands bruto product. Dat dempt dus, zoals het er nu naar uitziet, al iets van het ravijn want het lijntje loopt weer iets omhoog. Nou, al die mutaties die wij doorvoeren hebben ook effect op de begroting. We hebben natuurlijk een lopende begroting voor 2023 en een nieuwe begroting die nu voorligt, waar we toen dit raadsvoorstel werd gemaakt nog aan het werk waren. Ik heb net in de auditcommissie ook uitgelegd dat eigenlijk dit voorstel moet u zien als een voorloper op de tweede burap en de begroting. Dus bij de tweede burap en de begroting zijn deze effecten verwerkt. Daar had u net ook een vraag over, over waar komt die 2 miljoen vandaan? Nou, dat is bijvoorbeeld die reeks die u ziet wat er overblijft na vaststelling van het raadsvoorstel meicirculaire. Ja, het effect voor 2023 was best fors negatief, min 5 miljoen. Dus nou ja, de meicirculaire is niet het document waar dan het college gaat bijsturen of voorstellen doet dus dat wordt gewoon technisch vastgesteld en eigenlijk verwerkt in de burap. De burap is dan het document waar integraal kan worden afgewogen of bijsturing nodig is of niet. Dus die min 5 miljoen zit in het beginsaldo van de burap. Gelukkig waren er bij de burap ook allerlei andere voorspellingen op uitgaven die meevielen. Ook een aantal dingen die we toen alweer van het gemeentefonds wisten. Dus nou ja, na de burap is dat negatieve tekort eigenlijk alweer volledig ingelopen waardoor we eigenlijk op dit moment toch nog een positief begrotingssaldo hebben. Ja, en structureel ziet u, ja, dan viel het toch wat mee dus wat extra ruimte en die is dus verwerkt in de begroting. Dat is eigenlijk ook de grootste verklaring waarom het saldo van de begroting iets beter is dan u bij de Kadernota had meegekregen. Nou, los van volgen van het fonds. O nee, nog even kort de meicirculaire. Ik zei het net al, we hebben voorzichtig geraamd, geen verwachte groei opgenomen. Ik was net in de andere kamer over de Hervormingsagenda Jeugd. Daar heeft het Rijk tot 2025 garanties afgegeven en na '25 eigenlijk is daar nog onzekerheid. Provincie heeft gezegd, nou, u mag als gemeente ervan uitgaan dat wat het Rijk nu compenseert, dat dat doorloopt.

Dus wij hebben een aannname gedaan, zo ongeveer 2 miljoen per jaar, dat dat inderdaad doorloopt. Maar dat is dus, dat is eigenlijk een negatief risico want het is een onzekerheid of het Rijk dat ook echt gaat doen. Nou, en ik zei het net al, in de burap zagen we al dat die cijfers vanuit de meicirculaire alweer iets beter waren omdat we toen alweer een aantal van die maatstaven zagen verbeteren. Dus we hadden meer ouderen, meer jongeren, meer statushouders, zijn ook in de burap benoemd. Ja, als je het dan opnieuw doorrekent dan leidt dat alweer tot een hogere uitkering gemeentefonds. Dus dat blijft altijd voor gemeenteraden ook een vrij lastig en vervelend iets, dat die cijfers continu veranderen. Dat gaat zelfs door een jaar na het boekjaar dus pas eind 2024 weten we zeker wat de uitkering over '23 is. Wat kunt u nog meer? Er zit in de circulaire ook altijd een blok taakmutaties. Dat zijn eigenlijk middelen die het Rijk extra of soms ook minder beschikbaar stelt. Die hebben te maken met rijksbeleid, invoering van nieuwe wetten, regelingen en daar geeft het Rijk dan via een verdeling geld mee aan de gemeente. Nou, dat wordt via het gemeentefonds beschikbaar gesteld en daar kunt u als raad vrij in afwegen. Dat is in ieder geval ook de juridische uitleg. Maar als ik bijvoorbeeld de energietoeslag, had ik het net op de gang even over, de energietoeslag is ook op deze manier uitgekeerd. Dus elke burger kon 1300 euro krijgen. Ja, dan als gemeentes dan zeggen, ja, ik ga daar gewoon asfaltwegen voor doen, dan kan dat natuurlijk ook leiden tot spanning op rijksniveau. Maar in theorie is het vrij afweegbaar en ik denk ook dat dat de reden is waarom u als raad heeft gevraagd, wij willen hier voorstellen van zien? Nou, die taakmutaties die worden ambtelijk uitgewerkt. Doet het college een voorstel aan de raad omdat die eigenlijk in lijn met hoe het Rijk het ook aangeeft in te zetten op de verschillende programma's. Het is dus eigenlijk een plus op de gemeentebegroting, wordt op een aantal onderdelen geïntensiveerd. In de bijlage wordt deze tabel toegelicht. Dus per onderdeel ziet u welk bedrag er dus toegevoegd wordt aan de programmabegroting. In de bijlage staat dan de toelichting wat het college daarvoor gaat doen. Ik zie dat het totaal weg is gevallen in het beeld maar dat ging ongeveer om 3 miljoen euro. Nou, u kunt hierover in ieder geval het debat over aangaan en keuzes in maken. Dus dit is in feite gewoon een beleidsvoorstel. Er zijn ook bij die taakmutaties soms onderdelen waar niet direct even snel in twee weken tijd een voorstel van gemaakt kan worden van, hoe gaan we dit inzetten? Maar je wil die middelen ook wel beschikbaar houden voor dat doel waar ze vanuit het Rijk voor verstrekt zijn. Dan zetten wij die in de begroting onder de stelposten en dan kan dan op een later moment een voorstel komen vanuit het college en dan kan je de dekking weer van de stelposten afhalen. Het college kan zonder raadsvoorstel ook niet aan die stelposten zitten. Nou ja, we hebben nu ook besloten om in het voorstel gewoon inzicht te geven, dit is gewoon het totaal van alle stelposten. Dat komt soms uit circulaire uit het verleden. Dus bijvoorbeeld kwaliteitsborging bouw en woningtoezicht, was een nieuwe wet, daar is geld voor beschikbaar gesteld. Dat staat, dat komt uit de meicirculaire van 2022 en daar is nog geen voorstel voor. Dit gaat ...

De voorzitter: Mijnheer Portier heeft even een vraag en daarna ga ik vragen aan u of u toch een klein beetje vaart want ik zie dat ...

De heer Karsten: Nou, ik denk nog één plaatje en dan zijn we er denk ik.

De heer Portier: '...'.
[Yellow square]

De heer Karsten: Ja, dus je houdt het geld beschikbaar. Je zou het ook kunnen vergelijken met een soort bestemmings '...' maar op deze manier hou je het beschikbaar voor als je dan beleid wil maken, dat er ook ruimte in de begroting is. Want als je het niet op stelpost zet dan valt het in het begrotingsresultaat, is de ruimte in principe weg. Nou, en u ziet ook in de tweede burap, er waren twee grote, participatie en beschermd wonen. Nou, er is ook bij de burap gekeken naar die begrotingen. Participatie loopt gewoon via de GR Sociaal dus dat kent eigenlijk een eigen traject van begrotingsbijstelling. Beschermd wonen, ja, dat past binnen de huidige begroting. Dus het is besloten, nou, dan kunnen die bedragen eigenlijk van die reservering of van die stelposten af en die gaan dan alsnog naar de het begrotingsresultaat omdat daar geen extra inzet op nodig is. Elke volgende circulaire zullen wij weer terugkomen op wat er met die stelposten gebeurt, er kunnen stelposten bijkomen of afgaan. Nou ja, dat was denk ik in ieder geval de toelichting wat u als raad daarmee kan. En, nou ja, de andere twee bolletjes kunt u nog zelf bestuderen.

De voorzitter: Mijnheer Van der Meer, u bent de eerste.

De heer Van der Meer: Ja, nog een vraagje over die, hoe heet dat, die tussentijdse cijfers noem ik het maar even, de stelposten. Het vrijvallen daarvan, dat betekent dat geconstateerd wordt dat die niet nodig waren. Bijvoorbeeld ik zag net langskomen dat participatie vrijvalt.

De heer Karsten: Ja, dat wordt ...

De heer Van der Meer: Dus dat geld was gereserveerd voor participatie maar niet gebruikt.

De heer Karsten: Nee, dus dat komt dan ten gunste van het begrotingsresultaat en het begrotingsresultaat is eigenlijk een voorspelling van het rekeningresultaat. Dus als dat ook daadwerkelijk zo uitkomt, dan zit het ook in het rekeningresultaat en dan gaat het naar ...

De heer Van der Meer: En waar wordt dan toegelicht waarom het niet is uitgegeven bijvoorbeeld, waar vind ik die ...

De heer Karsten: In de burap zelf.

De heer Van der Meer: In de burap zelf.

De heer Karsten: Dus eigenlijk een mutatie op positief en negatief staat in de burap toegelicht.

De voorzitter: Mevrouw Boom.

Mevrouw Boom: Ja, dank u wel. Ik las in de tweede burap dat er een heleboel investeringskredieten doorgeschoven worden naar 2024. Goed dat er nu al naar gekeken

wordt of dat het uitgegeven gaat worden. Daar stonden ook een paar grote investeringskredieten over vervanging, onderhoud op riolen, gemalen en wegen. Wat is de redenering binnen de gemeente om te kijken, wanneer wordt dat nog uitgegeven en wanneer is het niet meer uit te geven in '24?

De heer Karsten: Ja, gaat eigenlijk niet helemaal over de meicirculaire maar ja, in principe proberen wij altijd zo reëel mogelijk te begroten. Dus we hebben nu twee buraps dus in theorie zou bij elke burap, proberen wij zo actueel mogelijk die begroting te houden. Ook voor investeringen. Alleen, ja, het is natuurlijk altijd makkelijker hoe dichter je bij het einde van het jaar zit, een voorspelling te doen of je nog voor die einddatum van 31 december lukt om die investering ook echt uit te voeren. En ja, het is een probleem waar we wel vaker in de raad over hebben gesproken, om goede reële plannings te maken.

De voorzitter: U heeft een aanvullende vraag?

Mevrouw Boom: Nee. Ja, daarom zei ik al, het is goed dat jullie er nu naar kijken omdat het geen reële planning dit jaar is. Maar bij alles wat je doorschuift komt bovenop volgend jaar. Wanneer wordt dat een reële planning, wanneer kunnen wij daar als raad bijvoorbeeld op bijsturen?

De voorzitter: Ja, wethouder, geef maar antwoord.

De heer Heijkoop: Kijk, voorzitter, ik heb ook met de auditcommissie al gedeeld dat we ook de medewerkers vanmiddag geïnformeerd hebben over ook het traject dat we gaan lopen richting Kadernota 2025. U zag wat onrustbarende getallen staan en daar komt bovenop dat we ook nog wat vraagstukken hebben rondom onderwijshuisvesting, rondom kademuren en nog een aantal andere ontwikkelingen. U heeft daar een raadsvoorstel voor gekregen, ook hoe we dat traject willen lopen. Dit is ook onderdeel van die zoektocht want we hebben aan het begin van deze collegeperiode al wel intern aangegeven dat we echt ook veel strenger gaan kijken naar overhevelingen. Omdat je toch al zag dat vanuit de beleidsorganisatie dat men vaak dacht van, ja, we kunnen het nu niet uitgeven maar we willen het graag meenemen naar volgend jaar want dan kunnen we het dan alsnog uitgeven. Maar ja, als je het dit jaar niet kon uitgeven en voor volgend jaar heb je, en daar doelt u ook op, heb je ook een begroting en dat komt er extra bovenop, ja, dan ga je dat waarschijnlijk al helemaal niet halen want het verschil wordt groter. Dus daar zijn we ook kritisch op. En zeker waar het gaat over dit soort investeringsbudgetten moeten we echt, echt kritischer gaan kijken naar van, joh, je kan wel zeggen dat je een X aantal miljoen aan wegenonderhoud, openbare ruimte en dergelijke allemaal wegzet maar is dat nou echt reëel? Want straks gaan we ook een bezuinigingstraject in en dan wil je niet hebben dat je enerzijds bezuinigingen doorvoert op beleid wat je eigenlijk spijtig vindt dat je het moet gaan korten, terwijl je aan de achterkant ook veel middelen overhoudt omdat je het niet uitgegeven krijgt. Dan ben je als raad ook onvoldoende in positie, geldt ook voor ons als college.

Deze mensen kunnen daar in die zin niet zoveel aan doen want we zijn afhankelijk van de verwachtingen vanuit de beleidsorganisatie, wat kunnen we wel en wat kunnen we niet weggezet krijgen, ook via aanbestedingen en dergelijke.

De voorzitter: Dank u wel voor deze toelichting. Iemand nog een vraag? Dan ga ik de beide ambtenaren hartelijk danken voor hun presentatie, die moet dan toch wel heel helder geweest zijn. Nog even een toelichting, ik ga nu proberen hem in één keer helemaal goed te doen. Tot maandag 30 oktober tien uur heeft u de gelegenheid om uw politieke vragen en gespreksonderwerpen voor de oordeelsvorming in de commissies volgende week en eventueel conceptmoties en amendementen in te dienen. Technische vragen die kunnen dus tot 31 dus tot dinsdag gesteld worden. Dat is tot en met, ja. En op diezelfde dag zijn dan drie parallelle oordeelsvormende commissies over de begroting, net als vorig jaar. En dan de antwoorden op die technische vragen van die tweede ronde die dus tot maandag gesteld, tot dinsdag gesteld kunnen worden, die zullen in ieder geval op de fractievergadering van 6 november beschikbaar zijn. Dus u kunt ze tot dinsdag stellen en dan waarschijnlijk eind van de week maar uiterlijk maandag komen de antwoorden zodat je op de fractievergaderingen er nog over kunt hebben. Dan op 7 november kunnen de fractievoorzitters er hun voordeel mee doen om een boeiend praatje te gaan houden in de raad. Ik wens u allen verder een hele avond toe en een besluitvorming straks in de vergaderingen en ...

De heer Heijkoop: En kijk vooral nog even, klik nog even door op de Prezi van Chris want hij heeft het grootste deel is niet langskomen maar dat is ook zeker de moeite waard. Maar misschien even als je even weer wat uitgerust bent.

De voorzitter: Daarom dacht ik dat hij nog ongeveer een uur doorging want ik zag waar het streepje stond dus ik denk, nou, hij is nu op een kwart.

De heer Karsten: Nou, driekwart zit er nog achter.

De voorzitter: Dus driekwart komt nog maar dat kunnen jullie vanavond gewoon nog doen. En jammer dat niet die publieke tribune helemaal vol zat. Zeker. Hé, welterusten.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 19 december 2023.

De griffier,

De voorzitter,

A.E.T. Wepster

A.W. Kolff